

nobilissima/ac munitissima oppida in regno Appuliæ dono dedit. Quorū alterum mons garganus dictus, ubi præclara urbs Simpontū/ac uenerabile tēplum in diui Mihaelis honore cōditum est, Alterū uero quod diui Ioānis rotundi appellat̃. Quā qdē urbē/& oppida Rex Scāderbego, eiusq; filijs/ac posteris/cū omni agro libere dedit, atq; perpetuo possidenda fruēdāq; cōcessit. Pace igit̃ per uniuersam Daunię Appulięq; regionē, Terra, Mariq; parta/Scāderbegus magna parte exercitus sui, & militū ad naues/et triremes/quarū in portu T rani erāt præmissa, ipse deinceps in mutua crebrāq; cū rege oscula profusus (emanātibus utriq; lachrymis) ab eo discessit, qui à cōsultibus Principibus/& Sattapis regis cōmitatus, per lētā pace nō minus q̃ uictoria Dauniā, effusus nō urbibus modo, ad hñdos honores, sed incolay/et agrestū turba, oblidēte uias, ad mare, in portū peruenit. & ueluti triūphans naues ascendit/& expectata prospera nauigatiōe uēto secūdo/mox ē litoribus Appulię soluēs/ nauibus Dyrachiū portū partim, partim portū quendā q̃ ab incolis caput lachi dicitur applicātibus, Saluus & incolumis cū uniuerso peruenit exercitu, Inde expositis copiis omnibus, lētus/& festiuus per Episię effusus undiq; urbibus/& agrestibus ingētī plausu/& lētitia procurrētibus omniū Regiā urbē Croię inuentus est. Vbi oīa lēta/& p̃spera inuenit, ad quē quotidie nouę gratulationes, noui oratores/ cū donis/& muneribus ex socijs/regulis/& principibus cōsuebāt/ Et hic finis belli Appuli. XVII. Anno Regni Scāderbegi, qui insignis/& lētus fuit.

MARINI BARLETII DE VITA ET GESTIS
SCANDERBEGI. LIBER .XI.

Synā Meumethis præfectus cū ingenti exercitu irruens in Scāderbegū ad Mocreas fufus fuga/ tūsq; est/ Assābegi cōtra Caltriotū inumeris ad modū copiis ueniēs citra Oceridā cefus profligatusq; fuit.

VM Scāderbegus in Appulia moraretur anteq̃ trās freta lict, & inducię pacis factæ inter ipsum/& turcarū principē finirent/ Meumethes p̃ id tēpus secunda usus est fortuna. Is. n. nō parua additamenta regno, & impio suo fecerat. Nā multa tā ā Grecis q̃ ā Macomethanis ī Asia atq; Europa abstulerat. Inflatu itaq; Barbarus tanto rez̃ incrementō/ Ad Scāderbegum opprimēdū (id quod animū suū semp̃ intēdit) Cōuersus est, cōtra quē Synā præfectū suū cū .XX. milibus misit/ ut improuisus eū adoriret/ sed Scāderbegus subito ab amicis præmonitus cū. VIII. milibus equitū peditumq; illi occurrit/& montē quendā, qui Mocreas dicit̃/ quo ipse Synā cū exercitu suo trāsīturus erat nocturno tpe p̃occepauit, quē ex improuiso aggressus cū omni exercitu suo fudit atq; dissipauit, quos maior pars amissis signis/& impedimētis cesa est/ ipse uero Synā uix cū paucis au fugit/ multi ex barbaris, qui uiui capti fuere pecunijs redēptis sūt, quas Scāderbegus simul cū reliquis spolijs/et impedimētis militibus suis donauit. Per idē quōq; ferē tēpus Assābegus citra Oceridā. XXX. milibus superatus uno trūmō eodemq; memorabilī prælio/ uel p̃stratus potius, Scāderbegi nō clementiā minus q̃ bellicā

uirtutē fenfit/Pugnās enim ipse acerrime/& oibus circa se corporis sui custodibus occisis/Equo quōq; sed non seraliter confosso/ & ipse uulneratus est sagitta de xtro brachio, Et quū in ea res: omniū difficultate/tū tantę cladis suę recentu memoria/ atq; spectaculo/tū uulneris dolore, & quod maxime cætera augebat mala nocte su perueniēte obrutus, paucis circa se ex reliquiis suoz; apparētibus, prout enim fors quęq; fugāq; hoste insequēte tulerat se receperāt atq; latitabāt lucem expectantes/ Multi tū hostē magis q̄ nocturni incōmoda itinēris timētes cū tenebris ipsi in tu tiora loca euasere. Illē in mōticulo quodā uel sylvā potius nō longe à nroz; finibus/ à castris uero q̄ tuor passuum milibus se recepit, res: omniū/ac uix lociq; ignarus, sed nō diu sagacitatē Epitenfis militis latuit. Ante lucanus enim explorator cū oīa plustrāset/atq; obseruāset. Ad Ducē illico cōuolās rē oēm apit. In hoc tīmō de/ ceptus/q; pp opacitatē loci/ & arbor; densitatē maiorē hostium numez; fore credi dit/affirmauitq;, Ita ut Scāderbegus ipse eqū cōscendēs ad eas uictoria; reliquias expediendas cōuolaret/equitatu ferē omni sequēte, à longe ueniēte barbari con/ spicati/& mocti oīa moctiori Ducī exponētes in consilio eius nō militare fortasse/ impatorūq; necessariū tū/atq; salubre consiliū ineunt, ut inermes oēs pedite; ui/ ctori obuiā p̄gredierentur. Et ita Dux auctorq; cōsiliū multo deformatus cruore, ac squalore obūtus/nō Marcoantonio absimilis ad lepidū ex mutinensi clade illa fu/ gienti prius: ate suos uadēs, & Duces nri habenas apprehendēs sola ac p̄clara uoce illa, se suosq; oēs saluauit, Immo & cultorē uix credibilē calamitatis suę inue nit/ō Scāderbege clamitās quo tendis, in quē strinxisti ferrū/ in quē spicula du e/ xisti? Non semp uincere decoz;, nō gloriofum est/uinci patiāre interdū / uinci pa/ tiāre. Ita uictus melius q̄ uictor uinces, & laudabilius clemētiā tuę q̄ hostiliū triū/ phos exercitiū atq; uictoria; numerabis. Subridens (ut moris sui erat) Epitora, & ad suos cōuersus/Nihil inq; male fortuna acutus est, Nihil necessitate pruden/ tius, q̄ scite, q̄ elegāter uicti loquimur/ quæ nūq; sciremus uictores/& hostilē quōq; manū apprehēdēs, bono aīo esse iubet. Neq; n. q̄q; uel crudele uel seruire passuz;/ Deinde à se dimissum coli curariq; acuratissime iubet, & necessariis oibus adiutū/ à qbusdā suoz; in tutissima loca deduci. Quid. n. p̄ deū imortalē pulchrius quidūē laudabiliusq; p̄ligato hoste/atq; p̄strato i calamitate/atq; miseria posito cōstitutoq; illius scire/atq; misereri uelle/ Ipse cū exercitū hincinde obequitās, ubi oīa insidijs tuta cognouit/ in castra se/& demū nō longe à Croia recipiēs reliquā uictorię lēti/ tiam/atq; uoluptatē est secutus. Iussumbeg quōq; eiusdē & iter/ & fortunā paucis post diebus imitatus est, Eo p̄sertim cladi iniuriāq; obnoxior, quo militū numero pauciore hostē & uictorē/& cruētū adhuc tentauit. Nā cū. XVIII. milib⁹ Scopīā ingressus/Epīri quōq; interiora penetrare cōcepit animo/nō tot suoz; cladibus/nō recentī Assāmbegi strage satis edoctus atq; perterritus. Scāderbegus eius aduētū audito miratus tantā hominū uelut certā obliuionē/uel sanguinis sui sitim/ad mili tes cōuersus inquit, Agite dū cōmilitones mei/gens laboribus/uel uictoriis potius nra, Proleamus obuiā nouo hosti, nouo impatori, Honoremus hominē nos, mihi credite p̄ cōgressu honoratuz;. Acclamatōes undiq; audite, & castris motis milites

Iussūbeg de lectu q̄maxi mo facto in Scanderbe/ gum conten dens ab eo afflictus/cę/ susq; est.

secutus. Vbi iuxta Scopiam deuentum exploratoribus premissis Epiricis, ac signo belli dato, in hostem effusus undique habentis irrupit. Irrupente Barbarus non animis, non consiliis satis ad pugnam paratis, tumultuati potius quam consilienti similis excepit. Numquam tamen sui consilium, numquam tantam hostilem audaciam ratus, ut sic longe fines suos egressus cum hoste, & in hostilibus locis fortunam belli experiret. Vbi neque uictus euadere, uel copias reparare, neque uictor satis tutus foret. Itaque profermum impetu Iussumbeg, & aio, & uiribus fractus fugam arripuit. Idem reliquus exercitus, non multis uix trecentis amissis, reliquos inordinatos, & pallantes, Eques noster insecutus cladem insperata afflixit, quam totam fugam in suis locis credidissent, & cesorum corporibus duorum amplius milium numerum repleuit. Pauci uiui capti prope ducendi incommoda, ne impetus ab agratibus fieret, & uix longinquitatem. Iussumbego copias instaurare paranti, & insidias quaedam noxientis hosti milites non assensere, sed fugam secuti ingrati magis redire principi, quam non redire maluerunt, recentem a Scaderbegi clade exproloque fati excusati. Sed numquam successor tanto periculo, numquam hostis Scaderbegi defuit Carazabeg quendam Asiaticum multis expeditionibus celebris uir, & senem iam ingentis apud Meumethem auctoritatis, prout apud patrem Amurathem fuerat, gloriæ huiusce dulcedo exagitabat. Qualis iuuenes solet, uel mala fortuna potius, quam semper magnis atque claris uiris in insidiis moratur, ut omnem ueterem gloriam, & pro meritis eorum triumphos Epirotica clade deformaret, utpote quem neque Affambegum recens infamia, spectaculumque nimis obprobriosum, neque reliquorum idem fortunæ tenor, idem ad eam diem fortunæ cursus moueret. Is ad Meumethem accedens. Accumulaui inquit hucusque sub te, patremque tuo Princeps mihi splendidissimi me rotidem ferere triumphos quot annos, nunc & horum, & illorum obliuio quædam ac nausea uelut me preter tot Scaderbegi uictoriis, tot cladibus nostris tanta Epirotica insolentia cæpit. Stat hodie mihi merito iam militi, senique omnia in alea ponere, & aut sceleratissimum illum & ingratisimum Ottomanum olim captiuum domus. Nunc Epiroticæ sordidum regem, tot cesorum exercituum tuorum, tot cesorum imperatorum debitote uiuum, uel mortui cadauer ad hosce perahere pedes, aut gloriam eius hac ceruice, hoc iugulo magis, magisque illustare. Militem itaque ex sena mea conscribi pmitte impator, & delectum fieri. Ego omnia non uelut Dux, sed miles atque pastor hisce tractabo manibus, & in eligendo, & in instruendo exercitu solus omnium officia obibo. Bellum. n. cum pro donibus est, cum maximo insidiarum artifice, & multis elato uictoriis, multis saginato spoliis prædæque. Ameumethem concessa omnia, & ad supercilium (ut aiunt) eius relata, Immo & decem hominum milia addita. Ipse enim. XXX. tantum scriptis collectis, ad tantam rem consiliendam iam exploratores quosdam premisserat. Neque a Scaderbego deerat id purificationis genus pro puincia uniuersam non Epirum solum, sed Macedoniam & interiora quorum atque penetralibus ipsius hostilis terra. Quare Carazabegi iter tempestiue prenuentiarum, ita ut apparati omnia a nostris aduersus eam piculi molem commode possent. Sed Scaderbegus eis auditis (ut ferunt) dixit, Duce magis quam totum exercitum timere, ni senex esset, Melius sibi consulisset Carazabeg noster (Notissimus. n. illi, & cotubernalis fuerat in quadam Asiatica expeditione sub Amurathe). Si arati suæ, si fortunæ idem idem pepercisset defatigaræ iam prope tot concessos sibi triumphos, tot dispensatas uictorias. Age dum tamen neque quin-

Carazabeg
multiscopiis
aduersus
Scaderbegi
ppter ignomi
niam / turpi
terque terga
uertens abiit
fugamque ar
ripuit.

quagenarius effectū iā senē formidabo, quæ infans penē olim iuuenē cōtēpti. Pa-
 rare igit̄ illico copiar̄, imo & plures q̄ aduersus Assambegū cōscriptę pp̄ famā du-
 cis/ & peritiā insignē in rebus militaribus. Et mox p̄ Dibras in Triballoꝝ usq̄ fines
 (In de. n. aduētus eius nunciabat) duobus equitū militū p̄cursum, Qui in circūsu-
 sis mōtibus de more latitātes, & hostē mediū claudētes magis opportuū iniuriæ
 eediq̄ haberēt. A barbaro quōq̄ p̄cursoꝝ q̄tuor amplius milia missa, reliquū exer-
 citū in Macedonię loco quodā cui Chieri nomen est expectare iussi. Sed à nostris
 q̄busdā detecti, & oppressi multi occisq̄, reliq̄ in fugā cōuersi, nuntiū Carazebego
 degustata: iam cladis attulerūt/ anteq̄ in Epiro appropinquasset. Ille itaq̄ ut senio/
 & morbo quodā eger erat, partim eo nuncio aliquātiſp̄ cōsulus, magis animo cor-
 porēq̄ defecit, dolens nō tm̄ iacturā amissi militis, q̄tm̄ detectū se hostibus. Multa
 itaq̄ neq̄q̄ cogitās secū/ Vtrū iter sequerēt, an iter Cōstātinopolim rediret/ in uer-
 nū tēpus reuersurus. Erat. n. in fine autūni. pudore demū uticēte, bellū differri nō
 placuit/ Et eo biduo iter ferē omne emensus, prima noctis uigilia in planicie qua/
 dā nri Liuad appellāt castra fixit, & oibus p̄ noctē peractis in/structiq̄ ad pugnā,
 mane Scāderbego nūciū mittit, rogās ut collatis signis nō p̄donis more decertare
 uellet. Epirēsis Anū uetulāq̄, appellans/ mox se rñsurū dixit, Et ita dato signo irrū/
 pit in hostē nodū paratū, sed cōsultantē quasi adhuc/ ut mos senū est, tamē pluuia
 ingētū in ipsīs quasi pugne auspiciis supueniēte facile dirēptū/ & nihil memorabile
 gelitū. Nā toto eo triduo tanta aquar̄ copia inūdauit, q̄ nisi Carazabeg in monta-
 na loca mouisset castra nō sine naufragio suos; res p̄trāisset. Iumenta tā multa pe-
 riere. Barbarus pdigium quoddā ratus & opus & operā (ut aiūt) unā dimittit, &
 ubi/ primū p̄ eā tēpestatē licuit, paulatim se nris subtrahēs Epię deseruit/ Cū uere
 ipso repetiturus, si fara credulo p̄mittāt seni/ Qui cū reliq̄ exercitu ad Meumethē
 puenisset/ reprehensum p̄ ab eo acriter fuisse ferūt, Dehinc colāudatū/ q̄ exercitū
 saluasset. Vidēs aut̄ Meumethes Scāderbegū armis expugnari nullatenus posse,
 Excogitauit eū dolis insidiisq̄ (si posset) circūuenire/ & Ottomana fraude seduce-
 re. Itaq̄ nūciū suū cū muneribus/ & hmōi lris ad Scāderbegū direxit. Meumethes
 Begus Amire soltanus omnīū mūdī partiū/ oriētis atq̄ occidētis Dñs & Impātor
 Scāderbego Albanōꝝ Epitotazq̄. Principi. S. Pl. D. Nullā puto Scāderbege mi-
 arctiorē necessitudinē esse. Nullā firmiorē amicitia/ q̄ quæ à lōga cōsuetudine. in-
 uicē, & assiduo uictu emanauit, p̄sertim si ea sit à puerili/ & tenella ætate inita, ut
 nobis utriq̄ cōtigisse nō igroras. Qui ambo à teneris (ut aiūt) unguiculis in Re-
 gia p̄ris mei cū obies apud eū esses, diu unā uitā traduximus incredibilq̄ amore
 atq̄ beniuolentia, uel omni tēporis momēto tenebamur. Cū igitur Scāderbege mi-
 hæc oīa, & alia/ q̄bus illa ætas nra delectabat in memoriā reuocē, p̄ter hæc memor
 ego omnīū, quæ tu pro imperiū nri/ ac Ottomanę familię/ & regni gloria ampliu/
 dinq̄ semp gesseris, q̄bus eadē nō summope te & amore/ & affectu quodā arden-
 tissimo p̄seq̄. Testor. N. Deos nihil mihi gratius/ nihil in uita iucundius cōtingere
 posse/ q̄ te apud me hēre, tu oq̄ aliquātulū frui cōspectu. Nec te aduētū ad me tuo
 q̄q̄ p̄mescas. Quod pauloante milites mei in regnū tuū irruerint/ illudq̄ depre-

dati sint, si iniussu id/ & extra imperiū nostrū fecere. Itaq; sicut debui maxime mo-
 leste tuli/ Neq; displicuit ullatenus illos ab exercitu tuo egros & p̄ligatos, scelerū
 suorū penas soluisse, Remq; tibi (qui iustā fouebas causam) ex animi snia cessisse.
 Veq; his omissis reuocata in mediū pristina amicitia/ & beniuolentia n̄ra facile in
 hāc sniam sum adductus/ ut inuicē cōponamus/ & perpetuo iter nos cōfēderemus.
 Quo peruetus amicitia/ & necessitudo illa n̄ra/ quā p̄pter diutinā utriusq; absentia
 penē abolitā reuiuiscat/ augeat/ cōfirmet (si nō iniquē uident oīno) hāc sint pacis
 nostrāe cōditiones (Scio. n. eius qui nō petit esse legis dicere pacis) Primum. n. est/
 quod ā te petimus/ ut exercitū nostrū p̄ agrū & regnū tuū ad Venetos; urbes infe-
 standas & agroꝝ depopulatiōes libere & impunē trāsire p̄mittas. Ut Ioānē filium
 tuū nobis in obsidē tradas/ quē ut unū semper ex filiis habebimus. Vt mercatores
 & negociatores n̄ri regnū tuū cū mercimoniis suis ubiq; permeēt atq; percurrant,
 & securi atq; imunes negociari ualeāt. Præterea ut tu ipse ad nos securus & intre-
 pidus accedas. Quibus rebus si ad nutū nostrū obsecutus fueris, regia tibi fide/ re/
 gnōq; tuo uerā pacē perpetuāq; trāq;llitatē obseruare pollicemur/ Neminēq; apud
 nos uel fidei uisore uel chariorē te unq; futurū/ Regnūq; tuū ab ullis uel meoꝝ uel
 aliis hostilibus armis pro uiribus n̄ris uexari nūq; p̄mittemus. Quæ uero ex ore nū
 cii huius n̄ri, & oratoris Mustaphæ recognoueris plenā his adhibito fidem. Vale.
 Ex Cōstātinopoli regia n̄ra Sexto Nonas Maii M. CCCCLXI. A generatione
 Iesu. Meumethis l̄ris plectis Scāderbegus duces suos, & castroꝝ p̄fectos oīs in co-
 cionē cōuocauit/ ubi proposuit/ qd agēdum/ an barbaro obtēperādū, & cū eo pacē
 ineundā, qbus oibus placuit, ut isto fēdere cū Ottomano cōponeret. Quare id nō
 mediocri cōmodo, honori, & gloria Scāderbego fore uidebatur. Cū Meumethes
 Prin. qui tot regna/ & impia possidebat/ tot gētibus & urbibus impitabat/ tantōq;
 fortunę afflatu ad id res; fastigiū p̄uectus erat, pacē ā Scāderbego peteret. Ex quo
 ab oibus unanimiter decretū est, q; reiectis ceteris cōditionibus ā Meumethe pe-
 titis, unica dūtaxat pacem ei cōcedendā, ut mercatores utriusq; hincinde imunes,
 & liberi negociarentur. Quo facto litteræ ad Meumethē in hūc modū datæ sunt,
 Athleta xp̄i Georgius Castriotus, aliās Scāderbeg. Albanorū, Epirotarūq; Princeps
 Meumethi Turcarū Principi. S. P. D. Redditæ sunt nobis litteræ tuæ. P. illustriss.
 qbus scribis, Te maximo in me amore, mirāq; animi beniuolētia affectū, quod te
 simonio antiquæ illius consuetudinis nostræ cōprobari dicis, quæ longo inter nos
 usū coalita, & radicitus nixa/ & in naturā cōuersa uim semper, & robur obtinebit.
 Veq; qā pp̄ longā, diutināq; inter nos ueluti consopitā ā somno excitare uisum/ ut
 quoddā pacis uinculū/ & nouā fæderis cōpositionē iniremus. Cuius has cōditiones
 p̄posuisti/ ut exercitus tuus libere p̄ regnū meū iter ad Venetos; agrū depopula-
 bundū hēat. Cui qdē petitioni tuæ Meumethes. P. cōsentire me neq; ex aequitate
 foret/ neq; ex dignitate mea cū Veneti & cōfēderati mihi/ & necessitudinis uincū/
 lo ualde sint astricti. Illud uero q; Ioānē filium meū apud te pro obsidē hēre dēside-
 ras, quo pax inter nos firmior p̄maneret, facerē id fortasse neq; inuitus, P. Meume-
 thes, si paternus pateretur affectus. Sed cū unicus sit nobis/ & atate te uellus, nunc

à parentū abduci cōplexibus/cū muniri/nostriſq; moribus inbui debeat, neq; illi/
neq; nobis cōducibile uideri pōt. De mercatoribus tuis qđ exigiſ à me, ut quacūq;
uoluerint libere poſſint, & imunes p regnū meū negociari. Iſtud ipſi, & Duces, ac
Præfecti mei oēs cōprobant, & admittūt. Egoq; unū maxime deſidero/ut merces,
& negocia utriuſq; noſtrū libere poſſint hincinde puchi/atq; expediri. Adhęc hor/
taris me ſummopere/ut ad eā te, Idq; & intrepidus/& ſecurus, quo mutuo aſpectu,
cōſuetudinēq; tā diutinæ abſentiz noſtræ deſideriū repleat. Laudo in hoc. P. opti
me ingenii tui bonitatē. Laudo naturę liberalitatē. Amplecterer itaq; audacter cō
ſiliū tuū, ſi id p negocia mea & regni gubernationē integrū nunc mihi eſſet. Sed
qd faciā? Eſt (ut iā dixi) Ioānes filius paruulus admodū, & ad impii gubernacula
minime idoneus. Eſt gens mea (ut ſciſ) ocii impatiēs & populi feroces, & indomi
ti, quos regere uel ipſi mihi perdifficile eſt omnino. Adibo tamē te prout ſubes cō/
modiori dūtaxat ueniendi tēpore captato. Vale meq; ama. Ex cattris noſtris/III.
Klen. Iunias M. CCCCLXI. Miſſiſ ad Meumethem Scanderbegi litteriſ, hiſq;
continuo perlectiſ/Mox Barbarus ipſe aliāſ huiuſmodi ad eum dedit.

MEUMETHES Begus Amiræ Soltanus omniū mundi partiū imperator
SCANDER BEGO .P. Albanor; Epirotarūq;. S. P. D. Dediſti Muſtaphæ
nunciū/& oratori nro liſas tuas ad nos qbus ſcribis nullā ex pacis noſtræ cōditiōni
bus, quas ppoſueramus tibi pter unicā tm̄ de Mercatoribus & negociatoribus no
ſtris placuiſſe, ut libere ſcilicet hincinde/& ex arbitrio merces ac negocia ſua deue
here & expedire poſſent. Hæc q; tū lege pacē polliceriſ mihi. Idq; ex uoluntate eli
ciſ/& mēte tuor; eſſe. Amplector ipſe uoluntatē iſtā tuā. Excuaſatiōes ceteras eq̄
animo admiſi. Polliceor itaq; tibi Scanderbege mi, in meq; recipio oia quæ petiſ,
& mēti tuæ/tuorūq; inhæreo. Pacē ſanctā inuiolabilē perpetuo tibi (quoad nobis
uita ſupererit) ſeruaſq; polliceor, ni prior tu rumpendę/uiolandęq; cām pſtiteriſ.
Iccirco haſ nraſ, quas Muſtaphæ nuncio, & oratori nro ad te dedimus ſigno meo
impiali, & cōſueto obſignauimus/ Quo pacē iſtā perpetuo duraturā cōfirmemus.
Ea pp tu quocūq; (ſi placet) hiſ nriſ te ſubſcribaſ, & ſigillo tuo ſolito illaſ muniaſ, q̄
mentē & uoluntatē tuā ſimiliter hēamus. Iubeaſ præterea, ut ubiq; per regnū tuū
iuſſiones, & edicta ſiant/quod & ipſe per uniuerſa imperii mei loca fieri præcipiā.
Sciāſ præterea me (quo amor iſte in te meus clare oib; inoteſcat ppria motū libe
ralitate), Omnia quæ in Albania/& Epiro ui à parēte meo abſtulit, legitima tibi
facere, ut ita illa poſſideaſ/ac ſi tua/tuor;q; ſemper fuiſſent/In te igit; tuor;q; omne
iūſ, oēm q; poteſtatē, quæ mihi priuſ erat trãſſero/uobiſq; trado, cōcedo atq; cōfir
mo, Tēq; deinceps in principiē Albanor; Epirotar;q; ſemp hēbo/atq; idipm̄ appel
labo. Nunq; impoſteq; (ut fide regia p miſi tibi) armiſ te tuāq; uexabo, ni tu cā
extiteriſ. Itaq; hiſ ſigillo tuo appoſito eaſ Muſtaphæ nro haud dubiē fidei nuncio
ad nos pferēdaſ dato. Cui qe qđ ipſe retulerit/dixeritue plenā, inuiolabilēmq; fidē
adhabeto. Vale, & in amore rñde. Ex Cōſtātinopoli regia urbe nra. X. Klen. Iulias
à generatiōe Iheſu. M. CCCCLXI. Iam. XL. præterierāt dieſ, Ex quo caduceator
Meumethiſ Principiſ, qui priuſ pro pace petēda ad Scāderbegū uenerat/ Cū liſ

De pace iter
Meumethē,
& Scāderb.
De publica/
tione/& eius
uiolatione

eiusdē ad eā cōfirmāā corroboraāq̄ iuxta Scāderbegi mentē/ & arbitriū ad eū
 itē reuersus est. Quas quū Scāderbeg. accepisset. Cōuocatis Ducibus/ & p̄fectis
 suis corā eis legi iussit. Qui oēs pariter cōsenserunt, pacē firmandā cū Ottomano,
 asserētēs id esse, & honori Scanderbego/ & regno eius maxio cōmodo/ac utilitati.
 Quare p̄usso fēdere inter Scāderbegū/ & Meumethē pax ubiq; locoꝝ per regna
 utriusq; ingenti omniū gaudio publicata est. Quæ quodā tenus ab utriusq; fideliter
 seruata est. Vēꝝ postea Barbari, q̄bus nūq̄ fides, fēdifragi uiolandę pacis auctores
 exitere. Hic n. primū Scanderbegi fines inuaserūt, indēq; maximā p̄dā abegerūt.
 Quæ de re Scāderbeg. cū Meumethe litteris/nunciisq; cōquestus est, qui se nescire
 r̄ndit, idq; se excusando egregerē simulauit, q̄ milites uidelicet sui nulla eius uolū/
 tate/ aut iussu id fecissent. Itāq; nōnulla ei restitui curauit. Sub eodem tpe Barbari
 Venetoz agrū in Pelopōneso depredati sunt. Ex quo Veneti, qui cū Scanderbego
 cōfēderati, plurimūq; amicitia obstricti erāt. Gabrielē Triuifanū oratorē ad eū mi
 serunt, quē exhortabantur/ & rogabant, ut MEVMETHI Principi, qui prior fēdas
 ruperat, & fidē uiolauerat, iustū bellum inferet. Qui postq̄ ad Scāderbegū uenit/
 corā eo/eiusq; p̄fectis sic pro cōcione locutus est. Venimus ad te .P. inuiciss. nō
 ut oēs ferē, qui eiusmodi legatiōis obeunt munus facturi accedunt, ut te laudibus
 extollamus, patrięq; tuę dignitatē/ & generis antiquatē, necnō regē gestaz excellen
 tiā mentis, p̄coniis celebremus. Nēq; n. id cuiq; uel disertissimo ex facili concedi
 posse cōtenderē, & alioq; p̄sentis ratis tēporis, ut id decēter fiat, haud quāq; expo
 scere uideē. Sed hortaturi potius, & admonituri, rogaturiq; insuper/ut mentis tuę
 aciē, quæ p̄cul semp̄ inueneri, & futura adhuc in occulto posita perspicere/ & pene
 trare solet ad impēdēs reipublicę xp̄ianę piculū, Ad pullulans iā ex oriente malū,
 mōxq; nisi cito occurrat/ uniuerſam Europā inualuz, dirigere, & intendere uelis.
 Certū. n. tibi sit, atq; exploratū. P. S. q; p̄fidus, & subdolos tyranus iste nō alia rōne
 q̄ summa p̄fidia atq; simulatiōe pacē tecū iuerit, Cū nullū Turcis, Epiroticōq; ge
 neri naturale amoris comertiū intrēdere possit, Vt quo primū scilicet reliquos re
 ges, & principes xp̄ianos tibi uicinos sibi subieciſſet (Videbat. n. à te, armisq; tuis
 ualde infestari, nec ea sufferre posse). Propagatis dedehine uiribus/ & imperio suo
 in nos arma cōuerteret. Iam uidimus postq̄ Barbarus ille tecū pacē cōposuit, & ab
 armis, uiribusq; tuis tutū se esse/ & quietū p̄spexit, cōfestim arma sua in Rāsianos
 populos/ & Triballos cōuertit/ Eōsq; pessūdedit. Dein cept̄ Illyricos debellat̄ est.
 Thraces euerit. Gręcis ē regno deiectis Trapezuntū imperiū expugnavit/ Vires
 suas auxit, rēq; in maius p̄uexit. Nūc uero rupto pacis fēdere, omniq; uiolato iure
 in nos arma cōuertit. Agrum tuū pariter & nostrum longe latēq; depopulatus est.
 Ecce Scanderbege. P. fides tibi à Barbaro qbelle seruata bellū excitauit, arma in/
 tulit, iā ad pugnā prouocat te, & haud perplexæ suā indicat uoluntatē atq; furorē.
 Ferēda ne hęc eq̄uo aios/ Tacēdū adhuc/ Cōfidēdū Barbaros/ Stādū p̄missis eius/ &
 Dū xp̄ianū nomē euerat, & nos funditus p̄dat, quū infelix bellū tā ignominioſę
 paci p̄ferendū esset. Itāne igit̄ oblitū putas Barbaraz turpissimē illius p̄nc̄ mortis,
 quā ignominioſę subire à te cōpulsus est. Adde cades, & calamitates exercituum,

Oratio Vene
 ri Oratoris/
 Pauliq; An/
 geli ad Ca/
 ltrionum.

De pace
 inter
 Scanderbegum
 & Meumethem
 de p̄fidia
 Scanderbegi
 ad Turcos
 & Epiroticos
 de p̄fidia
 Scanderbegi

ducū & impatorū suoz abs te edicas. Cogitat hæc oīa rabidus & truculentus Meumethes, aio cōtinue uoluit, Die noctūq; præ oculis hēt. ulcisci appetit, atq; exoptat. Sed heu. P. splendidissime simulat simulat (crede mihi) arte sua Ottomana utit, machinatur assidue quæadmodū dolis & insidiis suis te cape, te circūuenire possit. Blanditus est hucusq; tibi/ut à bello desisteres arma deponeres, quoad bellū cōficeret/Ceterosq; reges & principes xpianos tibi circūuicinos opprimeret/atq; psterneret, Quoz nullū aliū pter te uidebat, qui armis suis posset occurrere. Nunc uero postq̄ oēs alios subiecit tibi, & oīa ei ex snia successerunt ad te cōuertit, In te arma intendit, quo te cū oibus Epitoticis, & regno tuo de medio tollat, & nos absorbeat, & rabie suā barbarā expleat. Quid igit amplius Prin. optime inorādū? Quid ulterius expectādū? Iam in eo res est, ut Meumethes iste aut hostis, aut Dñs hñdus sit. Sumamus nos quocq; aduersus eū arma/uires uiribus cōferamus/Exercitus adinuiçē coniungamus/Bellū quo nos puocat ei ultro inferamus. Agrū eius ut par est) incōdamus, diripiāmus nec patiamur tandē nos arte atq; insidiis eius circūueniri, Quippe quū nihil aliud molit̄ pñdus, nihil parat q̄ seorsum nos opprimere, donec orba cōsilio, auxiliōq; rēs christiana in manū eius sine ulla dimicatiōe tradat (Dii meliora), & deploret ia perpetuū cōis omniū libertas/Quos si unā cōiunctos esse uiderit, arma nra formidabit, uites phorrescet/uel si instare maluerit oīno fortasse uictus abibit. Sed si seiūctos aduenerit facili negotio obruet/Ita unus est hodie potētissimus. Proinde nō pmittamus hāc pestē/hāc cōtagionē hūc morbū in Europa esse/cui nisi celerius occurramus totā inficiet pfecto atq; cōtaminabit. Nosti. n. iā Ottomanoz fraudes, nosti dolos, & insidias, qbus oīa sua expediūt & quæq; maxima pñciūt. Quis unq̄ Prin. inuictissime ualeat huius truculentissimi tyrāni seçlera & flagitia cōmemorare? Quibus uel oēs maiores suos longe supat, Qui uel do mestico ac familiarīū suoz sanguine quotidie nō satiat, qui etiā rē nostrā Venetā aggredi totis uiribus cupit, quæ (ut nosti) fidei xpianę semp columē, & ppugna culum fuit/ut ea demū cōcussa, fracta, atq; euerfa nō Epirotas modo, sed alias etiā xpianoz nationes suppeditet atq; pculcet. Sed neq; hoc solū ferus, & imanis Tyrānus intendit/quāuis magnū sit, & uiris nō tollerandū/Voz ut fidē ipsam destruat, & quæ sola uia est salutis hoibus interdicit. Errat. n. siq; Meumethē regiōes magis xpianoz deuastare depopulariq; uelle existimat, q̄ fidē ipsam cōtertere & ab hominū cordibus euellere credit. Quid igit, qd eādē bone deus nos xpiani speremus à bellua ista, qui & fide alieni, & omni uiuēdi genere/ac rōne ab eo diuersi/alieniq; sumus. Itaq; Scā. Principū inuictiss. xpi athleta & miles accelera, festina/tolle moras/tolle abs te/ & ceruice tua mala & picula/ Caue tibi/caue rei/ & impio tuo quū possis (potes. n. si uis) priuq̄ mala & pericula te obtuant/ & euertāt. Nā postq̄ tibi (q̄ d' abūt) euenerint, uoles pfecto & non poteris. Ideo (ut mihi uidet) longe tibi melius atq; facilius erit, si antea prospexeris/q̄ post illatū (ut aiūt) suscepitū. uulnus & ictū remediū/ & medellā querere uelis. Cōsule igit cōsule mi. P. optime q̄ritus/ ne Meumethis. P. rabies/pestis/ & cōtagio te inficiat/polluat atq; corrupat, Qui nihil certe aliud quærit/parat atq; molit̄ nisi/ut te plectū ad fidē & crudeli/

ratē suā ad interitū & internecionē pducatur/qui semp xpiani noīs & sanguinis insi/
 diator & effusor, Cui xpiana orthodoxāq; fides sumope exosa atq; inuisa fuit, quā
 totis viribus die noctūq; pphanare/scindere atq; pdere studet atq; conatur. Ad quā
 tutandā, protegēdā. à furore imanitatēq; rabidi truculentissimiq; tyrāni, te. P. in/
 uictiss. qui athleta & xpi miles uocaris, Immo sis Princeps noster cū uniuerso Se/
 natu suo Veneto inuitat/inuocat/Auz; tibi argētū/milites & qcqd in huiuscemodi
 expeditionibus opus est abūde pollicetur & offert. Te igit. P. gloriosiss. sine mora
 pcinge, militē expedi, exercitū tuū & acies instrue, ferrū acūe, corripe telum, irue
 in turcas orthodoxæ fidei acerrimos hostes, quos facile uicisti semp, & ad uincēdū
 fatalis quædā/ & diuinitus tibi data est potestas esse/ Cui nisi celerius occurramus/
 totā inficiet profecto/atq; contaminabit/Noſti. n. iā Ottomanorū fraudes/ noſti do/
 los/ & insidias/ qbus oīa sua expediūt, & quæq; maxima pficiunt. Quis unq. P. inui/
 ctiss. ualeat huius truculentissimi tyranni scēlera/ & flagitia cōmemorare, qbus uel
 omnes maiores suos longe supar, qui uel domestico/ ac familiarū suorū sanguine
 quotidie nō faciat/ Quid igitur/ quid tandē bone deus/ nos christiani speremus
 à bellua ista, qui & fide alieni/ & omni uiuendi genere ab eo diuersi sumus.
 Facto dicēdi sine Scāderbegus nō q incertus sentētiæ esset/ sed qa nihil iacōsulto
 milite facere cōsueuerat. Couocatis ducibus suis/ & pfectis diu/multūq; cū eis rem
 discussit/ qd agēdū/ an obsequēdū Venetis, & Ottomano principi bellū inferēdū/
 quibus oibus placuit nullatenus esse aduersus Ottomanū arma excitāda, qm ipse
 bellū Scāderbego palā mouere detrectabat. Cū & alioqn maiorē ēt partē ex pda,
 (quā/ ut asserēbat) milites sui iocose/ & quadā potius militari licētia ex Scāderbe/
 gano agro abitulerāt, restituisset. Quāobrē Venetus orator huiuscemodi responso
 habito sentētiāq; illos/ intellecta re infecta moſtus admodū à Scāderbego disce/
 dēs ad Paulū angelū Dýrrachiensem archiep̄m diuertit, Quē nouerat apud Scā/
 derbegū/ & Scāderbeganos p̄mū fide/ grā/ & auctoritate ualere/ Nec qcq; esse tā
 magnū/ tāq; difficile qd eis cū uellet nō psuaderet, ut expiret/ si ipse archieps uel/
 let hāc puiciā sumere, & cū Scāderbego/ & p̄fectis suis ageret/ ut Ottomano bellū
 inferret, contrāq; eū arma sumeret, pculdubio nāq; fore sperabat Scāderbegū cū
 suis militibus in Venetorū sententiā facile iturū. Qui archieps (ut Venetorū obseruā/
 tiſſimus erat) reuerētia tanti Senatus mox ad Scāderbegū accessit, Erat hic archi/
 ep̄s Epirota ex Driasto urbi oriūdus/ Andree Angeli filius, de quo supra men/
 tionē fecimus/ Vir summo ingenio/ & singulari faciūdia p̄ditus/ excellēti doctrina,
 sacris/ humanisq; litteris tā græcis q̄ latinis apprime eruditus/ uita/ ac moꝝ graui/
 tate cōspiciuus/ xpianæ religioīs ardentissimus. Quē Scanderbegus ob illius mode/
 ſtiā/ uitaē cultum/ & integritatē summa in ueneratiōe hēbat/ Epirota/ & Albani oēs
 tanq; oraculū quoddā audiebant & uenerabant, Qui quū primū ad Scāderbegū
 accessisset/ oēs duces/ & milites Scanderbeganos in concionē uocatos, quo bellum
 aduersus Meumcthem sumerent. tali eis oratione persuadete aggressus est.
 Felices/ & perbeatas fore res pub. regna/ & impia P. In. diuinus exclamat Plato/ si
 eis ab optimis & sapientissimis gubernari contigerit/ Quod quidē hac tempeſtate

albanis nostris euenisse clara luce intuemur, Qui à te uno Principe sapientiss. optimo/duce inuictiss. regunt. Propterea nõ umerito oēs reges/& principes proximi/ ac circumiacenti te unũ ducẽ strenuũ/& impatorẽ singulare tanq̃ cõlitus missum sibi delegerunt, ut eorũ imperia/& regna ab Ottomana rabie/barbaraq; feritate protegeres/ Qui hucusq; preclare egregieq; armis/prudẽtiq; tua/uirutẽq; ducũ/& militũ tuorũ semper tutati sũnt/Nunc uero quũ id Meumethes omniũ sagacissimus/callidissimũsq; insidiator, & xp̃ianã religiõis p̃secutor acerrimus animaduertet/ appetẽs inianitate sua infandũ odium in xp̃ianũ nomẽ cõceptũ explere/uerfutiis/& calliditatẽ sua Ottomana egit/ut ic̃to tẽcũ fẽdere cũ eo cõponeret/bellumq; se/ uares, ne armis tuis, quẽ summope timebat infestaret, Qui qualcũq; pacis cõditio nes, quã tibi placuerũt, perfacile cõcessit. Sed heu. P. inuictiss. Quis nõ uidet bar/ barã hæc omnia tecum barbara fide gessisse, fraudulenterq; pacẽ iniisse/Vt primũ alios reges tibi uicinos/& xp̃ianos p̃cipes de medio tolleret/ Dchinc arma sua in te cõuerteret (ut effecit) Vbi Vbi sunt. n. Rasciani principes/ Vbi Illirici reges/ Quo Trapezuntũ Cõstantinopolitanũ migravit imperiũ/Nunc nũc demũ ad te cõuersus rupto fẽdere/ uiolata fide/ agrũ tuũ longe latẽq; depopulatus est. Confe/ deratos tibi assiduũ excursionibus perturbat/ atq; exagitat. Quis. n. P. nobilissime queat explicare immanissimi huius tyrãni imensum aduersus te odiũ/ An ita mortẽ Amurathis patris luctuosas exercituũ suorũ strages/cædẽ ducũ/& impatorũ suorũ inulta omissoꝝ putas/ Cõfidis uerbis/ ac p̃missis bellũ istius/ Accipis excusatiões eius/ Seruabit ne tibi fidẽ/ seruabit/ quã nõq; habuit, neq; cuipiã ad hæc usq; diẽ seruauit/ Quis unq; (Bone deus) flagitia huius truculentissimi tyrãni uerbis posset recẽferẽ/ quã tũ silẽtio inuolui nefas esse duxi, Quãdẽ uoluptas quẽdã est in crimi nosum/& improbũ inueni, & auctores uirtorũ/ ac sc̃leꝝ in lucẽ p̃ferre, illõsq; nomi nacim appellare/ Quo cõteri à uitiis/& flagitiis deteriti se abstinẽt/ Igitur sicut nec uirtus merito relinquẽda est qn laudẽt. Sic nec uitiũ qn uituperãt, Ex utroq; n. idẽ p̃cipit̃ fructus, & ex bonis laudãdis/ & ex improbis uituperãdis, Iustus est itaq; ut improbi oēs, & flagitiosi male audiant. Veg; Meumethes hic tyrãnus eo magis/ quo cõteros sua improbitate excellit/ superatq;. Cuius quẽ uitã/mores/& facinora/ quo notiorã sint tibi/ illãq; effugas p̃stringẽdo q̃breuissimẽ p̃currã. Meumethes in fimo infelicisq; loco/humillimisq; parẽtibus natus est/ ea gẽte/ q; barbarorũ pessima locis loca mutare semp cõsueuit. Nã quũ Scythẽ Meotici barbarorũ pessimi sint, ipse adhuc turpiore infamiorẽq; loco natus phibet. Scythia cõtenit illius regio est/ sed uilla Otmanach/ ex qua Ottomanorũ genus/ siue familia originẽ traxit, Cuius hoies se seruos esse gaudent, nihil eius p̃genitoribus turpius/ nil uilius. Amurathes igit̃ eius p̃/ cui ex genere impiũ tenere minime p̃uissimũ erat/ quũ ex Ottomana familia esset/ quã seruitio nata/ atq; semp addicta fuisse impia Afrix/ aliãq; regna fraude sc̃leꝝribũsq; occupauit/ oia auxit/ atq; ppagauit, rẽq; à sordidis/ & sc̃leꝝratis p̃fectã inicitis eo puexit/ ut iã magnitudine labore sua. Careat ut ad mores et̃ eius descẽdã/ Meumethes magna ui animi/ & corporis/ sed ingenio malo/ prauõq; hu/ mani generis hostis/ & cõis inimicus/ sanguinis effusor/ caput sc̃leꝝ/ princeps om/

nū uicioꝝ/iniuictor mortis, & p̄ omniū maloz̄ infariabilis homicida. Qui cū tali/
 bus natus esset auctoribus barbarā intēperantiā imanitēq̄ seruatus/idē semper
 æquabili puerficate per oēm etatē fuit. Huic ab adolefcētia bella/cædes/rapinē di/
 scordia grata fuere/ Ibiq̄ iuuentutē exercuit suā/animus audax/subdolos/uarius/
 cuiuslibet rei simulator/alieni appetēs/ardēs in cupiditatibus/imoderata/incredi/
 bilia/semper immensa cupiēs. Primo igit̄ pecunia/dehinc impij cupido supra q̄ dici
 possit/ in eo creuit/ mens prauis artibus imbuta libidinibus non caret/impudicus
 adulter/uicioꝝ inuētor/quæ uel ipsa abhorret natura. Hic est Meumethes ille/qui
 regnādi cupiditate fratrem iugulauit. Rascianos principes/Regē Bosnē p̄fide obrū/
 cavit/cognatos p̄tim in seruitutē/& captiuitatē traxit/partim luminibus priuauit/
 aut aliq̄ corporis p̄tim mutilauit. Quid de aliis dicā: in q̄s oīa supplicioꝝ genera ē
 exptus in seipm̄ profecto uideēt sequiturus si alia aduēt/ ita trux ingeniuū illud/ac
 p̄feruida ira nūq̄ exaurari p̄t. Nāq̄ animus erga deos impurus/hoībus infestus
 perniciē semper machinat̄/amicitias/inimicitias nō ex re/sed ex cōmodo uendicat,
 nusq̄ modū/nusq̄ modestiā seruat/ſeda/crudelia in amicos/ subditōsq̄ cōmittit, de
 lubra publice/& priuate spoliat/Sacra p̄fanat/oīa polluit/oīa rapit/oīa trahit/Pu/
 dorē/pudicitia/dinina humana p̄miscue cōfundit/Nōnē oēs ferē cōtra ſedera sub
 iugauit, interfecit/in seruitutē traxit. Propterea q̄dnā, unq̄ noui. P. splendidissime.
 Si ſedifragus Meumethes fidē tibi nō seruāt/ Quū omni uicioꝝ genere cōtamina
 tus/ſcēlera illa gētilicia/ac p̄fidia hēreditariā retineat/Proindē ne cōfidas tyrāno/
 ne uerbis/aut p̄missis eius statō/sed ab omni eius amicitia abstinēs pacē/quā prior
 ipse tibi ſcidit/atq̄ dissoluit, solutā putato/ neq̄ illius gratiē bello eū p̄sequi supse/
 deto. Cōsule/cōsule iā tibi/regnoq̄, ne barbarus insidijs/atq̄ dolis te/tuōsq̄ oppri/
 mat, Nihil cogitat subdolos/nihil molit̄ perditus ueterator/nisi q̄mō fidē xp̄i expu/
 gnet/atq̄ obruat/pro qua (ut ſcis) semper insudare/atq̄ laborare p̄posuisti tibi, & iu/
 ramēto affirmasti, rēq̄ ſepius dixisse memini/ad hāc tutādā/defendēdāq̄ te natū/
 procreatūq̄ fuisse. Cur igit̄ (pace tua dixerim) arma deposuisti? Cur militū tuoz̄
 animis ocio luxuriātibus/fidē catholicā iā à tyrāno opp̄ſſam deseruisti? Bonū cōe
 seposuisti/Militiē renūciasti? Tibi tm̄ soli uiuere deligisti? An mediocre discrimē
 cōditionis securit̄ tibi ex hoc reputas? Veteranus dux fortissimus bello cōpreſſis
 manib⁹ sedēs. Videbit nūc q̄piā (proh pudor) uidebit ocio luxuriare/atq̄ euane
 ſcere uiuidū illud quōdā tantū principis ingeniuū? At Meumethes amicus tuus nō
 torpescit/non ocio tabescit/inuigilat/laborat/accelerat/ut xp̄i euāgeliū prophanes.
 Petri nauiculā subruat/uestē xp̄i discindat/atq̄ dilaceret/secutus maioꝝ suoz̄ ue/
 ſtigia/& pseudo sui p̄phetē traditiōes. Qui statuit, ut xp̄i nomē tāq̄ inuisū, & pro/
 phaanū acerrime à suis p̄sequeret/ Sāguisq̄ innoxius xp̄ianoz̄ effunderet absq̄ ulla
 pietate/Ex q̄ tyrānus iste fidē xp̄i semper p̄ ceteris acerrime infestat⁹ est/in quē
 Principū inuictissime si tu nunc arma tua nō exponas/uires nō excites illi bellū nō
 inferas/oēs profecto te timidū/formidolosum/ & ocio dedicū censebūt/ An nescis
 quō oēs xp̄iani reges/& principes unā cū sanctiss. Pont. nro Pio summo orbis anti
 ſtite aduersus hūc tyrānū cōspiraueret? Quē deo adiuuātē omnino p̄sequi/& extra

Europā expellere statuerūt/Iam à summo pontifice exiit edictū, & p oīa xpīanosz
 ora ppallatū est/q̄ oēs reges/ & principes xpīani ueniā pctōz suoz cōsecuti aduer/
 sus turcaz regē cū ipso summo pōtifice q̄primū exeāt, & proficiscant. Exquo Ve/
 neti tui cū principe suo/ & omni senatu tā terrestri/q̄ maritimo apparatu unā cum
 Pōtifice max. nō ad hāc expeditionē cōtra Meumethē te inuitār, & implorār, tēq;
 principē/ducē/ & totius xpīani exercitus generalē impatorē prāficiūt/Et q̄primū
 Pōtifex traiecerit, & Dyrachiū intrauerit in regē Albanoz/ & Epirotaz declara/
 taz te cōstituir, dignū apprimē/cui summa huius belli demādet/ *Igit̄ Scan. P. feli*
cissime/qd̄ facis/ Quid imoraris/ Aut sperpetuū bellū/armāq; obliuioni dāda sūt,
iugūq; accipiēdū/aut huic, cū quo de impio/ & totius rei sūma certet/ nec uirtute/
nec patriā cedēdū. Ex cita animū/ & uires tuas/cōuoca duces tuos/ & impatores/
Cōtrahe undiq; gētes, & & populos/ Inuita reges/ & principes uicinos tibi cōfede
ratos/ Intraue acies/ & legiones/ Sequere omniū fideliū cētū/ & xpīanosz collegiū,
Obtēpa sūmo Pont. Cōsequere ueniā pctōz tuoz cū omni exercitu tuo/ Ecce Ve
neti me tui miserūt, ut hāc tibi anaunciē, te inuitē/te exhorter/ quo uires uiribus,
figua/signis/copias copiis cōferas. Sunt n. Veneti (ut nosti) principes christianiss,
benigniss. terra/mariq; p̄potētes/ qui auz/ & argētū abūde pollicent/ offerūtq; tibi.
Itaq; Scan. uere unq; Scan. tu tu prior principū decus copiis tuis barbaro bellū in
fer/ agrū eius iuade/ terrorē/ & formidinē hosti incute/ qui prior te puocauit/ rupto
federe/ sūde/ & pace uiolata, Nā leges/ & iura oīa clamāt/ p̄mittūt/ hīc nō seruātū nō
seruādā. Audaacter audaacter igi xpīanū p̄xi exercitū/ hostē prior aggredere, Bar
baro bellū uniuersale annūcia, & sūmo Pōtifici iter prepara/ Nā ecce iā Pius/ ecce
Veneti tui/ ecce frācigēz, Hispani/ Belgā/ Hungari/ Boemi/ Poloni/ Itali, & omne
xpīanū nomē te sequit̄/ tibi adest/ Ex quo fieri nō pōt Barbaraz tot regibus/ & prin
cipibus/ tot copiis/ & exercitibus ut resistere ualeat. Ideo fugā statim arripiet, Euro
pā deseret/ Nō p̄derit supbia Ottomano/ Non doli/ nō infidiē/ nō fraudes solitē eū
leuabūt/ Aduertēdum est tū & prudēti animo p̄cauendū, qd̄ callidus Meumethes
hāc oīa p̄sentēns/ statim nūcios/ & oratores suos ad te destinabit/ Quo alliciat te/ ut
arma deponas/ ut uiolatā ab illo pacē serues. Auerte tñ animū à malefica eius na
tura/ Occlude obstrue aures illecebris/ Iam illius noscis ingenium/ sat odoratus es
hominē, & Ottomanz gētis fraudes uel (si quisq;) optime p̄spectas habes.
H I S à Dyrachiensi archiepo magni spū pactis Scāderbegus inuito cōsilio/rem
sub longa/ ac diligētī examinatiōe pertractauit. Dug tandē p̄cipue cēdēq; cōtrariā
sentētiē fuerūt elicite/ Altera/ ut bellū nullatenus cū Ottomano fieret/ sed pax oīno
cū eo inita seruariet, Eōq; maxima inde cōmoda eis proficiscēbant. Nā oēs populi
Scāderbegi urbes/ & ciuitates locupletatē fuerāt quōtididēq; in maius excresebar
id cōmodū adhāc ferē oēm p̄dā/ quā barbarus ex agro Scāderbegano abstule
rat, ei cumulate restituerat/ Altera huic mens longe diuersa effluxit. Bellū omnino
Ottomano principi mouēdū/ nec eius fidei ullatenus standū/ quā nūq; alicui/ & p̄
sertim christiano seruauerat, p̄sertim qñ ipse prior Scāderbego pacē rupisset/ & iu
ra fēderis uiolasset/ neq; tyrāno credendū/ aut promissus eius fidē hīdā/ quū dolose

De bello à
 Scāderbego
 in Meume/
 thē decreto,
 & agri tyrā/
 ni deuasta/
 tione/ De lris
 Meumethis
 ad Scāderbe
 gū alliciēdū
 ubiq; recōci/
 liādū audita
 omniū xpīa
 noz cōspira
 tione in eū.

Scänderbegū alliceret/audiēs oēs reges/ & p̄icipes christiane religiōis aduersus eū cōspirasse, & arma iā iā ex omni christiano orbe in eū ruitura/ Eo proinde timore pacē se Scänderbego seruaturū polliceri/ al̄s neq; pacē seruasset, neq; p̄dā restituisset/ Propterea nihil imorandū/ sed bellū intrepide, & alacri animo aduersus cōis fidei hostē excitādū, Cuius salus esset pp̄rio ēt bono/ & saluti p̄ferēda/ P̄ferretim q; ipse Pius pont. max. cū oibus christianoz; uiribus in eū cōspirasset. Hęc igit̄ snia tanq̄ magis religiosa, & efficax, quā ipsi Scänderbego/ maioriq; parti proces; & ducū, & p̄fectoz; placuisset, hęc ueluti uniuersale bonū/publicūq; cōmodū elegerūt/ Ita/ tuerūtq;, ut bellū aduersus Meumethē excitaret, & arma pro tutela xp̄iane reipu. inferēda essent. Præterea honestum/ ac sanctū uidebat̄. Sūmo pont. dei uicario/ ac uniuerso xp̄ianoz; collegio adhgere, Adhęc obtēpandū ēt ipsi Dýrrachiēsi archi/ epo, ipsiusq; monita, & cōsilia tāq; mādata seruāda. Cui pp̄ uitæ grauitatē & sancti/ tatē sūmā fidē p̄stabat, cunctaq; eius cōsilio faciebat, qui ex more regio Scänderbe/ go semp̄ aderat, à quo oēs res gestas, & historias tā gręcas/ q̄ latinas didicerat, Scā/ derbeganisq; ducibus, ac militibus maxime dilectus/ gratūq; erat. Decreto igit̄ ad uersus Ottomanū bello. Mādātū est ubiq; locoz; deletū fieri, exercitū cogi/ P̄re/ ctis/ & castroz; ducibus, ut preparato/ instructoz; exercitu adesse festinarent. Quo facto Scänderbegani milites p̄cipue illi q; in limitibus custodia; cā debebāt sūma ui/ & imperu in turcaicū/ & hostilē agrū irruerūt, quē lōge latēq; depopulati/ ma/ ximā inde p̄edā fecū abstulerūt, nā. L. X. milia bobū. L. XXX. milia peccoz;. Triā milia equaz; cū pullis suis/ quaz; de turma (ut aiūt) & ipsius Meumethis principis grege erāt, inde abegerunt, Qui quū ad intima barbaroz; loca penetrassent, & oia igni, ferrōq; eueritissent nullā felicē arbore/ nihil frugifoz; in agro relinquētes, Ingē/ ti terrore/ atq; formidine cuncta repleuerūt, Quaz; oia quū Meumethes percepisset uehemēti in Scänderbegū cōmotus, atq; succēsus est, Sed postmodū frōte reducta dolore suū supp̄ mimēs uultu admodū hilari, hęc dixisse fert̄, Quid mihi Scāder/ gē ista, qui oriētis, & occidētis principatū teneo, tamē cōtra eū ultionē animo cō/ cipiēs, In eius p̄nicitiē, & ruinā iurauit, Sed q̄ xp̄ianoz; arma iā in se cōcitari, & co/ pias moueri p̄senserat/ ualde p̄territus arte sua Otomana illecebris Scänderbegū cape, & sibi recōciliare excogitauit. Circūferebat̄ iā ubiq; Piū pont. max. cōtractis undiq; uiribus/ & copiis omniū xp̄ianoz; in unū coactis pp̄e diē aduersus Otoma/ nū egressus, qui ut primū in Epiz; & Albanā traiecit̄ in urbe Dýrrachina post rē diuinā factū Paulū angelū eiusedē urbis archiep̄m de q; sup̄ius mētionē fecimus, in culmine p̄sulatus, & secūdā à sūmo p̄sule, & Pont. max. dignitatē, quā nunc Car/ dinalatū appellār, insignire/ atq; sublimare, Scänderbegum uero in regē Albanoz;/ & Epiroraz; declarare, Quē ēt oibus copiis xp̄iani exercitus aduersus Meumethē generalem (ut aiunt) imperatorē perficeret, quāobrē à barbaris undiq; circūfere/ batur/ si in tali expeditiōe christiana aduersus Ottomanū Scänderbegus egressus/ esset p̄caldubio christiano uictoriā adiudicandā iri, & de re/ Otomanisq; imperio uictum/ desperatumq; fore autumabant oēs, & afferebant/ tantus terror/ tanta for/ mido Scänderbegani nominis eos inceserat/ adēo formidolosum/ adēo horrēdum

apud Turcas illius erat nomen. Ideo Meumethes omni arte/ingenio/ & calliditate sua laborabat, ut Scanderbegū ad se alliceret, & cū eo ex integro cōponeret, hinc/ indeq; iuramento prae/ bito pacem uallaret, Cui etiā huiusmodi litteras scripsit.

MEUMETHES Amire Soltanus orientis/atq; occidētis impator Scāderbegus. P. Al/ banorū/ Epirotarūq;. S. P. D. Fidē tuā/ & pbitatē Scan. P. nobilissimē semp admira tus sum. Propterea nō plane credibile mihi fuit te magnanimū, & generosū. P. fidē & pacē/quā mecū iā pridē inieras/tā facile, & temere soluisse. Nā (ut audio) maxi ma manu fines meos trāsgressus oīa igni/ferrōq; deuastās maximā inde tecū pdā qdē abegisti, Cuius qdē rei eām Venetos fuisse/mihi certū/exploratūq; est/Quorū cōsilio/ & uasū ad hoc faciendū impulsus es. Nā eorū illecebris/ calliditate/ & astu seductus mihi bellum intulisti ruptor fēderis/ uiolatorq; gētū iuris factus. Idcirco exiguo/ aut nullo potius tibi uitio esse dandū censeo/ eām magis ignominie intueēs q̄ ignominia ipsam, sed omnē in eos culpā reicio, qui mihi semp hostes/ & infensi fuere. Sed qd hęc mihi Scāderbeges qui tot/ & tanta possideo/ ad eone graui qua/ dā iactura impiū nostrū afflicere putatis/ dū pdonis magis cuiusdā/ q̄ hostis more in agris nrīs depopulā tis/ & abigēdis pecoribus tā insolens es factus, quod ego tū neq; iniurię loco duco, Sed pge/age/ sū ita eqū uidef tibi, Pluris nāq; ipe facio ami citiā/ & beniuolentiā tuā/q̄ oīa quæ mihi sunt cara/ qd te (ut scis) semp unice dile xi, & eximio quodā amore sum psecutus. Nā quoties tenellā ætatē illā nostrā/ & cō suetudinē/ dū unā in regia p̄ris mci Adrianopolim cōmorabamur, in memoriā re/ uoco, Non possum equidē nō omne officii genus debere tibi. Propterea Scan. mi te etiā/atq; ēt rogo/ & hortor, ut priores pacis nræ cōditiones renouantes eā iureiu rando ex integro cōfirmemus. Nā si illa prius iuramento hincinde uallata fuisset, nequaquā à Venetis te seduci/ aut circūueniri pmisisses. Quāobrē opus est ut nūc de nuo fēdus inter nos/ & pacē iureiurādo sacris hincinde adactis perpetuo munia/ mus/atq; cōfirmemus. Quod si feceris (ut spero) & me audieris/ pculdubio tu cū posteris tuis semp regnabis, & tua oīa tibi salua erūt, Sin secus/ pcontēbit te (mihi crede) ꝑocillime, Nostrī tā uires meas/qbus an possis resistere tute cōsule. Non re/ guli tui uicini/nō Veneti seductores te poterūt à ui/ & furore meo eripe, Nōne grē cos ferē oēs exterminatos uides. Trabe suntiū impatorē à nobis imperio deiectū/ Ralcianos principes, & Triballos euerfos/ Illyricos pstratos/ totiūq; Asiæ regna, aliōsq; reges/ & p̄cipes perdomitos/ ac subiectos mihi/ Sequere igit̄ Scāderbege cōsiliū meū pmisiss̄ itaro. nō n. falleris mehercule. Mustaphę seruo/ & nuncio nro qui ad te uenit/ de iis mā iauimus/ cui indubitātā fidē adhibeto. Vale, Ex Con/ stantinopoli urbe nrā regia, Nonis Maii/ A gnarione Ihesu. M. CCCCLXIII.

His litteris acceptis/perlectisq; Scāderbegus Meumethi in hūc modū r̄ndit.

Att. Litteras

A T H Lecta Christi Georgius Caltriorus/als Scāderbegus/Albanorū, Epirotarūq; principes Meumethi illustrissimo Turcarū principi. S. P. D. Admiraris Meume/ thes. P. Quod milites mei (ut inq̄s) cōtra fēdera/ruptis pacis nostrę cōditionibus ingressi fines tuos maximā inde prēdā secū abtulerūt, Cuius rei auctores Venetos aſteris/quos hostes tibi accerrimos dicis, subditq; q̄ ista pagē ostendūt te/tū p̄cipē

Scāderbegi ad Meume/ thē/ P̄tiq; Pō tificis ad Scā derbeḡū.

potentissimū/tū q̄a pp maximā in me beniuolentiā oīa æquo fers aīo/ Et maxime
 q̄ alioꝝ cōsilio seductus id ediderim/ facili negotio oīa remittis mihi dūmō fēdus
 quod prius inter nos iētū fuerat, eisdē tecū cōditionibus iuramēto cōfirmē/ impel
 lisq; ad id maxime/ admones & hortaris/ ut cōsiliū istud tuū amplectar/ mihi/ & po
 steris meis mirūimodū p̄futurū/ nisi forte dū Venetis obseq̄ studeo/ malim tuā indi
 gnationē subire/ Adhæc/ ut magis deterreas me enumeras lōgo ordine gētes popu
 los/ eges/ principes à te deuictos/ & tibi subiectos. Sed q̄dā noui (rogo te p̄ deū im
 mortalē) Quid tū admiraris Meumethes p̄icipes/ & illud primū, q̄d milites mei
 id in agrū tuū fecerint/ q̄d à tuis idētidē militibus prius in rebus eoꝝ cōmissū ma
 gnopē (ut debuerāt) dolebāt, ac de me cōquerebant/ Proinde si ipsi quōq; militari
 quadā lasciuia (ut tuus est dicēdi mos) ulciscētes illatā/ nō nouā inferētes iniuriā
 p̄spexerint sibi, & dānū damno cōpensarint/ nihil est q̄ admireris & me accuses/
 Cohibuissem ipse (ueꝝ ingenuē fateor) hosies licet acerrime lēfos/ Sedallem ani
 mū eoꝝ: tantopē ad omne ultiois genus puocatū/ si uel cūcta tu eis, quæ amiserāt,
 reddenda curasses. P. unus omnium opulentissime & liberalissime / uel hāc tuoz; licē
 tiā, quā lasciuia uelamento tegis (uix pueris dignas ambages) ut par erat) casti
 gasses. Quāuis. n. delicta ubiq; grauiā existunt in rebus tū militaribus grauissima
 cenferi debēt/ Quid quæso/ uisne me istā tuoz; lasciuia interpretari/ tanta p̄fertim
 accepta iactura/ quos & cohibere prius/ & punire post factū potuisti. Accipe igit
 tu quōq; Meumethes sapientissime uerba isthęc nra quę nobis hucusq; pulchetri
 me & dare/ & uendere cōsueuisti, dū semp fraudi excusationē & spēm aliquā iuris
 imponis/ illud tū/ quod dū me obtentu pristinę cōsuetudinis (& beniuolētię nostrę
 excusas) in Veneros inueheris, Iniuria mehercule facis. Non. n. erāt principes opti
 mi/ iustissimi/ sanctissimi à te tāq̄ seductores calūniandi. Quid p̄terea opus Venetę
 reip. cōsiliis mecū agere/ illecebris me allicere/ ut tibi sim iratus, te ut hostē perse
 quar, qui soli/ soli inq; q̄n ita res ferat, & aperte p̄nt tecū cōtēdere/ & facili negotio
 te supare/ nā quod suades mihi/ ut eoꝝ cōsuetudine abstineā. Frustra agis mi prin
 ceps/ Quis. n. mortaliū ita pditus est, ita suis ipsis inuisus/ qui non malit uel maxie
 errare cū Senatu illo/ q̄ tecū optime sentire/ ego p̄fertim/ qui & cōfēderatus eis iā/
 pridē sum/ & unus omnium amicus, quod tu tū (quæ tua est perfidia) nihil curasti,
 agrū eoꝝ in Pelopōneso/ ruptis pacis fēderibus quotidie infestādo diripiēdo. Sed
 nec minax tuę hoc loco deterrebūt me Ottomane. P. Quas barbaro more effundis
 in me ingeris euoais, ni cōsiliū tuū fuerim secutus, nā & pati/ q̄n ita res ferat/ & fa
 cere fortia Albanum est. Nō timorē incuties mihi pusillo regulo cū Venetis meis,
 Quis tātus (ut ipse te appellas) oriētis/ occidētis/ & omnium mūdi partiū impator,
 Risum profecto hoc loco excitasti mihi, Rident de te alii quōq; xpiani principes,
 Quomodo ita imprudēter/ ne dicā impudēter totius orbis imperiū falso uocabulo
 usurpasti tibi/ Quid in maiore Asia possides/ nihil certe/ an oīa, quæ in minori cō/
 tinentur tua sunt/ Minime in Europa qd hēs p̄ter Thraciā/ Myliā/ partē Gręcię/
 atq; Pelopōnesi/ Mytilenę/ & Tauricam regionē/ Aphricā nunq̄ pes tuus calcauit/
 Hic ne ē uniuersū orbis p̄cipatus/ Sed sūge/ sūge M. P. oīa ab ipso usq; oceano

subiecta seruire tibi/Non tñ iccirco insurgendū est ad eō tibi ut alios cōtēnas oēs.
 Desine desine gloriari, & disce iā (si potes) humanę incōstantię singulare documē
 tū. Nā ubi sunt Assyrii, qui orbis terrarū qñq; imperiū tenuerunt? Vbi Medī? Vbi
 Persę? Vbi Græci? Vbi deniq; Romani regē dñi? Maior certe fuit Tāberlanus ille
 Scytharū rex/Terror (ut scribit) gentiū/q; tu, Qui auū tuū Paiazetē illum, qui ar
 mis tot/et tanta gesserat, cū .CC. milibus in finibus Armenię p̄figatū/& in fugā
 cōuersum captū/uinctūq; cathenis triūphātis more ante currū suū traxit, In cuius
 exercitu duodecies cētēna milia hominū fuisse tradunt Xerxe/atq; Dario maior,
 quorū exercitu maria cōstrata siccata flumina pdiderūt antiq;. Exterminati tñ sunt
 oēs ab exterminatore gentiū/M. princeps/Digytus dei oēs extinxit. Disce piāde
 te quōq; hominē esse cognoscere, Noli tantopere copias/& exercitū multitudini
 cōsidere/Sepe nāq; maiores exercitus minoribus celsisse historię testantur/Quare
 nō imerito receptum est illud, Nec laudaueris ducis uirtutē/nisi quū ductus fuerit
 ad triūphū. Deū quōq; ip̄m meliorē cām fouere/an dubitādū uidef. M. Scis tñ tu
 bene scis ad totius impij ius te q̄c̄q; p̄ter deū h̄re, oīa uiolenta esse/oīa perpetrā a te/
 & iniuste possideri. Propterea nō deest animus mihi Ottomanę impator tibi tanto
 regē dño ueniētī modo resistere, sed uel prior te intrepide, et audaciter in cāpū pro
 uocare, insignēq; de te (deo propicio) & sperare/& refetre uictoriā. Sunt & nobis
 milites/qui & ip̄i tela tractare/procedere ante signa/uerfari media in mole pugne
 sciāt. Quę igit de pace itēq; firmāda agis mecū. Frustra iā huiusmodi delinimētis
 me circūuenire queris/ita est mihi & fides tua suspecta, & beniuolentia usq; quaq;
 inuisa. Quippe cū fide semp/& dolose maior; tuorū mores secutus/q̄c̄q; agis/quic
 quid polliceris mihi/facis oīa/quo facilius euertas me/regnoq; exuas, Euasi tñ ip̄se
 hucusq; deo auctore insidias tuas omnes/dolos/& fraudes oēs, Sed breui/breui (ut
 spero) his oibus finē dabis, quū nō artes istas tuas/nō insidias ullas leuabunt te/non
 Ottomanū ingenium/nō tumor iste barbarus proderit tibi/neq; tñ unus ego in te
 hos aīos gero. Longus post me ordo est xp̄ianorū principū, Ecce nāq; atmat in te,
 totisq; uiribus cōtēdit q̄c̄q; est usq; xp̄iani nois, & splendoris, Cōiurarūt in te unā
 cū nro sūmo Pont. Pio reges, & duces oēs, & ad euertēdū te/regnoq; spoliādū iāiā
 aderūt. Quāobrē ego obtētū pristinā cōsuetudinis/nostrę quāuis tu eā grauiter lę
 seris/penitūsq; uiolaueris/admonendū tñ de his te duxi mi princeps, quo diligen
 tiori aliq; cōsultatiōe cogitatus oēs colligeres, tibiq; atq; regno tuo cōsuleres. Vides
 impetus/atq; uires tantorū principū, quas an sic facile possis euadere nō satis scio/
 Poteris tñ/si me audies/Poteris & impiū nomēq; tuū ex magno maximū ex felici
 felicissimū/ex celebri reddere/efficerēq; celeberrimū, Si p̄ndia ista/& Macome
 chanę sectę erroribus depositis ad xp̄i fidē/& ueritatē te cōuertere uoueris/Ani
 mazę tuę tandē h̄re rōnem, Neq; tu quōq; qui altiori spū/& ingenij magnitudine
 maiores tuos oēs longe excollis ceu h̄greditario quodā iure in errore/& pertinacia
 ista te tuosq; uerfari āplius patiaris/Faciāsq; iā spōte tua (ut sapiētissimū principē
 decet) quod es propediē necessitate factururus / Turpissimū habitū semp est ex ore
 imperatoris audire, Nō putarā/Respiscet aliqū/Tecum habita/ En offert materiā

tibi deus optimus/maximus, quomodo & res tuas statu omni tranquillum reddas,
 & oēs te reges & imperatores nostri amēt uenerent/obseruēt, neq; hac in re te re/
 gnādi cupido/ac bonos istos; quae possides sollicitudo excruciet/Quicq; n. in iu/
 ste; q; q; illicite usurpasti/oīa. pfecto xpiani principes ueluti ppria & hereditaria
 licite & iuste te habere cōcedēt/cōfirmabūt fanciēt. Eris uerus princeps, legitimēq;
 dñaberis, dū mō fidē hāc; & ueq; dei cultū amplectaris, quā ut primū senties. Dole
 bis p deū immortalē nō maurius cognouisse/Dolebis amissi tps dispēdio/Extremi
 nabis/elimīnabis q; q; mēdaciū/q; q; fetoris apud uos reliq; Spurcissimus Pseu/
 do ppheta ille Meumethes. Ex castris nrīs. VII. Klen. Iunias. M. CCCCLXIII.
 Postq; Scāderbegus huiusmodi lras ad Meumethē dedit. Interim Irii sūmi Pont.
 ei nunciat, Quod ipse cū inumeris copiis cruce signatis cōtra Ottomanū principē
 ppē diē urbē egressurus erat/ & Anconę portū/maritimāq; petiturus, quo inde in
 Epiz; cū uniuerso exercitu traiceret. Vbi primū Paulū angelū Dyrachinū archi
 epm in Cardinalatus dignitate & purpurā assumeret, Scāderbegūq; albanos; atq;
 Epitotay; regē declararet, ipsūq; xpianis copiis pñiceret/ut expeditionē, quā cū oī
 fidelīū ceta in barbary; suscepit, totis uiribus psequeret. Quōbrē cū admonebat/
 exhortabāt, ut copiis p̄ter, & barbaro uniuersale bellū indiceret. Quibus Irii corā
 oibus principibus/ & p̄fectis castror; perlectis maximo plāuū/atq; leticia/Scāder
 begus mox copiis instructis i agrū turcaicū, & hostilē maxio impetu irrupit. Quē
 longe/lateq; discurrens oīa igni/ferrōq; deuastauit/atq; diripuit/Er maximū bar/
 baris terrorē inferens/Meumethi generale bellum indixit. Ver; quū Ottomanus
 iā iā Scāderbegi litteras perlegisset, Per idē ferē tēpus ad eū nuncius uenit/Scā/
 derbegūm in agrū suū irrupisse/omnia diripuisse/atq; incēdisse/Quo tristi nuncio
 Meumethes ad modū territus/totūq; ira/atq; furore in Scāderbegū peius Sere/
 metiū p̄fectum suū cū. XIII. milibus equitū adhibendum potius impetū & fū
 rorē eius/q; aliud quippiā p̄clare agendū cōtra eū misit, Statimq; ipse princeps
 cōuocatis ducebus omnibus/ & p̄fectis suis coram eis sic elocutus est.

Oio Tyrāni
 & Duces et
 p̄fectos suos.

N Vnq; dubiū mihi fuit Princeps optimi/ & cōmi. mei uobis oibus illud unū esse
 certissimū/ exploratissimūq;. Regnū. ius, imperiū meū omne uobiscū semp fuisse
 cōcē/Eius p̄inde salus, & incolumitas non minus curę uobis/q; mihi ipsi esse debet.
 Notis. n. bene nostis, q̄ti uos fecerim semp, ut me ipso apud me nō essetis inferio/
 res/q; humanę/q; benignę egerim uobiscū, ut nō tāq; regē uestrū & principē/ sed ue/
 lut cōmilitonē aliquē ex uobis usq; quāq; me gesserim. Qui nō mihi tñ/ sed uobis/
 uobis inq; liberisq; uestris auxi/ laboraui/ insudaui, & ad sanguinē usq; studiū/ ope/
 ramq; meā oēm p̄stiti. Quo regnū uobis pacatū/ trāqllū/ & undecūq; maximū red/
 derē/ efficerēq;. Quo inimicosq; impetū oēm propullarē/ propellerē. Et ciuitates/ po/
 pulos/ uxores/ liberos/ fortunāq; uestras augerē/ illustrarē/ extra piculū ponerem,
 Effectū/ effectumq; est ita diuinis auspiciis, ut oīa duce tñ uirtute/ fortitudinēq; ue/
 stra ex animi iusta efferint nobis/ Nihilq; ferē hodie uel pagēdū/ uel optādū sup̄sit.
 uobis duces inuictissimi/ qd' uel ad noīs splendorē attingat/ uel ad impū amplitudi/
 nē. Quid. n. enumerē domitā iā Asiā oēms p̄uictā Thraciā/ expugnatos Triballos.

subicitas utraq; Mÿsias; debellatâ tauricâ regionē; Alÿcarnaseū regē è sede deie-
ctum; Principis Illÿriæ expulsos; Pânones p̄ligatos; Quę regio est (rogo uos per
deos imortales) quę tellus fortissima/ferocissima/quâ nõ arma uestra penetrarint;
Qui populi/quæ gētes indomitę & inuictissimę/quæ nomē/uirutęq; uestrâ uel nõ
timuerint priusq; senserint; Nũc uero (proh pudor) Quid istud dedecoris est uiri
p̄cipis? Quis tãtus rez; tumultus? Vnde nouus & infuetus timor hic? Tantos ni-
mis; rez; euērus p̄mescitis; quos ignauus/subdolusq; xp̄ianus iã iã minatus uobis
Persuasit/irãne p̄suasit oia uobis (quæ uestra est leuitas) Scanderbegiolus ille doli
totius artifex in exhaustę malicię caput/Vultis/uultisne ira facili negotio hoies fu-
gę magis q̄ uirtutis memores absq; pugna absq; cõtentioe imbelli/inutiliq; xp̄iano
cõcedere/ea quæ cũ maiores uestri, tũ ipsi uos tot sudoribus tot uulneribus cõpara-
stis? Cur.n. liberius mihi apud uos loq; nõ liceat pro liberis/pro fortunis
uestris? Non disputare apud uos de rei totius status? Non accusare uos unq; licebit
mihi/quos & seruauit hucusq; & nũc maxime studeo cõseruare? Vultis ne sic absq;
cõde/absq; cruore destituta Europa/quâ tanto & desiderio & labore possedistis, in
Asiã turpiter cõfugere, & rē/statumq; uestrũ cuius mortaliũ optabilē/hoc ignauo
animi torpore ultro relinquere? Qua re nihil hosti i uniuersa uita optabilius/nihil
iucidius esse posset, Sed age/tuti ne in Asia eritis? ubiq; gētiũ perseg uos nõ abli-
nebunt/Quo uertemus? Quę spes reliqua nobis futura? Qui rex/aut princeps nos
excipiet, gentē oibus inimicâ eque ac inuisam? Idcirco fortasse/qa quicqd hẽmus/
q̄cqd possidemus alienũ esse/ uiolentiũq; dicunt, sed iniuria mehercule/Dictũ est n.
& uere mehercule dictũ. Quidcũq; pes eq; tui calcauerit, id totũ tuũ sit/Nihil mor-
talis in hac uita tulerit secũ. Nihil hoc; q̄ hic sũt/cuippiã p̄priũ eẽ p̄t oia fortũũ
uĩroꝝ sunt. Deus omniũ est dñs, & apto capõ cũcta in mediũ posuit / Quibus igit̄
eius nutu/& p̄missu potiri sumus/quæ oi merito iure sumus adepti/& diuina uolũ-
tate p̄ tanta tẽporę iteraua possidebimus nũc, nũc sunt nobis p̄tinacissime tutãda/
seruãdãq;. Quãobrẽ Cõm. fortissimi audite/animis adeste, Nolite terreri, ne hosti-
bus magis/atq; magis audacia increseat/Sed unã oēs/ur par ē/cõsiliis nõ tumul-
tuosis/& turbidis, sed sedatis/& quietis rem tantã capessite, cogitatus uestros cõfir-
mate/Si pulchrũ ducitis uos/uitãq; ipsam/tot regna/tot impia diuinitus permissa
uobis/uxores deniq;/liberos/fortunãq; uestras cõtra xp̄ianã rabiẽ, & furorẽ prote-
gere, atq; cõseruare. Arma uestra intrepide/audacter in xp̄ianos sumite/Acriter ad-
uersus eos (ut cõsueuistis) pugnate. Neq; magni negotii atq; operosa res uideat̄.
Quod auditis xp̄ianoꝝ principes cõi quadã cõcordia, & cõsensu in nos arma exci-
tasse/Nihil est adhuc uobis de sũma uictorię ambigendũ/ Quid tãdẽ est cur cęlũ/
ac terras miscẽat̄? Edocti estis sc̄penumero/gentē istã q̄ ignaua sit, q̄ imbellis, nul-
lorũq; neruoꝝ. Ignauĩ sunt oēs timidi/languidi/somnolenti, ocio assueti/deliciis, &
uoluptatibus dediti. Omnes in plũmis/oēs in uenere educati/in curia/in senatu pu-
gnaces/uerbis nõ rebus animosi cõcionibus semp affixi herēt/in foro uiuũt/ Nul-
lum neq; bellãdũ studiũ, neq; bellĩ artẽ tenēt, neq; laborẽ corpus/neq; animus per-
ferre piculũ p̄t. Molles hũt artus/& delicatos, nõ dura assueti disciplina, Aetlus/

frigoris/inedię/laboris/penitus impatientes/nō curę militaris gnari. Vt uos Cōm.
 Amātissimi/qui quot milites estis/quot bellatores fortissimi/& totas ferre noctes in ar/
 mis& infomnes ducitis. Nihil ita durę ita difficile/asperę/qđ nō uobis& lene/& fa/
 cillimū uideat/ Qui ex tāta piclitādī assiduitate hi estis piculoꝝ cōtēptores effecti/
 ut nō mō nō nolitis timere/sed et nō possitis, qui spręta plūmay mollicię duras ar/
 tus duriori iugo disciplinę pmitis in bello/& pugna paucis minimisq; cōtēti humi/
 pēcūbitis/dura & extrema oīa pati assueti. Ita ad uictoriā cōtēditis/ita properatis,
 ut nihil quod sitis passuri, sed quo peruerturi tm cogitatis/uulney; prorsus/mortisq;
 imemores/ Hęc sunt Duces optimi fortissimoy; hęc optimoy; militū studia, hęc
 officia, hęc artes, hęc uera militaris disciplina. hi strenue pugnāt, hi facile superāt,
 hos certa manet, hos indubitata uictoria. Cōtēdant igit ad nos christiani loquaces
 pīncipes isti uentiant magnifici adhortatores/ uerbis tm feroces/ opę; militarium
 exptę, nescio quo fato, diu forsan lōgūq; huiusmodi expeditōis recordaturi, quū
 nō ingeniū/nō artes ullę eos leuabunt, nō facundia proderit/nō erit eis cōcionibus
 utēdū/nō enses (ut solęc) muliebribus cōcinandi speculis, sed hostili cruore asper/
 gēdi, quū strenuus ab ignauo/ab ibelli bellator determinabit. Hi ne timēdi uobis
 milites pstantissimi? His cedendū? qbus nihil luminibus/nihil contēptius reperiri
 pōt (Quid miraculi conspicio.) in ancipiti snā nutat animus? Ponite quęso ante
 oculos uniuersū, ponite singuli, facti huius dedecus/atq; indignitatē/ Reuocate ani/
 mos, pristinam excitate uirtutē, Irāne abiit oīs maioy; memoria: Nihil iā illius saā
 guinis superest? Nil mouet pterea fortuna felicior, quę in omni uos expeditione, &
 maximis belloꝝ motibus est temp ex animi snia, & comitata, & secuta? Nil esset ut
 tanti reꝝ successus? Vt imini p inde (si diis placet) tāta reꝝ occasione/ Viderēt tu/
 multuosi xpiani isti/ hnt in oculis adhuc luctuosę fortunę suę nō uetustū, sed re/
 cens exēplum cōfractas/cōtritāsq; reliquias Varnēsis & Basiliensis pēlii? Quid de
 gręcō impioꝝ? Quę uices reꝝ? Qui motus? Quātę mutationes? Oēs tādē sub hasta
 uenierūt, sed clamāt rapacissimi temarii & fugacissimi defendunt ignauitā suā ex/
 culant imbecillitatē/ Casus fortunę/ac suoy; pñdiā detestant. Non uestiā admirā/
 tur uirtutē, O ridiculū remediū genus/Hos imperatoꝝ incitā amittit. Hos militū
 secordiat. Hos belli fortuna absumpsit. Illos intestine seditiōes. Alios credulitas ni/
 mia, & pñdiā domesticoy; exitio tradidit. Atq; aliis deinceps nocuit dissolutior ho/
 stiū cōtēptus? Siccine igit hos ueniētes timetis, nedū uētuos existimatis. Viri for/
 tissimi/id quod maxime optādū uobis fuerat/& uotis oibus expetendū. At ego (ut
 esset plane quod sentio) nec uētuos puto/Domi se cōtinebūt (mibi credite) nec
 inuiti/deponent minas istas. Demittēt aios ridiculi bellatores. Satis pugnātū uide/
 bitur eis/si hostē puocariint. Laborāt pterea seditiōibus assiduis/factiōibus agi/
 tant, Oēs p̄cesse, oēs impare uolūt, parere nemo, tanta inter eos aioꝝ diuersitas,
 multi sunt inter illos reges multi impatores, qlibet in cōsilia sua pro libito uolunta/
 ris fertur. Nullus cōe bonū/& cōmodū pcurat, simulant xpiani inter se, Ambitiosi
 sunt oēs, cupidi oēs, odia iter eos maxima, cōsensus nullus, obediētia nūq; in qbus

tota uis imperii uersat, In bello p̄sertim, nāq; his deficiētibus/res militaris ois ruit,
 nedū claudicat. Præter hæc mutua rege gaudet gens ista tā sancta/tā religiosa ul/
 rionē iter se q̄tidie/& insidias parat, Quas ob res/quæ p̄fidus trāsfuga ille. Scādet/
 begiolus ad nos lris suis tor minis, & terroribus scripsit/cōtēnite æque/ac irridete/
 Coniurauit. s̄in nos ois xp̄ianoz cœtus/& turba unā cū principe suo/quē illi Papā
 appellat/quē illi ut nos Calliphū n̄m ueneramur/Cōspirauerūt oēs fidei illius p̄ri
 cipes/& reges/iā arma cōmouēt, ut nos oīno p̄sequant, Europā primoniū eoz inu
 ria à nobis occupatā uendicēt/Secū nimisq; molunt hæc/secū uidelicet loq̄ didice
 runt, non stulti hoīes, ita est unusq; sibi bonus interpret. Sic & Agamēnon apud
 Homēz die quadā anteq̄ sul occuberet/sacros Trojæ muros dirruere uolebat, sed
 auērfos oculos tenebat Iuppiter/tridebat hoīs uota/Properat xp̄iani ad cōparandā
 sibi singulārē gloriā/sed p̄inde difficiē/augebūt, ampliabant (s̄id meā obstringo
 uobis) rē/imperiūq; uestrū/dum absorbere cupiunt, Quid. n. (ut cetera omittā) de
 rez/ac locoꝝ in cōmodis dicēdū qd de cōmeatibus/ceterisq; impedimētis/ in qui
 bus uel maxime stat robur/& subsidiū belli, Nōne oia quæ deēt eis uobis in ex
 pedito sunt futura? Locus ipse p̄terea uos tutabit, & rebus oibus affatim armabit/
 ad inferēdā magis q̄ ad recipiendā iniuriā idoneus/& tā ad inferēdū q̄ referēdū
 pedē fidelis & abilis/Domi pugnabitis, ubi cuncta uobis affatim r̄debūt, Incita
 bunt ad pugnā oia, suggerēt oia uobis animū/et modū uincēdi/Hinc senioꝝ pa
 rentū lachrymę, hinc paruuloꝝ liberos/oscula, hinc dulciū uxoꝝ cōplexus, Geres
 ipse demū, quæ auspicia uestra sequunt, fidē p̄uacissimē seruabunt, nullis cōsiliis
 opus erit, nō stimulis/nō hortaminibus, accēsi erūt oēs/Inuitat/hortat/cogit unū
 quēq; cōmune periculū/Cōmune suoz exitiū/Vocat q̄que cunctos i qua belli fors/
 Monēt rez; maximaz uices/ac euētus. Hic una libertas/hic seruitus perpetua/hic
 totius rei summa uersat/hic patriā, imperiū/liberos/fortunāsq; uestras oia in alea
 posita uidetis. Agite ergo uici ipsa uirtute maiores. Fluc oēs gradū sistite/aioz fir
 mare/dū tēpus agit rē cōsulte, ne enervēs xp̄iani isti in instituti huius eos forrasse
 p̄cēnuerit/p̄cēnuerit. Et satius domi se cōtinere tandē existimarint/signaros nos,
 & imprudētes opiant, adoriaturq;, Quippe cū in omni actionū genere euētus ma
 xime in piculo esse solēt/quos nō diligēs aliqua/& expedita cōsultatio antecesserit/
 Quin & si cōtēptibilis gens ista q̄que/ac sup̄sticiosa/uel sua sp̄oce (ut moris sui est)
 ab incēpto desistere malluerit/uel demū quispiā eoz cōsilia, & rē suo ipsam molu
 mine grauē pręuenterit, Ip̄i ultro in eos p̄grediamur/ultro irruamus. Sic & impo
 stez; q̄cqd piculū ē medio tollemus, & sup̄abimus forsan oēs (ut uno uerbo cuncta
 abfoluā) ita sup̄abimus/ut hodie orbis totius impia sint in uos facili n̄gocio per/
 uentura/quod diuinitus est genti nostraz p̄missum/ut ex astroꝝ scia didici. In qua
 diuina arte (ut nostis) uel ab incunte atate ope plurimū impēdi, & ex ea fructus
 maximos cepi/quā q̄ recte tenēt neq; falli neq; errare queūt/Vniuersam nāq; mū/
 di huius machinā à superioribus motibus atq; stellis gubernari nemo ambigit. Non
 deerūt p̄terea uobis (ne domo discedā) milites fortissimi nō ualidissimi exercitus/
 nō multitudo/ac penē innumerabilis copiaz/imensitas/non equi/nō arma optima

cuiuscūq; generis/nō tormēta/nō qui eis perire utant, quæ ad uictoriã cōparandã sūt potissimã/cū ab altroz benignitate, & deoz auxilio discessemus. Quod uero ad Scāderbegū attinet/qui tantis rez successibus ferocior factus fines nros quoti die infestat/Macedoniã uestibula obsidet, & ad nos lras omni tpe/ac nuncios mittit. Nouū doctrinę genus suadet, qđ seipm malē docuit. Extirpabimus (qū res ita ferret) debemus/Extinguemus uno ictu totū hoīem cū omni gēte/& posteritate sua, & si uiuus sorte aliqua in manus meas uenerit, edã in nephario corpore illo oīa crudelitatis exēpla. Ita unus omniū maxie tāq lerna qđã maloz (ut de pris morte taceã) animū meū offendit, rēq & impiū nostrū afflixit tot ducibus/tot principibus tot fortissimis uiris absumptis. Sed indulgeat nūc aliquatūlū stultitię suę stultissimus hominū/desipiat/gloriē/regno isto suo, atq; ambiciosa paupertate quousq; sibi fata pmittūt. Quicquidē hodie maiora nos rez pōdera uocāt. His à Meumethe pactis oēs eius duces, & castrorū pfecti, uno eodēq; consensu summã & inuiolabilē fidē Ottomano/summāq; obseruantia iureiurādo sanxerūt/nō tpe ullo laboribus/aut piculis parcere, sed oīa sua/uitaq; ēt ipsam/si ita exiget res pro Ottomanę familię dignitate/pro sui impij āplitudine semp intrepide exponere polliciti sunt. Ad eō nullū piculi genus animo cuiusq; obuertabat/ sed publicū impiū seruitiūq;. Ceteroz

De aduentu Seremetii pfecti cū exercitu ad fines Thracię/Macedonięq;. De insidiis & uictoria Scāderbegi.

De nūero eoz captiuorūq; hostiū. De morte Pii ubi & de uirtute & laudib; eius pertractat. De aduentu Ballabani aduersus Scāderbegū, & eius insidiis.

Meumethe in pñria Paulū omissō Scāderbegū repetamus, qui ingēti onustus pceda cū militibus suis letabūdos ex hostili agro in castris reuersus est. Cui illico nunciatus. Seremetiū Meumethis pfectū cū maximis copiis in finibus Thracię/& Macedonię aduēcasse. Cui occurrere Scāderbegus oīno statuit, ut cū eo (si posset) cōgredere. Venerat ibi Seremetius cū. XIII. milibus militū ad agrū/& fines tutandos, ne facilis Scāderbegus pateret incursum, qui copias suas partim ī Oeridã urbē, quæ nūc ab incolis Alchria nūcupat, partim uero extra urbē, & in suburbiis collocauerat, ubi circūquāq; castrametati erant. Erat, n. ppē urbē Lacus, ex quo Drino flumē exordiū suū hēt, Ingēs & pisciū copia/ac diuersitate admodū celebris. Quo cū Scāderbegus puenisset/ad tria milia passū inde pcul se occultās cū decē milibus equitū/peditūq; in insidiis stetit. Ad hostēq; quętos equites expeditos pmissit. Quibus Peicū Emanuelis, & Petrū angelū Driuaftēsem Andree filii pfecerat. Viros tā genere/q; factis claros, quo illū (si possent) ad pugnã, & certamē puocaret. Nouerat, n. Scāderbeg, ibi esse Quæstorē quendã omniū uectigaliū/& tributoz Meumethis, uiz; prædiuitē/& bellicosum, ac pugne pcupidū, qui facile ad pugnã puocaret. Iniunxerat at Scāderbeg, militibus suis, qui ad puocandū hostē pfecti erāt, ut si hostis erūperet/& ad pugnadū egredere, ei frigidē rēstiterēt, retrōq; pedē ferēdo fugã simularēt, ut is fugiētes insequutus ad locū insidiarū pueniret. In q; ipse eos expectabat/sicq; est effectū. Quod ubi Scāderbeg, hostē appropinquasse uidit, repēte ex insidiis piliens sumo impetu eū ex omni latere adortus fudit/atq; dissipauit/Cęsi sūt ex hostibus supra. X. milia, plures capti. Inter quos ipse Quæstor cū filio pfecti castrorū, & aliis. XII. magne auctoritatis uiris Vincēti ad Scāderbegum deducti sunt. Qui. XL. milibus aureorum se redimerūt. Quibus donata à Scāderbego libertate, uniuersa eius castra donis, & muneribus impleuerunt.

Et de Drino origi-
ne p-
buit.

Reuerfus itaq; Scæderbeg. in castra/ & ad proprios agros uictor cū copiis ingenti gaudio expectabat, ut xpianus exercitus/ & cruce signati trāffretarent, sed fortuna inuida, & maligna/ quæ nemini mortaliū lōgo ocio / lōgāq; uoluptate frui pmittit, oīa in subitū mærorē cōuertit. Nā ecce paulopost Scæderbegō nūciat, Pīū Pont. max. qui cū xpianis copiis/ & cruce signatis aduersus Meumethē egressus fuerat, Cui ē Princeps Venetis cū Senatoribus suis/ & insigni maritimo apparatu occur rerat, ut primū pedē in Anchonē urbē intulisset, uitā cū morte cōmutasse. Ex quo xpianus exercitus, & oēs cruce signati hinc inde diffusi passim dispersi ad ppria redie re. De cuius uiri laudibus patricā ī mediū afferre decreui/ ne unus omnīū uiri illius uirtutes reticuisse uidear/ cū auctores serē omnes de eo accumulatissime elegātissi mēq; scripserint. Fuit autē Pius, qui prius Aeneas, Siluius poeta uocatus est. Patre Silio/ Matre uictoria/ Senis ex nobili genere / & puetusta picolhominea familia oriendus/ uirtute p̄stās/ uitā sanctitate cōspiciuus/ studiis humanitatis p̄cipue excel lens uir, in quo ambiguū erat doctrina maior/ an eloquētia fuerit. Grata ho's p̄sen tia/ blādī mores/ uita in omni etate nitida. Religioīs zelus/ salūtē/ āpliationēq; fidei xpianæ q̄rēs, eiusq; cultor/ ac maximus propugnator/ quē p̄ eccliaſticos dignitatis gradus p̄fectū sacer senatus cardinaliū in Pont. max. elegit/ & oēs xpiani princi pes tāq; celeste quoddā numē/ & altissimo domicilio demissum in terrā omni p̄iera tis cultu ueneratus est. Fuit et Pius omnīū n̄i sēculi fortunatissimus/ Princeps pa cificus/ & omnīū fermē p̄/ ac magister/ q̄ ea etate n̄as/ aut græcas p̄fessi sunt lras. Admirabilis p̄fecto uir/ & omni ueneratiōe dignus. Qui oēm etate suā legēdo/ do cēdo/ scribēdo peccit. Scripsit. n. cōplura uolumina/ tā diuinas/ q̄ humanas cōple xus res. Cōtexuit historias multas/ ac uarias cū locoz/ & totius serē orbis situ/ quæ nunc singula referre nō est opus/ cū ea edita p̄ manus omnīū quotidie perlegant. Magnus p̄fecto/ & clarus Pōp̄fex cōtēpsit pecunias, uirtutē apprime dilexit/ neq; sēcūdis rebus intumuit/ neq; succubuit aduersis/ neq; spes ei gaudium/ neq; metus tristitiā auxit. Potas/ cibiq; parcissimū fuisse tradit. Diuina templis officia/ diuina nocturnāq; nūq; neglexisse. Pōpas sēculi fugerat/ calcauerat auaritiā/ libidinē sube gerat, sedatus animus eundē semp̄ eius uultū ostēdit. Durus & asper in hostes xpī, prōptior in fide receptis. Euāgelii nō surdus auditor. Omnia inter xpī paupes ero gauit. In quo ea ā principio modestia/ ea grauitas, id acūm ingenii, id studiū h̄as, Isamor uirtutis emicuit. Cū primum uero Pontificatus amice adeptus esset magis effulsit. Multa in turcas parauit/ Reges & principes oēs cōcitant. Sed dū hęc mo litus ā facis de medio sublatus est. Cuius qdē occasu tm̄ respub. xpiana detrimētū suscepit, ut adhuc eius obitū maxie lugeat. Cuius. n. cōsilio/ auxiliōq; semp̄ usa est. Cū emergere/ respirare/ & iā iā in portu/ & in tuto pp̄e diē se fore speraret/ subito/ & inopinato illius casu afflictā est/ & nūc cōsternata admodū/ & ā barbaris undiq; exagitata plurimū mæret atq; tristat. Quo certe tristi nuncio Scæderbegani mili tes, qui prius de uictoria gloriabūdi cū triūpho uenerāt, tāq; fulmine icti dolore q̄ maximo penē cōfecti sunt. Quod huiusmodi expeditio ā xpianis cōtra Meume them suscepta in irritum cecidisset. Sed Magnanimus/ & Inuictissimus Princeps

Scanderbegus nihil admodum ex hac ruina, & christiana calamitate territus est; neque dolore percussus, sed hilarē in milites suos uultum præferens cōuocatis militibus, & eleuatis oculis ad cælum, Sic religiosissime clara uoce locutus est.

Att. equanimi-
tate, & pa-
tientia Scā-
derbegi in
morte Pii.

DOMINVS meus, & Deus meus cunctoꝝ cognitor, qui nosti oīa anteq̃ fiant. Cū prærita & futura tāq̃ pñcia patēt, & in cōspectu tuo sunt, à quo omnia in uerō & recto iudicio sūt. Qui cuncta oprime regis atq; moderaris. Cuius diuina & im-
mensa sapientia à fine ad finē usq; ptingit, & oīa suauiter disponit, uota mortalitū & desideria nrā q̃nq; frustraris, nec nos pmititis semp his ex animi snia potiri. Quē & siq̃ dē bōa nobis & utilia apparēt, in cōspectu tuo tñ lōge alt se hnt. Multa etenim pfecto, quæ nobis uident p̃ futura, maxime aduersa à te fore dignoscunt. Namq; (ut q̃ d̃ intēdit meus ita exprimat animus) Nulla est ita magna ciuitas/aut populus, Qui si foris hostē nō hēat, domi nō inueniat. Cū quo certet, & cōtēdat, quo etiā pualida corpora ab externis causis tuta suis se uiribus p̃mūt, & onerāt. Utinā Romani Carthaginē sibi emulam, & aduersariā nō euerissent, hostē foris nō sustulissent, quo haberēt, quē semp timerēt. Nā ciuilibus inter se bellis non cōflagrasset, Arma in seiplos nō cōuertissent, res eoz, & impiū nunc forte statet. Nā timor externus, qui optimus tutor, & maximū domesticæ cōcordiæ uinculū esse dicit, eos tutatus esset, atq; cōseruasset. Ita nūc dicēdum forsā nobis nec iniuria de xpianis & fidelitū populo. Qui si hostē foris nō hētemus, aduersario careremus, q̃ nos sollicitatos, & timidos teneret, p̃caldabio arma propria ī nosmetiplos cōuerteremus, & domesticis ciuilibusq; bellis, unā oēs rueremus. Igit̃ nequāq̃ inutile xpiano populo fuisse existimo, q̃ hęc turcaica, & hostilis expeditio modo nō p̃cesserit, ne dū hostē fugaremus magis dolendū, & truculentiorē domi pareremus nobis inceditū. Quāuis fatēdū est indubitatē illud, atq; pro certo hndū, Ottomanū impiū, q̃ d̃ u/ insidiis, & pessimis artibus exortū atq; auctū est, & diuinis humanisq; obrutū seculeribus cito caluz esse, p̃iturūq; q̃a male parta (ut sapiēt̃ dicitū est) male dilabūtur, & nemo diu tenet uiolenta impia. Rem uero xpianā, & Petri nauiculā diuino ore fundatā atq; erectā p̃petuo duraturā certū est. Ex quo Deus omniū dnē, & rex omnipotēs, qui lōge nobis utiliora atq; meliora q̃ ipsi postulare nouimus, tua benignitate dare atq; cōcedere dignaris, Te supplices humiliter deprecamur ut mala, & peccata nrā diluas, fidēq; tuā, & populū xpianū à rabie, & Ottomanū furore defendas, quē hic truculentissimus tyrānus Meumethes cōtinue p̃sequit̃, suāq; imanicatē p̃dere, atq; euertere conat̃. Ceterę dimisso nunc paulisper Scāderbego, Ad Meumethē principē me cōuertā. Qui audita fuga, & cēde suoz militū, q̃ eū Seremetio eius p̃fecto p̃figati fuerāt, maiori ira atq; furore accēsus. Aliū p̃fectū cōtra Scāderbegū, Ballabanū Baderā noīe cū. XV. milibus egrū, & tribus peditū mīlī. Hic uir nō minus strenuus, & bellicosus, q̃ rei militaris pitus, & callidus erat. Qui p̃elara facinora multa sub Meumethe ediderat. Nā hūc ea tēpestate, qua urbs Cōstātinopolitana à Meumethe expugnata fuit, Primus muros urbis ascēdit, urbēq; ipsam ingressus est. Propterea Meumethes ip̃m ad p̃fecturæ dignitatē ex infimo gradu p̃mouerat. Erat. n. Ballabanus Epiro oriūdu genere, & partibus obscuris

Ioāni Castrīoto p̄ri ipsius Scāderbegi subiectis. Qui cū admodū puer esset/ à Te-
 cis captus ī seruitutē deductus est, Breui & modica corporis statura erat, sed per-
 acris ac solertis ingenii, magniq; animi atq; intrepidi/ ut de Tideo illo apud Home-
 rum scriptū est/ Quē corpore exiguū, sed maximū bellatorē fuisse tradūt, uiribus
 & robore corporis pollens/ manu p̄pūs, belli p̄cupidus atq; ardēs. Qui ut primū
 ad urbē Alchrię/ & fines Macedonię peruenit. Exercitūq; suū plustrauit, maxima
 dona & munera ad Scāderbegū sibi cōciliādū (ut quidā uoluerē) occulte misit, ne
 si forte à Scāderbego p̄fugato suo exercitu capet/ ab eo obrūtaret/ Quāuis pro-
 pius sit fidei, q; id nō fecerit nisi fīctē/ simulatēq; ut postmodū ligdo re ipsa patuit.
 Nā ipse totis uiribus/ arte/ & ingenio Scāderbegū euertere cōtēdit. Verū Scāder-
 beg cui insidię/ astus/ & barbara fraus nō latitabat, Eius amicitia/ dona/ & munera
 respuens, Eidem ligonem/ uomerē/ falcē/ aliāq; instrumēta rusticana dono remisit.
 Mādauitq; ei/ ut amissis rebus bellicis (Cū ea curatio altior esset fastigio suo) ru-
 ralia & agrestia officia p̄no/ ac maiorē suoz more exerceret/ qui uilem ac paganā
 uitā semp̄ excoluerāt. Quod Ballabanus p̄molestē/ atq; indigne ferēs, Scāderbego
 ualde iratus atq; succēsus est/ iurauitq; se de hac ignominia (si tēpus & opportuni-
 ras sibi daret) oīno ultū iri. Itāq; statuit nocturno tpe furtim/ & ex improuiso Scā-
 derbegū adoriri. Itāq; cōtra eū noctu castra sua mouit/ sed Scāderbeg ab explo-
 ratoribus suis admonitus statim ei occurrit. Quo cognito Ballabanus exercitū suū
 gradū silitere iussit, ne ulterius p̄gredere/ qui ad duo ferē miliaria à Scāderbega-
 nis castris sibi locū cepit. Erāt at̄ in exercitu Scāderbegano q̄tuor tm̄ milia eq̄tū/
 peditū uero mille/ & q̄ogēti, Nō q; maiores ei ad delectū copiaz (si uoluisset) & mi-
 litū numerus deesset/ sed q; ueteranos oēs/ & florē iuuentutis deligebat. Quoz uir-
 tuci multū cōsideret/ & melius uidebat (ut Fabius ille dicere est solitus) oēs locu-
 pletes reducere/ q̄ multis rē gerere militibus, quē p̄terea dicere solitū audio, Ducē
 illum/ siue impatorē/ qui cū octo milibus/ uel XII. ad plus hostē uincere nesciebat/
 haud quāq; eū maioribus lōge copiis uictoriā reportaturū esse/ Multitudinē. n. co-
 piarū/ & militū numerositatē cōfusiōis cā/ ac uictoriā impedimēto pluries extitisse
 afferebat. Barbarus at̄ (ut p̄diximus) XV. milia eq̄tū, peditū uero tria milia habe-
 bat. Erāt aut̄ Scāderbegana castra in ualle quadā amēna/ & spatiosa/ quę in longū
 p̄tēdebat/ Cui Valchalia nomē erat. Barbari uero ex altera uallis parte castra po-
 fuerāt iuxta montē/ q ualchalē ipsam terminabat. In cuius ingressus fauces/ & an-
 gustię erāt/ Nam Barbari ipsas fauces & montē in sua potestate tenebāt. Ibiq; insi-
 dias disposuerāt/ ut eū pugnā cōmississent, si forte Scāderbegani uictoriā cōsequi
 fauces ipsas ingrederent/ ut inde ad castra diripiēda p̄trāsire possent, ab his, q; ibi
 in insidiis aderāt p̄turbarent/ occiderentū tūc. Scāderbegus uero, q; in altera uallis
 p̄te castra sua collocauerat/ Volēs inde se mouere/ & collē/ siue tumulū quēdā, qui
 sibi à tergo iminebat p̄occupare/ quo tutius atq; cōmodius stare posset, his uerbis
 milites suos p̄monuit. Cōmilitones mei cōptū est mihi hodierna die hostes nos ad
 pugnā puocatos esse/ Sed prius q̄ ueniāt, hinc castra amoueamus/ & collē q; con-
 tra nos est/ p̄occupemus/ quo tutius cōmodiusq; eē possumus. Verū aduertite q; ho-

Adhortatio
 Castrīoti ad
 suos.

Fuga Barba
rorum.
Captiuitas
Epiroensium
militum.
Deuastatio
agri tyrāni.

His cū nos hinc discedētes uiderit/nos fugā arripere existimabit/ q̄a numero pau/
ciores sumus. Ideo repēte impetū in nos faciet/sed uos uiri fortissimi impetū eorū
fortiter sustinete, in eosq̄ cōuersi acerrime/intrepide (ut semp̄ facere cōsueuistis)
Irruite/pterefacite/& in fugā cōuertite, Quos (haud mihi dubiū est) statim p̄hi/
gabimus/Sed caute/caute (quaso) Milites mei optimi/& strenuissimi cū hi in
fugā cōuersi fuerint/& uos cedendo/obtrūcādōq̄ eos p̄sequi fueritis/Fauces illas/
& falchales furchas nequaq̄ ingrediamini, nec ulterius p̄cedite, q̄a in his barbarorū
insidiā latitat. Noui. n. milites mei amātissimi, Noui inq̄ barbarorū iugeniū, Noui
eorū stratagemata/& caliditates, In q̄bus huiusmodi hominū genus plurimū uer/
satur. H̄x. n. angustiaz/& fauces/quas uidetis milites mei egregiū plenē sunt arma/
tis/q̄ nos in insidiis positi expectant/Vbi si ingressi fueritis, oēs p̄fecto ad unū tru/
cidabimi/Satis sit igit̄ uobis uictoriā ad fauces usq̄ sequi/His dictis Scāderbegus
cū uniuersus exercitus incredibili alacritate adhortationē eius p̄sequutus esset, nō/
nullas p̄misiit expeditōz cohortes, quæ montē, & collē, quē castris suis designaue/
rat p̄occuparēt. Dehinc ipse collē uersus castra mouit/Quod cū Barbarus aduer/
tisset Scāderbeganos aufugere ratus, Inordinato milite, & effuso cursu uallem ip/
sam cū impetu ingressus in eos irruit/Sed Scāderbegani milites & aīo/& audacia
pleni neq̄ clamore/neq̄ impetu barbarorū p̄teriti/sed cōuersis aciebus/& uexillis
summa ui/totiq̄ uiribus barbari impetū sustinēdo cū eo acerrime pugnā inierūt/
Certamē ingēs orit̄/cedes utraq̄ ex parte ualida sit/uictoria diu nutās in ancipiti
stetit. Sed tanta fuit cōstantia, & p̄tinaacia Scāderbeganos militū, (& q̄a Barbari
turbato/& cōsulo ut iā p̄diximus) ordinae ad pugnā irruerāt/uenerātq̄/ut uictoria
p̄culdubio de hostibus potirent/qui fusi atq̄ p̄higati à Scāderbeganis militibus
usq̄ ad angustias & falchales furchas cōpulsū sunt. Ceterū octo tm̄ uiri ex Scāderbe/
ganis bellicosissimi/& fortissimi, Quorū q̄sq̄ certe iter optimos duces & impatores
cōnumerari poterat, Martis furore/impetūq̄ belli longius delati studio instādī/se/
quēdīq̄, p̄ceptōz ducis inemores trahunt ad locū insidiāz/& fauces ipsas ingressi
sunt, Quas non multominus fortē Epirotico sanguine/ q̄ caudinas clade Romana
insignes dixerim/ubi Barbarorū insidiē aderāt/Quas Scāderbegus prius eis nō fal/
sus uates p̄dixerat/quo in loco diu pugnarūt fauces tandē illas/& angustias euasi
egressiq̄. ad castra barbarorū p̄uenērūt/ubi ēt manus cū hoste cōserentes ad extre/
mū in montē/qui in barbarorū pontē erat cōfugerūt, Ibiq̄ rursum in insidiā incide/
rūt, Itaq̄ post multa uulnera defessi/ac defatigati, lassiq̄ uiui à barbaris capri sunt,
qui ob eorū animi p̄stantiā & corporis fortitudinē minime reticendi sunt/Quorū
p̄fecto si p̄clarissimas/& egregias uirtutes, & qcqd̄ ipsi summa cū laude pro xp̄iana
fide semp̄ gesserint cōplecti uellem, in longissimā exire historiā, nūc nuda tm̄ eorū
noīa ponā/Imprimisq̄ itaq̄ occurrit Moses ille à Dibris/de quo supra multa dixi/
ximus/Scāderbego unus max. charus/ac fidus, cui summa res exercitus ab eo de/
mādata fuerat. Post hūc Gīuriza Vladentius/q̄ Scāderbego sanguie cōiūctus erat,
Musachus angelinē nepos Scāderbegi ex sorore, Ginius Mulachus, Ioānes pla/
tus, Nicolaus berrisus, Georgius chucea/ & Ginius manessius, qui lachrymiorē

caſu ſuo rei Albanæ ſtatum fecerūt, q̄ unq̄ antea. Nam cū oēs/ & corporis robore/ & animi fortitudine/ & militari ſcīa plurimū excelleret, Tanto præterea terrori, atq; formi dīni barbaris fuerāt/ Vt cum Ottomano principi illos captos ad ſe deductos nunciatū fuiſſet. Meumethē hæc dixiſſe terūt, Nunc vere ſcio, nūc certū eſt mihi Scāderbegū corruiſſe, uires eius cōſternatas, atq; p̄ſtratas eſſe/ fortitudinē/ & audaciam ſuā amiſiſſe, Poſtq̄ eū ſolus Ballabanus puer meos/ & filius meus ex obſibus ducebatur/ & p̄ſectis meis, qui ante eū fuerūt ſtrenuus unus/ & bellicoſus uincere ſuperareq; nouit, à quo tor duces nri/ & impatores fortillimi bello/ & pugna ſupati, partim ſub iugo in captiuitate deducti, partim caſi, & obruncati ſunt, Qui poſtq̄ Ballabanū multū ſanſiſq; laudauit/ Aug. & argētū cū aliis pleriq; donis/ & muneribus ei miſit/ Mādauit ut inſtaurato ſuppletōq; exercitu cōtra Scāderbegū bellum contineretur, Veꝛ; Scāderbegus cui maxima cura/ & ſollicitudo de militibus ſuis inerat, qui à Ballabano capti ad Meumethē iuncti miſſi fuerant cōfeſſim nunciū ſuū cū lris ad ipm Ottomanū miſit. A quo periit, ut milites ſuos, qui à Ballabano pugnādo capti fuerāt, aut auro uedere, aut captiuis p̄mutare uellet, Quos Meumethes nec auro tradere/ nec captiuis p̄mutare uoluit, Sed cū nullū calamitatis/ cōtū meliq; genus nō editū in eos eſſet, oēs excoꝛiari more ſuo iuſſit, Qua ſeditate ſupplicū aliquāto ignominia xpianoz; inſignior fuit, eoz; interitū uniuerſus exercitus maxima luxit, nec uictoria de Ballabano cōſecuta eſt. Mukum gauisus pp̄ hmōi uiroz; amiſſionē, Maior itaq; & ciuib⁹ deſideratis dolor q̄ læticia ſuis hoſtibus fuit, & deplorati ſunt oēs, non priuato magis/ q̄ publico læctu, Magnā quoq; p̄te audio uelē mutariſſe/ multos mortales capillu/ ac barbā p̄miſiſſe, Scāderbegus ipſe ē ab ſentia/ & deſiderio eoz; magno eſt/ dolore affectus, qui tū (ut erat intrepidus, atq; in uicti animi) irritatus magis ea re/ q̄ fractus, ſtatim turcicū/ & hoſtilem agrū ulci ſcēdi magis/ q̄ p̄de ſtudio inuaſit/ oīaq; depopulatus eſt. Nulla incolūm relicta re, cui ferro/ aut igni noceri poſſet/ ceterz; Ballabanus, cui puincia à ſummo principe aduerſus Scāderbegum belli cōtinuādi demādāta fuerat/ inſtaurato/ atq; ſuppleto exercitu ſuo in Alchriā urbē ad Macedoniæ fines cū. XV. milibus eqtū/ & tribus peditū reuerſus eſt. Qui altu/ & fide barbara ſimulās amicitia cū Scāderbego uel/ le, uaria/ ac diuerſa dona ei miſit, Quib⁹ Scāderbegus ſpretis, atq; reiectis rīdit ei, ut ruralem/ & paganā uitā omiſſa militari excollere deberet, Qua de re Barbaros admodū ſuccēſus inſidiis/ atq; omni ſua calliditate occaſione q̄rebat/ Quo Scāderbegū improuiſus aggredere/ opprimeretq;. Itaq; die quadā ſumpta opportunitate ignorātib⁹ cuſtodibus/ & uigilib⁹ ipſius Scāderbegi caſtra ſua in loco Oronicheo dicto ſupioris dibꝛē/ & iā eū ex improuiſo oppreſſerat, ni ipſe Scāderbegus, qui ſemp̄ percuſſi ſolens/ ac diligēs in caſtris erat/ equoz; ſtremitū/ & ſtrepitū noctis tpe caſtra obequitā: (ut ſui moris erat) à lōge p̄ſenſiſſet, atq; hoſti in ſe ruētī mox tumultuario ordine (nec. n. acie digerendi ſpaciū fuit) obuiā proceſſiſſet, Cū quo inito p̄lio acriter/ totūq; uiribus pugnās in tugā cōuertit, uniuerſumq; eius exercitum penē deleuit, caſtrūq; eius potius eſt, haud quāq; tamē incruētō milite ſuo (Poſtq̄ Meumethi hæc nūciata fuere diu multūq; ſecū cogitās qd agere deberet/

Cōgreſſ⁹ Bal
labāi cū Scā
derbego In
ſtaurato/ ſup
pletōq; exer
citu. Fuga/
reditūſq; ei⁹
cū nouo exer
citu, iuſſu tꝝ
rānt i Mace
doniā contra
Scāderbegū
Adhortatio
Caſtrici ad
ſuos/ Cōgreſ
ſus cū Balla
bano / & ui
ctoria eius.
Numer⁹ ho/
ſtium cęſoz;
captiuorūq;
Signa mili/
taria cū ſpe/
dimentis ca/
pta. Nume/
rus caſoz; ē
no. lris.

an aliū q̄ Ballabanū copiis suis aduersus Scāderbegū p̄ficeret/ qui oīno inuictus, atq; insupabilis hēbat, qui tot duces, & p̄fectos tā suos q̄ Amurathis p̄ris bello su/ perauerat, Ballabanūq; ip̄m re bellica ceteris ducibus/ & impatoribus longe p̄stan/ tiorē parua manu fuderat, atq; profligauerat, Ad extremū Ottomanus multis de/ causis decreuit adhuc ip̄m Ballabanū cū exercitu cōtra Scāderbegū mittere, tum/ qa ei inimicissimus erat, tū qa Albania oriundus loca oīa Epirotica terræ optime/ nouerat, Præterea utpote qui norat animū humanū insaciabilē, ipsius Scāderbegi/ regnū ei p̄misit/ si illū ē medio tollere posset, Itaq; maximo & ualidissimo exercitu/ ip̄m expediuit, Qui quū ad urbē Ochridā decē/ & septē milibus eq̄tū/ & tribus pe/ ditum uenisset, Imprimis optimos/ ac uelocissimos equos/ nec nō uestes ex auro &/ argēto cōtextas Scāderbego dono misit/ postulās ab eo ut eius amicitia/ atq; socie/ tate nō dedignaret, cui fidē suā mutuāq; beniuolentiā semp̄ præstaturū se/ seruatu/ rūq; pollicebat, Quæ oīa Barbarus fide callidēq; agebat, ut si Scāderbegū in suā/ sententiā adducere posset, incautū improuisūq; opprimeret, Sed Scāderbegus sa/ tis edoctus nullā barbaro fidē præstabat, Sed munera/ & amicitia ipsius explodēs/ pro uili rustico/ & pagano illū semp̄ hēbat, Quū iā Ballabanus interuallo triū ferē/ mensū in Ochridā urbē morā traxisset/ nec occasione aggrediendi Scāderbegum/ ex improuiso unq; naetus esset/ Statuit omnino fortunā tentare/ & cū Scāderbego/ palām bellam cōmittere/ cui cū de aduētū ipsius relaxum esset hiis breuibus pau/ cisq; milites suos/ sic ad pugnam/ sic pro uictoria cohortatus est.

Nostris socii/ & Cōm. mei nos aduersus fueres p̄dones/ atq; rei pub. xp̄ianę p̄secuto/ res pro eiusdē salute/ atq; turela pugnare, Quāobrē forti paratōq; aīo sitis/ ut cū ad/ rem uentū erit memineritis uobiscū gloriā/ decus omne/ p̄terea libertatē ferre/ pa/ triā liberos fortunāsq; uestras/ Si supiores erimus oīa tuta erūt nobis/ si imbelles tū/ midiq; nihil infelicis/ nihil cōptentius, Deus ipse præterea, qui hostes uestros p̄se/ quē/ fouet nos/ uirēsq; suggerit, qui ad iniuriā ppullandā occurrimus/ quo auda/ cius aggrediamini pristinę uirtutis memores. Egressurus itaq; Scāderbegus ad/ uersus turcas/ barbarosq; Imprimis deo opt. maxio pro uictoria uouebat, Erat. n. in eo Principe Nummę quodā/ & Romuli ingeniu/ nihil nec diuinę, nec humane/ opis p̄termittēs, quæ dehinc in bello opus erāt parabat, Aliqbus ex suis militibus/ equos donabat, aliis arma, aliis uestes/ nōnullis pecunias, aliis uero alia, ut eos/ ani/ mos ardētius/ uchemētiusq; ad bellū excitaret, hortabaturq; illos/ ut forti p̄ticiq; aīo/ essent/ & magnitudine p̄mior/ ac spolioz/ mouerent, nec labore itinez/ deterreren/ tur, nec grauarent gestare fascē, & solis ardores/ ac glaciale frigus cōstanti aīo tolle/ rant, & ut uallo/ fossaq; castra cōmunirēt, pro portis excubarēt, acriter ancipites/ iferēt/ pugnas, uel uera laude pensarēt, mortē ignominia potiorē existimarēt, His/ pactis copias suas in amplissima planicie in agro Sfetigra densi deduxit, Vbi Bal/ libanus cū suo exercitu adderat, Diuiserat. n. Scāderbegus exercitū suū in q̄tuor/ acies/ quaz/ primā Goico Stresio nepoti ex sorore dederat/ Aliā Tanusio Ducagi/ no, Tertiā duci Masachio/ uiris bellicosissimis, Quartā uero sibi incohortē retinue/ rat, Ped. tes uero inter eq̄tū allas collocauerat/ q̄bus q̄tuor uiros bellatores acceri/

mos p̄fecerat / Paulū. s. manessum, Peicū manueli, Demetriū beatissimā, & Raianū
 chuccā/quo sic in ordine/& cornu deducto intrepidus/illari aīo hostem suū expe/
 ctans/nec pugnā detrectans. Prouocatus hincinde elatis uocibus pugnā acerrime
 inuit/crebri ex utraq; parte cadebant, sed ex barbaris plures/ingēs strages/& cedes
 undiq; edebat. Si q̄s p̄fecto Scāderbeganos milites pugnare uidisset existimasset
 eos nō ut hoīes/sed ut fortissimos/et robustissimos leones. Qui in hostes sc̄uendo
 undiq; eos perterrebāt, nulla ipsi ui, nullo piculo perterrebant, uel pedē referebāt,
 quippe q̄bus semp nō minus animi ad mortē ipsam/ā ad cedē erat. Scanderbegus
 uero princeps q̄ hostiū naturā moresq; tenebat maxima cū prudētia, atq; dexteri/
 tate bellū cōminebat, multo labore, multaq; cura obuiā piculis eundo, Ipse cū equi
 bus in prima acie uersabat, laborātib; succurrebat/integros pro fauciis suggere/
 bat, oia p̄uidebat, multū ipse pugnabat, strenui militis/ & optimi imperatoris simul
 officia exquebat. Nam sicubi acies flectebat/illie p̄sto erat, pugnā restituebat,
 sicubi plurimus labor erat/piculūq; iminebat illic Scāderbegus aderat/rē iā in cli/
 natā sustinebat, incōfertissimos hostes sese conuiciebat/p̄ntiāq; ipsius oīs uis cessa/
 bat/omnis pugna dirimebat. Ita turcay animis nihil terribilius erat/q̄ ipsius forte
 oblata spēs, qui quocūq; se intēdisset uictoriam secū haud dubiā trahebat, Omnia
 p̄nte Scāderbego mare secūdo expediebant, omnis piculi uis, & p̄cella cessabat/
 Adēo ut albanī/barbari/ & xp̄iani oēs uno ore clamarēt/Affirmarēt Scāderbegū
 maximū in orbe terray bellatorē deū p̄duxisse. Quū ita igit̄ inter densissimos ho/
 stes pugnaret/Equus ei ā barbaris letali uulnere cōfossus sup̄ uerustā arboris truncū
 prolapsus decidit/Itq; in brachio graui ictu lesus est/sup̄q; truncū illius pp̄ subitā
 equi ruinā. Arbitrati sunt barbari Scāderbegū extimātū esse, oēsq; cōglobati ibi,
 ut eū obrūcarēt accurrerūt, Sed ā militibus suis subito protectus ā furore/& im/
 petu eorū tutatus est. Adiutusq; statim equū in siluit/& lenito mitigatōq; dolore/refo/
 cillatisq; uiribus pugnā acerrimā quū barbaris redintegrauit, qui tanto impetu cū
 cohorte sua in hostes delatus est/Vt quot q̄t ex illis accurrebāt ab eis p̄sternerent,
 haud aliter cedes & strages ex barbaris fiebat/q̄ si uideres in campo calamos ā ui/
 & tēpestare euulso radicitus corruere, & ad terrā p̄sterni, Sic Scāderbegus p̄ oēs
 hostiū acies hac illac discurrens peruolabat, atq; penetrabat, ut fulminis & fulguris
 instar uideret, qui cū Sulimanus qdā ex Ballabanī p̄fectis, uir maximi noīs / atq;
 uirtutis occurrisset, illūmq; Scāderbegus fortiter obrūcasset/ tantus terror hostes
 inuasiit/ut turcay de uictoria desperātes, neq; uim/ & impetū xp̄ianorū sustinere ua/
 lentes/statim qui semp ā Scāderbegano milite uinci sueti erāt/in fugā conuersi/ab/
 eōq; insecuti/Cesi ferē oēs p̄ligatiq; sunt, Ballabanus ipse amissis castris/ & impe/
 dimentis uix euadere potuit, Qui postq̄ ā Scanderbego fugatus/ eiūsq; exercitus
 penē deletus/cū paucissimis ferē militibus ad Ottomanū p̄fectus, ab eo de graui/
 multipliciq; clade, strageq; ā Castrio suscepta ualde rephensus est. Apud quē
 Ballabanus ipse appositis uerbis / & longa oratione se excusare nixus/totis uiribus
 intēdebat/ & tyrānum in suam trahere sententiam, eiq; persuadere uiam quandā
 & modū ad expugnandū/Subuertēdūq; Scanderbegum/ quē si ipsi Ottomano

Oratio Balla
bani ad Otto
manū.

tentare, expeririq; placeret successurū omnino sperabar, Igit̄ corā eo sic exorsus est. Nihil sanē curpius (ut opinor) princeps Serenissime/nihil sedius/nihil ingratiu-
dine detestabilius/quo uitio qui aspersi/atq; cōtaminati sunt, ii non solum ex cętu/
& cęlestiū collegio/uerū ēt ex numero hominū, & ex finibus humane nature pror-
sus exterminandi. Cū n. sepe/sepiūsq; Prin. Inuictiss. mecū cōsidero, atq; mēte re/
uoluo bñficia/quæ à tua maiestate semp in me (quæ tua ē liberalitas) collata sūt,
Nulli pfecto me magis (cū à deo discesserim), q̄ tuę maiestati debere, atq; obstri-
ctum esse cōfiteor. Tu n. mihi semp parens/Tu bñfactor fuisi, per te spūm, per te
uitā/& q̄cqd sum hēo/Longū eteni pfecto mihi esset nūc oēs pfecturas/honores/
& dignitates, quibus sub impio, & auspiciis tuis sanctus sum enumerare, pro quibus
oibus quādamodū me tibi posse graui facere/uicēsq; referre non uideo, nisi si toto
tpe uite meę die, noctūq; insudarē/inuigilarē/elaborarē, & tadē sanguinē effunde-
rē/& animā despōderē, qd̄ (deos testor) me semp fecisse/ac iposter: omni fide sin-
ceritate, atq; obseruatiā factū; spōde/De Scāderbego illo Epirotæ; Principe hoste
nō acerrimo, nūc tota res agi/uersariq; uidet̄, à quo nuper (sic forte diis uolenti-
bus) pfligatus atq; in fugā cōuersus sum, ex quo tuę maiestati (forte nō imerito)
me dignū reprehensione fore uisum est/Sed nūqd à Scāderbego tm̄/an deorū uolū-
tate potius pfligatus sum, Nūc tēpus differēdi mihi esse nō uidet̄, neq; potius deli-
berandū qd̄ sit cū hoc hoste agēdū/hoc tm̄ me dixisse tuę maiestati nūc ero cōten-
tus, Testor. n. deos/omnesq; cōmilitones meos/qui ex hoc plio/& certamine sup̄ue-
runt, qd̄ añq̄ ad rē deuenirē/& cū hoste congressus essem oīa parauī, oīa disposuī,
oīa locauī, atq; firmauī, nō cōsiliū defuit mihi, nō tēpus aptū, accōmodatūq; ad pu-
gnā, nō locus, nō miles, nō ordo, nihil qd̄ pro uictoria/& ad uictoriā cōsequēdā fa-
ceret, aut omisiss̄/aut p̄termisiss̄, Veq; q̄a hęc nō in manu nra/sed in manu fortunę est/
quæ pro animi sui libidine humanas res & negocia uersat alternat uariat/eademq;
extollit atq; iteq; deprimit. Ideo nō armis tm̄ Scāderbegi/sed uoluntate deorū po-
tius me uictū/superatūq; fuisse attribuo, quorū cōsilia/& decreta nobis occulta, atq;
oīno ignota sunt, sed ad ppositū redeo, Multa herede de Scāderbego supra homi-
nē p̄dicare audio Serenissime Prin. illū esse fatalē/& diuinū/bello insuperabilem,
armis inuincibilem/ferro inuulnerabile, quē mater eius in utero gestās, noctem in
quiete uidisse, serpentē imenſę uastitatis/& magnitudinis se pariturā, qui apro ore
caput protendēs in terrā & gentē nostrā, oēs nos dilaniabat, atq; deuorabat, Pedes
uero & reliquas corporis partes in mari extēdēs iter christicolis pacifice, quieteq;
tenebat, Quę, cū somniū horrore uehemēter exterrita exp̄gisceret tota tremebūda,
uiro suo loāni Castrioto quod uiderat p̄ quietē retulit, ipse letus, atq; hilaris sic ei⁹
somnia interpretasse ferūt/ipsām bono esse aīo/nihilq; timere/q̄a nō serpentē/sed fi-
liū pareret, qui uir magnus, armis clarus/& strenuus euasurus, Turcis, & Ottoma-
næ legi hostis acerrimus, atq; perpetuus foret, Christianorū uero eorūq; fidei p̄pu-
gnator maximus/atq; mirificus. Veq; qd̄ ego de hoīe planē sentia, nūc p̄ferā/& in
mediū adducā, Scāderbegū uirū strenuū/& bellicosum esse/Belli & militię peritū-
sciam, & artē militarē pop̄time calere nō eo inficias. Nā semp uel q̄si teneris arma

exercuit, pertractauitq; & militē esse/militiāq; incohaffe claz; est. Pręterea in bello fortunatum/& uelut fulmen/& fulgur impugnā descendere/& cū hoste manū cōfere/ Tamē illū hominē esse/& mortālē, quēadmodū cęteri hoies, insuppuincibile bello/armiq; supabilē/nec semp uictorē fuisse a se uero, nā & ipse aliās uictus est. Quis.n. mortalū tā demēs/& fatuus gloriari se audeat, uictorē semp/& non uictū quū p̄ fuisse/uel ppetua in hac uita/felicitate sincerāq; uoluptate usum fuisset/Quin ex altero dolio (ut aiūt) degustauerit. Nō ne Scanderbegus (ut tua nouit maie/ stas) in Belgradi obsidiōe à Sebalia pfecto tuo/ uiro clarissimo/& strenuissimo p̄fli gatus/eiūsq; exercitus totus penē cęsus, ipse nocturnis tenebris cū parua admodū manu fēdissimā fugā arripēs uix euasit/ Ad angustias & falchales furcas nō ne à militibus meis pessime habitus cū exercitu suo oēs fortissimos eius duces & castro rū pfectos pugna p̄clis supatos captos cū maxima iactura/ & p̄nicie tā eoz; q̄ totius Epiri ad urbē regiā tuę Serenitati uinctos misit. Qui postea iussu tuo excoriatī turpissima morte necati sunt. Igit̄ extenuatę sunt iam uires eius/ & exinanitę ob hęc & alia cōplura ingētia/& assidua bella à nobis ei cōtinue illata. Nec mihi dubiū est Serenissime Prin. quā (si nobiscū pugnare uoluerit) aut eū uiuū capiamus/ aut p̄clio & pugna uictū supatūq; p̄figemus/& cędamus, uel (quod facilius crediderim) nō ualens armis nostris copiisq; resistere cędēs uictorē cōsiliū fugiēdi ca p̄iet, & uacuā nobis Epiri possessionē absq; cęde absq; p̄clio & sanguine deseret/ atq; destituet. Nouit nā; p̄ tua Serenitas, q̄ nulla in te plus ambiguitatis, maior incertitudo atq; instabilitas uerfēt q̄ in bello. Nā q̄ hodie uincit, cras uincet/ & q̄ uictas est hodie, postero die uictor erit, Ea p̄p̄ dici solitū est, incertos esse belloz; exitus. Quod q̄dē rei nostrę haud diffonū uidet/ nā & si pridie uicti fuimus, hodie/ uel cras uictores erimus, q̄a nec semp uicti, nec semp uictores ppetuo sunt mortales. Et si una nobis non successerit uia, Aliā (q̄a succedet) oīno aggrediamur/ nec unq̄ de uictoria desperādū/ sed sępe, sępiusq; fortuna tentāda est, quę maxime in bello plurimū dñat. Itaq; & nos bellū exintegro cū Scāderbegō expiamur, arma aduersus eū sumimus, exercitus ualidissimos cōficiamus, q̄a (ut spo) si dictis/& opiniōi meę aures/& assensū p̄stiteris Prin. Sere. Victores oīno nos futuros esse, nec Deos semp iratos auersosq; habituros. De quo ego nunc facili cęrtāq; uictoriā nos (Diis propitiis) cōsequi posse aio cōcepi excogitauiq;. Placeat Maiestati tuę Sere. Prin. decernere statueręq;, ut duo optioni impatores, duo p̄clarissimi duces/ & p̄fecti cū ualida manu/ & florido exercitu aduersus Scāderbegū deligant, qui nō una & eadē uia, sed alter ab altero seorsum separatimq; abinuicē p̄ diuersa loca/ & itinera/ si/ mulantes aliō potius q̄ in Epir; tendere, deflexo postea itinere omni cū celeritate atq; silentio regionē intrēt/ ipsūq; Scāderbegū mediū intercipiāt/ Nec unus sine altero hostē adoriat, aut cū eo bellū cōmittat, sed expectato altero collega de cō/ muni postea cōsensu uno eodēq; tpe simul illū inuadāt atq; opprimāt/ Ex quo p̄facile uictoriā cōsequent, & illū cū omni exercitu suo obrūcabūt/ quia fieri nō p̄t, ut hostis undiq;, & à tot lateribus interceptus, oclususq; possit euadere. Nec tot copis, & multitudinī resistere. Sed ipse p̄fecto uictus à nobis supaculq; finis Epiri/

Tyrannus à roticę insolentię atq; belli erit. Ottomanus satis multũq; uerbis & ofone Ballabani persuasus, illico decreuit, ut ipse Ballabanus pro arbitrio & uolũtate sua aduersus Scãderbegũ oĩa ageret/& bellũ cõficeret, Et adhibito sibi quęcũq; uellet ex præfatis suis in collegã quocunq; exercitu/& multitudine expeditione Epiroticã omnĩ cura/& diligẽtia q̃ caute/& accurate aggredicndã puraret, Cũ nihil carius diceret, nihil in uita exoptabilius sibi fieri posse, q̃ Scanderbegũ p̃ligatũ cũ exercitu suo/cessũq; audire, aut extra impiũ expulsũ/deiectũq; esse, Clamitãs nequaę se felicẽ uideri regẽ, nisi Scãderbegũ de medio sublatũ uideret. A quot tot mala/tot dãnã/tot cõmilitonũ/& ducũ suoz cędes (p̃sertim p̃tis mortẽ) sustinuerat. Ballabanus irãq; habito ab Ottomano decreto, ut ipse libere in hac expeditione & re ageret. Delecto q̃maximo factõ ex robustissimis uiris/& militibus exercitum cõfecit, & assumẽs sibi Iagup Arnauth in collegã, partitis cũ eo copiis illũ admonuit, ut à parte maritima per Greciã/& Thessaliã iter cõficeret/& exercitũ in Epiř duceret. Cui mãdauit, ne solus auderet cũ Scãderbegõ bellũ cõmittere, nec oĩno illũ aggredi, donec & ipse cũ exercitu adesset. Qui ẽt mox oĩbus coptis suis breuius iter per

Att. Prouisio nẽ Scãderbegi cõtra Ballabanũ / & eius collegã. Infidias Ballabani i Scãderbegũ. Fugã & liberationem ei? ab insidiis Ballabani.

Thraciã & Macedoniã emẽsus citius Iagup Epiř ingressus est. Sed omisso hic parũper Ballabano ad Scãderbegũ me cõuertã. Cui quũ hæc oĩa & nũciis/& exploratoribus, Amicorũq; lris de aduẽtu duoz exercitũũ aduersus eũ nunciata essent. Ipse q̃maximo potuit silẽtio coacto exercitu instructus/accinctũq; ad bellũ hostẽ cõtinue expectabat. Auditõq; aduẽtu & ingressũ Ballabani in puinciã, ei occurre re decreuit, & añq; alter bai baroz p̃fectus cũ exercitu Ballabano adiungere, Ipse rem cũ Ballabano expedire uoiebat, ne à duobus exercitibus uno eodẽq; tpe ador tus opprimeret. Et profecto (ut arbitror) si Ballabani opinio successisset nulli dubiũ, qn de Scãderbegõ actũ fuisset, quũ tãto Barbaroz furori, & multitudini uno eodẽq; tpe in eũ irruentiũ resistere nõ potuisset. Sed Deus oĩpotẽs & sũmus à quo cũcta pro libito uolũtatis moderant, cui res xp̃iana cũ ipso Scãderbegõ maxime curã erat, minime passus est, ut Scãderbegus, qui tanto studio, atq; sollicitudine si de orthodoxã turabaf, pro qua die noctũq; inuigilabat/insudabatq; turpiter/& dolose à barbaris circũuentus/& uictus opprimeret. Nãq; Ballabanus alter ex duobus Ottomanĩ p̃fectus, qui aduersus Scãderbegũ puinciã sumpserãt q̃primũ à Tyranno discessit rectã p̃ Thraciã & Macedoniã (ut iã diximus) Epiř ingressus eũ. XX. milibus eqũ, & IIII. peditũ in uallẽ quandã, quã ualehal dicit, de qua superius mẽtionẽ fecimus, tentoria fixit sua. Quo cognito Scãderbegus, qui cũ exercitu suo instructus paratũq; aderat, tres speculatores ex suis, q̃ ad idipm̃ expti uidebant ad formã castrorũ Ballabani cõtẽplandã statim p̃misit. Qui ubi oĩa explorassent/& ad eũ prius reuerti deberẽt/certiorẽq; de oĩbus illũ reddere, p̃fidia impulsi Ballabanũ p̃fecti sunt, eiq; oĩa Scãderbegi cõsilia patefecerũt. Nã unus eoz Ballabano (ut aiũt) sanguine coniunctus erat, q̃d Scãderbegõ ignotũ fuerat, qui ceteros seducẽs multa p̃mia eis à Ballabano futura obtulerat. Quare eius fidẽ socii sunt secuti, quos quẽ Scãderbegus expectans reuersos nõ cõperisset. Veritus ne ab hostibus intercepti fuissent, Ipse (ut erat ad huiusmodi oĩa impiger) & intrepidus

cōfestim equū cōscēdēs cū qnq; tm̄ militibus ad speculandū p̄grediť. At Ballabanus peritus & callidus quū cognosceret Scāderbegū in re militari instructū obse/dit clam locū quēdā suspiciēs Scāderbegū uenturū illuc speculātū. Nec opinio eū fefellit. Nā quū Scanderbegus (ut sui moris erat) ad speculandū egressus añq; ad locū insidiarū peruenisset, Egtes Ballabani, qui in insidiis ad idipm̄ positū erāt, dete/cti prius à Scāderbeganis illico erūpētes illū adorti sunt, eūq; aliquadiū repugnāte in fugā cōuerterūt. Qui fugatus siluā quandā, quæ sibi primū occurrit extra ceruicē Valchalē ingressus est, ubi in arborē uetustissimā, quæ lapsa torā semitā occu/pauerat, Incidit, quā adhibitis equo (q̄maxime potuit) calcaribus p̄terlapsus est, cū uno tm̄ ex militibus suis cæteri ab hostibus cęsi sunt. Ex barbaris uero unus so/lūmō Scāderbegū insecutus trūcūq; arboris saltu equi p̄teruectus in illū ferebat, Quē quū solū Scāderbegus à tergo uenientē respexisset cōuersus eū obruncauit. Reliq; aut barbari reuersi sunt. Scanderbegus uero quū in castra puenisset, quæ in locū qui Petralba dicit̄ p̄cul ab hoste ad. XV. milia passuū erāt collocata. In qbus .VIII. milia eq̄rū, q̄tuor peditū ualentissimoz; inerāt/se accingit atq; p̄parat/ut ad hostē p̄ficisceret. Sed prius sic paucis milites suos alloquit̄. Turpe, & sup̄fluū cōmilitones mei amantissimi esse duxi, hodierna die nouo apud uos dicēdi genere lōga ofonnis serie cōtexere. Cū res gerēda sit nobis nō cū nouo hoste nouoq; impa/tore, sed cū eo hoste, q; à uobis uinci facilēq; sup̄ati consueuit. Nōne milites hic est ille Ballabanus Ottomanī p̄fectus aptior magis (ut scitis) ad ligonē/uomerēq; & agriculturā, q; ad arma, rēmq; bellicā, quē uos nō semel, sed pluries p̄stigastis, de eoz; triūphū cū ingētib; spoliis reportastis. Nōne hic hostilis exercitus, quē p̄ oculis hētis reliquæ sunt cladis sup̄ioris diei? Quas Ballabanus ductor secū affert uobis tāq; debitas, & dicatas uictimas, ut de spoliis eoz; uos, domūsq; uestras & impleatis, & dicitis. Verūmensuero de hoc qd̄ dubiū, qd̄ difficultatis est p̄spicere? Nā ii oēs barbari q̄s nūc uidētis hinc ferē ad horā (deo p̄pitiō) aut captiui uestri erunt, aut à nobis (si uolueritis) internecione occisi. Nā illos hoc in loco (ut spero) intra uallū, & tāq; pecora in ouile claudemus, nostrōsq; milites p̄ mōtes/colles, & itinera/ne inde exire possint circūquāq; disponemus/atq; locabimus. Igit̄ oēs hodierna die cū Ballabano eoz; duce uobis tanq; uictimę offerunt. Itaq; milites ostēdite uos uiros, excitē maior; uos p̄conia, excitēt laudes, & fortia facta. Capite aios/capite uires, & robur. Imitemini uestigia, Imitemini illoz; acta. Acuite ferrum in barbaros p̄ternos hostes uestros/stermite equos/p̄cingite enses/cortipite tela/assumite ely/peos, p̄curate oīa quæ ad p̄gnā, & pro uictoria faciūt/p̄sequimini hostes. Coercete/cōterite infideles/cōculcate, & pessundate, eōsq; penitus delete, q̄a ecce in fugā cōuertuntur. His poratis Scāderbegus inuitare inde pro se singulos, & cuiq; offerre, & facigare p̄p̄osibus, ut quæ ipsis iumētis usui essent ab se potissimū sumerēt, Beni/gne oīa cumulata dare/modestia certare milites, ne qd̄ ultra usum necessariū sumerent, nihil morari/nec ab signis subsistere/Cibū rapiētes/diē ac noctē ire, uix quod facis ad naturale desiderū corporoz; esset quieti dare. XV. ferē milia passuū Ballabanus ita de aberrat. Itaq; quū Scāderbegus iam appropinquaret, & ad uallē, in qua

Apparat⁹ p̄fectiōis Scāderbegi cum exercitu aduersus Ballabanū.

Adhortatio Scāderbegi ad milites añ p̄fectionē suā cōtra Ballabanū.

Discess⁹ Scāderbegi cum exercitu cōtra Ballabanū/Procurata ab eo ad p̄gnā/Recusatio p̄gnādī à Ballabano.

Ballabanus castrametatus erat peruenisset, Ceruicē, & collē uallis occupauit. Ibiq; fixis tentoriis hostē in ualle ipsa milite undiq; uelut uallo in coronā p iuga montiū collocato sepfit/atq; circūdedit, p loca alta ducēdo exercitū cū modo insideret angustos saltus/ut trāsitū lauderet/modo à latere/aut tergo carperet agmen, Iudificatus hostē oibus artibus belli fuerat. Postero die cōciliū habitū, Cui & Tanusius tophia, & Zachariās groppa, & Peicus manueli pfecti castror; assignerūt. Multor; eō inclinabant sententię, ut dū festum uia/ac uigiliis resicerēt mliitē. Tanusius simul & ad noscēdū hostē paucos sibi sumeret dies, tēpus pugne differeret, Scāderbeg nō suadere modo, sed summa ēt ope niti, instarēq; ne cōsiliū suū, q d'utū celeritas fecisset piculosum imorādo faceret. Dū.n. Iagup reor; oium ignarus imorat/ & torpet Ballabani exercitū facile deleri posse, quod si p castinatōe differet nra, spatium certe illis cōueniēdi dabimus, securāq; rē nostrā ad ancipiē deducemus euentum. Ex tēplo signū daandū, & exeundū in acie, abutēdūq; errore hostiū absentiu pscntiūq;. Cōcilio dimisso Scāderbegus exercitu suo q̄tripartito, Vnā partē dat Tanusio tophię/ Secundā Zacharię groppę. Tertiā Peico manueli. Pedites inter equites interserit/ collocatq; seloponarios cū sagittariis/hastatis/ & aliq;bus equibus ad puocandū hostē ad pugnā p̄mittit. Reliquū uero exercitū cū cohorte sua sibi referuat atq; retinet. Mox signū pugne pponit/ cōfestimq; xpiani in acie pcedunt. Iam hostes ante castra instructi stabāt, morā pugne attulit Ballabanus, q; collegā suū expectabat. Quare receptui prope cecinit. lubet speculari/ sicubi collegę castra apperēt. Animaduertēs at Scāderbeg Ballabanū morā trahere/ nec ad pugnā exire, suas acies ad puocandū hostē paratas/instructasq; ad certamē p̄mittit (Erat.n. ferē tertia hora diei) Ipse uero cū reliq; exercitu uallē ingressus, ad castra Ballabani ire p̄git, ut rē p̄ficeret/ anq; collega Ballabani ueniret/ ne simul uno eodēq; tpe cū duobus exercitiibus sibi cōligendū esset. Accedēs igit ad uallū, & castra hostiū pugnā exposcebat, quā ipse Ballabanus tergiuersando, morāq; trahēdo recusabar, militēq; intra uallū, & castra cōtinebat. At Scāderbegus cū militibus suis audius, & pugne p̄cupidus/ ut rē citius cōficeret expedirētq; ad uallum & statua hostiū magis magisq; propius accedēs cōtinue ea infestans oppugnabat/ & hostes ad certamē puocabat. Ballabanus uero miles ira atq; furore plenus dētib; frēdēs/ q; ad pugnā ei exire nō permittere. Hincinde furor/ iraq; animos militū acuebat/ incitabatq;. Ballabanus uero quoad potuit pugnā remoratus est, Vidēs at collegā suū nōdū uenisse/ nec auxiliū sibi adesse/ nec locus fugę, nec tēpus differendi pugnā, Quia undiq; à Scāderbeganis/ & Epiroticis militib; circūseptus atq; circūdatus erat, cōtinuēq; eius castra infestabant, posteaq; sibi esse pugmandū uidit, In prima acie ante signa Axappos collocat, circa eos leuo in cornu aduersus Tanusiu tophiā Olofanzius/ uiros/ & milites exercitatissimos & rei militaris pitos collocat. Cōtra Zachariā groppā Achanzios/ Cōtra uero Peicū manueli ianizarios opponit, durū genus in armis, Ipse sinistrū cornu aduersus Scāderbegū cū cohorte/ & uetere milite, in quo maxime spem hēbat sibi retinuit/ atq; sumpsit. Inter Scāderbegū, Ballabanūq; ingēs certamē cōtractum erat, Victor; cędes utrinq; cedebatur insignis/ Ibi duces

Instructio a Ballabano ad pugnam, Conflētus inter utruq;. Fuga Ballabani, & cędes exercit; ei.

ambo, ibi maior pars peritū/equūq. Epirotasū/ibi Croienſes uetus miles, & pugne
 pitus, & Dibranus dux i armis genus/qui p̄ impetu turbatū primā acie/& ſigna
 mouerunt loco. Dein de creſcente certamine/& clamore, Impotētes iā barbari, inter
 duas acies uerſari uelut incerti, quoz eſſent, haud diſſimiliter eqs ſine freno uagis.
 Scāderbegus qd ergo p̄cipiti curſu tā lōgū iter emenſi ſumus celeritās militūbus/
 cū in aduerſam partē fruſtra ſigna errigere conatus eēt. Poſtq̄ ea regiōe penetrari
 ad hoſtē nō uidebat poſſe/cohortes aliquot ſubductas è dextro cornu/ubi ſtationē
 magis ſegnē/q̄ pugnā futurā cernebat poſt acie circūdūxit/& nō hoſtibus modo,
 ſed et ſuis inopināibus in ſiſtrū hoſtū latus incurrit, tātq̄ celeritas fuit, ut quū
 oſtēdiſſent ſe à latere/mox in terga iā pugnarēt. Ita ex oibus partibus à frōte/à la
 tere/à tergo trucidant Achāzū, Olofanziq̄, & ad Axappos iā cedes puenerat, ibi
 minimū certaminis fuit/Nā & pars magna ab ſignis aberat, p̄cedente nocte lapſi
 ſtratūq̄ ſomno paſſim p̄ agros/& q̄ aderāt itinere ac uigiliis feſſi intollerantiſſima
 laboris corpora/uix arma humeris geſtabant, & iā diei mediū erat, ſiuiſq̄/& calor
 ſemiōſfectos hiantes cedēdos capiēdoſq̄ aſſatim p̄bebat, Ballabanus dux cū ſepe
 aliās memorabilis/tū illa p̄cipue pugna fuit. Nanq̄ pugnātes hortādo, pariterq̄
 adeundo picula ſuſtinuit diu, ille feſſos abauētūſq̄ tedio/& labore/nūc p̄cādo/nūc
 caſtigādo accēdit. Ille fugiētes reuocauit, omiſſamq̄ pugnā aliq̄ in locis reſtituit.
 Poſtremo cū haud dubie fortuna Epirotaz eēt, nec pugnā amplius ſuſtinere poſſe
 uideret, Cōcitato equo q̄ celeri potuit curſu fugā arripuit, omniſq̄ exercitus/oēſq̄
 ordines permixtim cōſulū/& pallātes hincinde p̄ uallē/& agros/& mōtes per cuiq̄
 fors dederat cōuerſi ſunt in fugā. Pauci. n. ducē ſecuti ſunt, q̄ inter cedē, & tumultū
 uix cū eo euāſerūt. Reliq̄ oēs barbari aut ceſſi ſunt, aut uiuū capti/ Si q̄ uero ex his
 inter tumultū & furorē militū elapſi ex ualle exire tentarūt, ab his q̄ iuga montiū
 & colles infederāt trucidabant. Sicq̄ exercitus Ballabani eo die p̄ſtigatus/& ferē
 deletus eſt. Hanc tā magnā, & p̄clarā uictoriā à Scāderbego partā ſubitus tumultu/
 tus, & nouus aduentus hoſtilis exercitus excepit. Nōdū. n. Scāderbegus cū exercitu
 ex ualle ipſa exierat/nōdum ſpolia Ballabani exercitus inter ſeſe milites diuiferāt.
 Adhuc hoſtū corpora palpitantia humi p̄ſtrata iacebāt, Cū nūtiū Mamizē ſoto
 ris à Petrella ciuitate, ubi ipſa cū cohorte/& familia ſua cōfederat cū his ad Scan/
 derbegū euolauit. Quibus illa fratrem admonebat, Iagup Arnauth p̄fectum, & du/
 ctorem exercitus Meumethis principis cū. XVI. millibus equitū per uia Belgradi
 in Epiroz irruiſſe, & oia depopulatus igni ferroq̄ dediſſe, Tuncq̄ in tyranna minori
 iuxta flumē, qd Argilata ab incolis dicit caſtrametātū fuiſſe. Hic xp̄ianis parenti
 bus Epiro oriundus in captiuitatē à barbaris ductus circūciſus fidē Meumethanā
 induerat, Vir ſtrenuus, ac bellicoſus, qui aliās multa & p̄clara apud Meumethē/
 & pro eo/tā in Aſia, q̄ Europa geſſerat. Venerat. n. Iagup Arnauth cā intercipiendū
 Scāderbego unā cū collega ſuo Ballabano ut ſupra cōmemorauimus. Quē omnia
 uera eſſe qdā barbarus ex caſtris Iagup, q̄ à militibus Mamizē captus fuerat, aſſe
 rebat, Quibus auditis Scāderbegus ſtatim exercitu ſuo, qui iā p̄cinētū adhuc in/
 ſtructus/paratūſq̄ erat. In Tyrāna minori, quo Iagup Arnauth caſtra poſuerat ire

De tumultu
 aduentus la
 gup cū exer
 citu i Epirū,
 & de ipſi^o ori
 gine / & ge/
 ſtis,

Adhortatio
Scāderbegi
ad milites.

pergit/Sed prius sic milites suos alloquēdos purat. Etsi unq̄ aliās exhortatio ducis
uel imperatoris ad milites minime necessaria fuisse uisa est. Hodierna certe die, id
mihi muneris apud uos Cōmi. mei minus necessariū esse duxi, Quū sup̄uacaneū/
atq; superfluū sit, Equo (ut aiunt) currenti/maximēq; cōcitato calcaria adhibere.
Videō. n. unūquēq; uestrū milites mei amātissimi sine impatoris edicto/sine ducis
impio libētī aio p̄sto esse/ordinē seruare uexilla/& signa ppria sequi/uisgias/excu
biāsq; ducere, agerēq; officia/& munia militaria certatim subire/inertiu noctūq;
solicitos puigiles/indefessōsq;/nūq; desidēs/nūq; pigros,& ociosos, sed absq; stimu
lis & calcaribus cōcitos prōp̄tissimōsq;, & ad oīa, quæ ad uictoriā faciunt, & pro
uictoria cōsequēda expediūt/intrepidos/inuictissimōsq;. Hostē gnēt extra ordinē
uiriliter/animoseq; tuadere/atq; opprimere, De uictoria nūq; diffidere/neq; despe
rare. Propterea si unq; duci, aut impatori de militibus suis gloriari licuit, Hoc mihi
quōq; tpe de uobis cōcessum ē. Cū qbus (& si semp pauciores hostibus fuerimus,
usq; quāq; tū superiores) Hodie uictoriā de Ballabano hoste nō acerrimo (quod tan
tope optastis) pelarā/& egregiā adepti sumus. Qui quū tāta esset apud Ottomanū
auctoritate/& fide/ quicqd ab eo petiit cōtra nos obtinuit, eiq; pro libito uolūtatis
sux oīa cōcessa sunt. Nā ipse quū ingentē floridūq; exercitū coegisset, totis in nos
uiribus intēdēs (ut cōpos uoti sui esset) & fidē/quā de certa cōtra nos uictoria po
tiunda p̄miserat adimplere possēt, Duobus q̄maximis nos exercitibus medios/in
scioq; intercipe/dolo atq; insidiis opprimere/atq; delere credidit. Sed (Deo p̄pi
tio, & uirtute uestra) factū est, ut nos priores in eū irruentes illū cū omni exercitu
suo p̄fligatū cēsumq; deleuerimus. Nūc uero nobis nōdū lotis (ut aiūt) manibus,
Nōdū finito cōuiuio, nōdū remotis mēsis, Iagup, Arnauth/ut bonus & op̄timus cō
uiuator totū uult prandiū apponere, & suos cōuiuas nō fraudare, sed bñ & optime
illos accipere, ne famefcāt, Exercitūq; suū tāq; reliq;as asserre. Ecce milites mei aman
tissimi aūq; uallē egressi simus, aūq; à sanguine hostili manus n̄as cōingnatas laua
uerimus, aūq; tela terferimus/& arma purgauerimus/& ea in uaginis & tecis recō/
diderimus, Ipse Iagup ad nos uenit, uobis sua munera, dona/ & xenia, id est exerci
tū/& reliq;as ab Ottomano cōtra uos missas dicatas offerre, ut pro libito uolūtatis
uestre ex eis qcqd uisum fuerit, aut degustetis/aut deuoretis. Itaq; focis & uiri for
tissimi/& felicissimi accedamus ad nuptias, ad quas Iagup nos inuitat, Cōuocat,
ut eis ad saturitatē aburamur, & quū affatim deuoremus, tum nobiscū ēt aufera
mus. Expediamus igit nos hinc/egrediamur uallē/occurramus Iagup, & exerci
tū eius, qui qdē tenuis est/& tūmō p̄fligatus. Nā si Ballabanū ipm cū. XXI. III.
milibus cōcidimus, Cū nō Iagup cū. XVI. milibus maētābimus. In hoc maxime
uestro belli ardore, qui nōdum bellicū furorē, nōdū martiales aīos uestros, & spūs
deposuistis. Videō. n. mihi uidere milites, & p̄ oculis uersari Iagup à uobis cēsum
cū omni exercitu suo/atq; p̄fligatū. Quare acceleremus ad eū, festinemus ad replē
dos saturadōsq; appetitus nros, & ut spoliis diuitiūsq; hostilibus plenī, onustiq; do
mū ad lares pprios liberos/& uxores reuertatis, nūc totis uiribus cōtēdite. Cū hęc
uix Scāderbegus dixisset, Milites tanto sunt ardore pugnādi accessi, ut oēs unani

mes sublata uoce exclamarēt, in hostem & ad prādū sui reliquias, quas Iagup Aethiopiae apponēdas attulisset, iam de uorādas pperādū esse. Qui tām certi de uictoria pmissis sigaiferis cū aq̄lis & uexillis exercitū mouerunt, & ad Iagup, qui in t̄yrāna minori castrametatus erat pfecti sunt. Qui quū Scāderbegū cū exercitu ad se euntē audiuisser, motis inde castris (ignorabat, n. adhuc de cede exercitus Ballabani & fuga eius) in extremā t̄yrānē p̄tē & āgulū copias cōtraxit, ppe collē/ seu mōticulū quēdā, in quo pagus seu uilla est, quae Callar ab incolis appellat, ubi tator/ cōmō. h̄iorq; castris suis locus esse uidebat. Scāderbegus uero eundē locū, quē ipse Iagup prius habuerat, occupauit/ Vbi hincinde utroq; exercitus p̄ illum diē absq; pugna acq̄uierūt. Veꝛ Scāderbegus eā noctē, quae secuta est sollicitus/ anxiiūq; trāsegit/ ne Iagup cū exercitu suo fugā arripet, Si fortē de cede/ & fuga collegae intellexisset. Oēs igit̄ uias/ aditūq; & itinera obsedit/ atq; p̄clauit/ p̄sidia undiq; disposuit atq; locauit. Exorto at̄ die cū Sol regionē illā collustrasset/ ē regiōe hostiū oculos reuerberabat, quo deprehēso Scāderbegus fretus se facilius uictoria positurū, spei/ animiq; plenus instrūctō preparatōq; exercitū ad Iagup castra puenit, ubi nō nulla cēsoꝝ capita exercitus Ballabani, quae seruata cū cura attulerat proici ante hostium stationes/ captiuōsq; uinctos/ ut erant ostēdi iussit. Iagup autē tanto simul publico familiariq; ictus luctu agnoscere se fortunā Ottomanī fertur dixisse.

Dehinc Scāderbegus quāgetos electissimos eq̄tes ad Iagup ad pugnā incessendum p̄uocādūq; misit. Quibus mādatū ē, ne certamē iniret, irruēdi terga uerterēt, quod & factū est, nāq; Iagup ex omni exercitu suo factis tribus aciebus repēte ē statio/ nibus p̄siliuit/ & Ep̄ireses fugiētes insecutus est, tūc pugna atrox hincinde cōmittit/ sed xp̄ianis facilis ea uictoria fuit. Nā Scāderbeg aduertēs ad Iagup, penetrās oēs hostiū cuneos, eū hasta primū trāssixit. Deīn capite obrūcauit. Barbari uiso Iagup mortuo, oēs i fugā cōuertit/ & pallātes cēdunt/ uiuūq; capiunt. Qui uero ex hostibus manus/ & militū furorē euaserūt, à colonis, habitatoribūsq; locor; hincinde fusi p̄ agros/ siluas/ & cāpos, aut uiuī capiebant/ aut trucidabant. Nūq; ex duobus exercitibus uno eodēq; ferē t̄p̄e/ & bello tm̄ hostiū à Scāderbego interfectum est. Redditāq; equa Belgradēsi clades, & alterius ducū fuga/ & eius exercitus interitū, & alterius p̄fecti cede cū oibus copiis uidebat. Vigintiq̄ttor milia hostiū cēsa, Capra sex milia, Prēda magna/ alia cū oīs generis/ tū auri argētūq;. Colonor; q; capti apud hostes erāt supra. III. milia capitū recepta. Id solatiū fuit pro amissis ad angustias/ & falchales furchas, Eōq; plio (nā haud quāq; inuēta uictoria fuit) Mille fermē Ep̄iresiū desiderati/ Ad eōq; et̄ uictores sanguinis cēdisq; cōpar facieras/ atq; lassitudo. Ut quū postero die Scāderbegū nūciatū esset, Ballabanū cū uno tm̄ agmine inter eadē effugisse, & abire sine signis/ sine ordine ullo posseq; si una eq̄tū ala ad p̄sequēdū mittat, oēs facile deleri. Sup̄sunt inq; aliq; nūcii, & hostiū cladis/ & nostrē uirtutis par̄ta de hoste uictoria. Ac expeditis oibus P̄fectus castror; Scāderbegi ad urbē Croiæ iter suū direxit/ Quod frequētia minore/ q̄a nemo p̄cesserat nūcius/ Icticia uero tanta uix ut cōpotes mentiū p̄ gaudio essent/ celebratū est/ Nāq; Croiæ neuter animi habitus satis pro re dici enarrariq; pōt. Nec quo incerta

Icticia celebrata Croiæ post uictoriā à Scāderbego de hostibus cōsecurā

expectatiōe euctus panida pſtiterat ciuitas, nec quo uictorię famā accipiēs uniuersis pſuſa eſt gaudiis. Nūq̄ p oēs dies ex quo Scāderbegū principē in hoſtē pfectū fama attulit ab orto ſole ad occidentē/aut pceſſe urbis qſq̄ à curia/atq; à magiſtra/tibus abſceſſit/aut populus è foro. Matronę q̄ nihil in iſtis opib; erat in pces obteſtationeſq; uerſe p oia delubra uagę ſuppliciiſ/uoſiſq; deum ſupoleſq; fatigauere/tā ſollicitę/ac ſuſpęſe ciuitati fama incerta p̄ acceſſit/Duos Dibreſes egreſ in caſtra, quę ad fines, & in faucibus Epiri oppoſita erāt/ueniſſe ex plio/nūciantes cęlos hoſtes, qđ p̄ magis auribus/q̄ animis acceptū fuit/ut maius lætiaſq; qđ mēte cape/aut ſatis credere poſſent, & ipſa ēt celeritas fidē impediēbāt/quod biduo ante pugnā dicebat. Litterę deinde à Tanuſio miſſe ex caſtris afferunt de Dibrenſium eqtū aduētū. Eę lřx per forę plateę in curiā oēs exciuerāt, tantōq; certamine/ac tumultu populi, ad fores curię cōcurſum eſt, ut adire nūtiuſ nō poſſet/trahereturq; à p̄cunctantibus uociferantibuſq;/ut in forę priuſq; in curiā litterę rēcitarent. Poſtq; uero litterę ēt in curia recitate ſunt, & pro cuiuſq; ingenio aliis iā certū gaudiū/aliis nulla ante futura ſides eſſet, priuſq; nūciaoſ caſtroſ pfecti/uel ſiſ audiffent, Ipſum dein de appropinquare p̄fectū caſtroſ; allatū eſt. Tunc. n. uero ois ętas currere obuii primuſ qſq; oculis, auribuſq; haurire tm̄ gaudiū cupiētes ad miliare uſq; extra portas ciuitatis cōtinēſ agmen puenit. Preſertuſ caſtroſ; erat Tanuſiuſ/circūſuſuſ ois generiſ frequētia in forę puenit, Quū alii ipſum, alii comiteſ eius quę acta eſſent p̄cunctarent/& ut quiſq; audierat/exercituſ hoſtiū cęloſ, imperatoręq; alteſ occiſuſ/legiōneſ Epiroticāſ incolumēſ/ſaluū principē Scāderbegū cū ſiſ caſtroſ pfectiſ. Exteplo aliis porto imp̄iebant gaudiū ſuū/cū egre in curia peruentū eſſet, multo ęgriuſ ſumota turba ne principibuſ miſerent. Litterę in curia lectę ſunt. Inde Tanuſiuſ lřiſ plectiſ ipſe pleniuſ oia qđ acta erāt expoſuit cū ingēti aſſenſu. Poſtremo etiā clamore uniuerſe curię, quū uix gaudiū animiſ caperent/Diſcuſſum inde ab aliis circa tēpla diuina, ut grates agerēt/ab aliis domoſ, ut cōiugibuſ liberisq; tam latū nunciū imp̄tirēt. Curia & primateſ qđ Scāderbeguſ incolumi exercitu ducē hoſtiū cū Ballabano fugato, legioneſq; occidiſſet ſupplicatiōne in triduū decreuerunt. Eam ēt ſupplicatiōne uxor Scāderbegi cū cōſiliariis edixerūt. Celebrata à uiriuſ/ſceminiuſq;. Omnia tēpla p̄ totū triduū equalē turbā habuere/cū matronę ampliffima ueſte exultę cū liberis, p̄inde ac ſi debellatū foret omni ſolūtę metu Deo immortalī grates agerēt. Statū quōq; ciuitatiſ ea uictoria cōpoſuit, ac ſi perpetuā pacē comparaffent oēs. Proſtigato itaq; Iagup Arnauth cū eiſ collega Ballabano uno eodēq; ferē tpe, & plio/eoſq; exercitibuſ cęſiſ. Scāderbeguſ ſubito (ut maiore hoſtibuſ terrorē incuterēt) Turcaicuſ agrū ingreſſuſ ad intima uſq; loca penetrāſ cūcta igni/ferroſq; depopulatuſ eſt. Indēq; p̄dā q̄ maximā ſecū auferēſ uictor agro hoſtiliſ egreſſuſ, nullo peniuſ hoſte reſiſtente/aut repugnāte lætuſ in agrū ſuū & ſeſtitiuſ reuerſuſ eſt. Qui more ſuo relicto ad fineſ imp̄ii ſui conſueto p̄ſidio ſummo cū plauſu, & iubilo triūphātis more in urbē regiā Croię inuectuſ eſt. Vbi per aliquot dieſ iter ciueſ ſuoſ/& cū hiſ celebrata tā ingētiſ uictorię lætitia laureataſ lřiſ ad oēs ferē regēſ/& xp̄ianoſ Pricipeſ ſcripſit/& uictoriā hęc, quā aduerſuſ barba/

Rñſio, & in/ greſſuſ Scāderbegi ut/ bē regiā cū ingenti triūpho/ & p̄dā poſt adeptā uictoriā ex hoſtibuſ proſtigatiſ.

ros Deo auctore atq; ppitio adeptus fuerat/his impiuit/dispēfauitq;. Quibus et uaria donoz; genera/& manera ex hostiū spoliis/utpote equos allipedes (ut aiūt) & uelocissimos seruos captiuos/arma & tela, p̄claras quoq; e. quoz; faleras, & id genus ornāmēta misit. Dehinc soluto exercitu ad ppria unūqueq; ire pmisit. Ex quo postea aanas ille Scāderbeganis nō minus insignis q̄ hilaris/& letus fuit.

MARINI BARLETII SCODRENSIS DE VITA
ET GESTIS SCANDERBEGI EPIRO/
TARVM PRINCIPIS.

LIBER .XII.

DOSTQVAM Fama tanta facti/& cedis uniuersi ferē exercitus Ballabani/& collegæ sui sagup, ad Meumethē principē peruenit. Is ingenti dolore simul atq; terrore p̄cussus nō parua cura atq; sollicitudine angī, torqueriq; cœpit/ Veritus ne fortuna, quæ tm̄ ppitio ei/& secūda iuerat, durā expiret imposteq; atq; aduersam. Anxius itaq; animi/atq; cōsiliū inficius qd̄ agendū eēt/& nec secū qd̄ ipse cōcors, oēs duces/& p̄fectos suos ad cōciliū cōuocauit. Vbi post multas tādē snias/atq; cōtēnōnes statutū ē, ut ipse Meumethes Princeps cū cohorte/& oibus copiis suis aduersus Scāderbegū p̄gredere. Quare edicto p̄ oēs regiōnes propallato, ut milites noīa sua darēt. Coacto ingēti ualidissimōq; exercitu, Præterea cōmeatu abūde, oibūsq; bellicis instrumētis p̄paratis, castra sua cōtra Scāderbegū mouit. Quo audito Scanderbegus omnium ducū/& p̄fectoz; suoz; cōsilio adhibito, maxime Pauli angeli Dyrachieñ. archiepi. Cui sūma cōsiliōz; cōmissa erat, necnō Veneri oratoris, qui illic aderat/Omniū cōsensu statuit/& decreuit, ut urbes/& loca oīa fortissimo milite, aliisq; necessariis rebus cōmunirent, firmarenturq;. Et imprimis, ut in Croia urbe/quæ cardo totius regni/atq; caput erat, & à qua cætera oīa depēdebāt, strenuus/& fidus miles, prudēs/& sapiētissimus p̄fectus poneret. Neq; hoc in loco parūp digredi nō erit malū, ut ostēdamus q̄to terrore, q̄teq; formidini Scāderbegus Meumethi Principi fuerit. Qui quū uideret eū in tantū excellisse culmē/ut nomē eius iā suis oibus terrificū formidabilēq; esset. Verebat ne ob eius celebre nomē/& famā, quæ iā ubiq; puaserat, Gens eius/& populi in seditionē uersi eū trucidarēt, aut è regno deiicerēt. Itaq; in mortē eius insidiis & dolis machinari, moliriq; cœpit. Nactus est at̄ duos, q; omni linguaq; & fermonū genere erudiiti erāt, quos edocuit/instruxitq; Cū maximis prius p̄miis donasset, maioribūsq; indies cumulare pmisisset, ut se trāslugas esse simularēt, mentirenturq;, & zelo orthodoxæ fidei ad eū defecisse assererēt, xp̄ianōq; ritu baptizari cōtinuo peterēt. Et postq; ei quæ uellent psuasisset, ueneno, aut ferro illū interirent. Qui ubi ad Scāderbegū deuenerūt, uterq; sacro fonte Baptismatis purifica-

Aductus Tyrāni i Epiz. Prouisio Castrioti p̄ prouinciam. Insidie Meumethis pro morte Scanderbegi. Propallatio insidiarū, & supplicium insidiantium. Obsidio Croientium. Irruptiones Castrioti castra Tyrāni.

tus est, & ab eo in cohortē, & familiā suā (ut uulgo aiunt) suscepti sunt. Inde uero ad paucos dies (Erat. n. curā deo Scāderbegus). Qui nefanda eorū cōsilia patefecerit, ne optimus Princeps optime de xp̄iana fide meritis tā iniquū, & ignominiosum facū subiret. Trāsfugā isti insidias / fraudēsq; quas in Scāderbegū moliti fuerāt, occultare minime potuerūt. Nā ambo in tm̄ inter se discidiū / atq; discordiā uenerūt. Ut ira, & furore pleni, in maximas inuicē cōtumelias prūperēt, & alter alterū pderet, palāq; se patefacerēt, q; à Meumethe turcaꝝ principe ad ip̄m Scāderbegū obruticādū summissi fuerint, Qui statim cōprehēsi, & tōrtoribus adacti rem oēm explicarūt. Sicq; ambo laqueo suspēsi uitā finierunt. Nunc reuertor unde digressus sum. Postq; n. Scādergus oīa loca sua p̄muniit / p̄sertim urbē Croiā, in qua firmissimū p̄sidiū tu Albanorū, & Epirotorū, tu Italorū posuerat. Quibus Baldefarē p̄ducē italū uis; eque strenuū atq; fidū p̄fecerat. Interim litrere tumultuoso undiq; nūcio cōuolare ceperūt, Meumethē principē cū. CC. milibus militū ad Croiā oppugnādā breui uenturū, p̄curatores suos, & egres leuis armaturę iā iā adesse. Qui ēt paulopost in Epiā irruerūt, & biduo hincinde p̄ uniuersum agrū discurretes oīa igni / ferrōq; depopulati sunt. Nocte uero quę secuta est secunda ferē uigilia urbē ipsam Croię obsidiōe in modū coronę undiq; cinxerūt. Venerat, n. ad eius obsidiōnē Ballabanus Badera Meumethis p̄fectus cū octuaginta milibus electissimorū eq̄tū / qui ubi castra firmavit atq; muniit / q̄tidie cū Croiēsis⁹ / q; ex urbe errūpēbāt uario ac frequētī p̄liorū certaminūq; euētū pugnā cōmittebat. Interea Meumethes ipse princeps cū reliq; copiis, & apparatu suo insigni ad urbē uenit, qui primū ab oppidanis (ut moris est) urbē sub cōditionibus petiit / cui cū pro r̄sō missilia / tormenta, aliāq; telorū genera dedissent, errūpētes mox ex urbe manus ēt cū hoste conseruerūt / ac nō paruā illorū stragē ediderūt / uictoriāq; pro parte cōsequi lēti, & ala cres i urbē reuersi sunt / Afferētes secū plurima ex hostibus cęsis capita. Ex q; Meumethes princeps indignatus p̄paratis atq; erectis q̄ plurimis tormētōrū machinis in oppidanos cōtorqueri iussit. Adduxerat, n. secū metalla ad tormēta cuiusuis generis cōflādā ad urbē ipsam eiusq; moenia penitus subruēda atq; euertēda. Artifices p̄terea in omni re bellica pitissimos. Sed interim egregius, & p̄clarus p̄nceps Scāderbegus q; in cāpo cū ualido exercitu, & copiis erat Meumethis castra quotidie infestabat / nec illū sinebat aliquo momēto q̄scere, sed ita assidue adoriebat / inuadebat / infestabat, & instar torrētis, q; ex magnis & inuadātibus pluuiis ē mōribus de Meumethes scēdēs oīa secū rapit / p̄sternit atq; euertit. Sic Scāderbeg quōq; in Turcaica & hostilia castra alio semp; & alio irrumpēs latere ea undiq; uexabat / hosti cędē / cladē / Croia & Epi dāna, & iacturas maximas inferebat. Ex quo Meumethes cū aduertisset tantā in / ro re infecta dies ex suis (stragē & calamitatē sequi / nec ipsi spem ullā urbis potiūde esse (Croia Ballabanum etenī nō tm̄ nō expugnari / sed nec oppugnari cōmode poterat), decreuit inde omnino discedere, & bizatiū uide iā uenerat se recipere. Vex; q; id nō paruo sibi dede cori, & ignominie fore arbitrabat, si nullo à se p̄claro facinore aduersus Scāderbegum edito re infecta tā turpiter abiret. Stauit Ballabanū, quē supra cōmemorauimus exercitū p̄ficere / Quē cū. XX. tribus milibus electorū militū in Croię obsi /

dionē manere iussit. Cui ēt octo alios militū præfectos uiros præ ceteris & robore corporis præstantes & ingenio/ac militari peritia selectos adiunxit. Quorū euilibet septē milia militū fortissimorū dedit. Qui oēs ad nutū semp/& imperiū Bailabani statē/nec ab eiꝝ cōsilio discederēt, Verius qꝫ solas Ballabanas cū tāto ēt militū numero/tātaꝫ copiarū multitudinē Scāderbego resistere nō posset. Quo factō Meumethes ipse p̄tea à Croiꝝ obsidiōe collectis (ut aiūt) uanis nocturno tpe intentis eātris Cōstātinopolim uersus iter arripuit/ Qui dū pacificeret quosdā Chaonē populos/& loca quedā Scāderbegi, quæ Chidna appellabant multis pmissiōibus allectos (armis.n. expugnare nō poterat) in ditionē/& fidē suā accepit, quā (ut sui moriserat) eis minime serauit. Ex qbus octo milia hominū p̄ter mulieres & iuuautes trucidare fecit/cōqꝫ truculentiaꝫ modo Tŷrānus innoxii sanguinē effudit, postqꝫ in Scāderbegū sequere nō potuit. Grauis profecto est regū indignatio, grauis principū ira, quæ nō plumbea, sed plumbea (ut dicūt) uere est. Profectus itaqꝫ Meumethes princeps ex Albania mœtus / & tristis, relicto ibi Ballabano p̄fecto cū inumeris copiis, Cui mādatū est/ut tādiū Croiā urbē obsidiōne p̄meret, donec Croienses longa fessis obsidiōe, & dura funestāqꝫ fame ateriti atqꝫ enecti cōsumptis rebus omnibus necessariis pro uicta sese in eius ditionē traderent. Sed impius / & strenuus princeps Scāderbeg exleandescēs/ualdēqꝫ indignatus/nec id ullo modo cōcoquere ualens, qꝫ Ballabanus homo obscurus / & infimo loco natus, Cui parētes ad seruitium/& famulatum Scanderbegi patris semper fuerant, sibi oppositus esset armis cū eo contendere/bellūqꝫ gerere/ Decreuit & cū omnino aggredi, inqꝫ eius castra irrumperē. Itaqꝫ cōuocatis undiqꝫ principibus/sociis/& cōsideratis suis, quo illis animi sui sententiā aperiret coram eis in hunc modū locutus est.

CREDO eqdē uobis haud ignotū esse. P. & Cōmī. amātiŷ. quāobrē huc uos cōuocauerim, quē in p̄ntia sim diserraturus. Nostis. n. oēs q̄ta rabie q̄rāqꝫ immanitate Meumethes ille turcāꝫ princeps in xpianū nomē/& orthodoxā fidē cōspirauerit, illāqꝫ magis atqꝫ magis omni tpe insequat̄ ac p̄mar, Pro qua nobis illi fortiter resistendū/atqꝫ etiā si mori cōcigerit alacriter pugandū esse duco. Maiores eius Asia p̄uerterūt/Dehinc in Europā traiciētes tot reges & principes xpianos prauis artibus de medio sustulerunt. Hic uero illos sequens ueligia in nos eeu maiorē suorū reliqꝫ uersis (ut aiūt) proris furorē suū euomere/nomenqꝫ nostrū penitus delere conat̄. Meumethes inqꝫ ille truculentissimus, qui uelut sorte quadā xp̄pē in æternū hostis mihi datus summa ui, opēqꝫ me resqꝫ meāꝫ statū oēm penitus euertere cōtendit. Qui cū pauloante cū toto exercitu suo in me imperiū fecisset/nec ex sua ei res successisset, tāqꝫ furibūdus/& spe omni destitutus p̄ moxore/& tristitia hinc discedēs octo milia uirosqꝫ ex meis, exceptis mulieribus/& infātibꝫ, quos fide sua/uel p̄fidia potius in ditionē accepit ferro sustulit atqꝫ trucidauit/ Qui si p̄fecto nūc mihi essent/aiuerētqꝫ nequaꝫ opus esset alienū implorare auxiliū. Proficiscēs hinc igit Meumethes Principes inuictissimi hūc Ballabanū, quē præ oculis hēmus sui exercitus p̄fectū cū huiuscemodi copiis à Croiā obsidiōne reliqꝫ/quo illā tādiū durissima obsidiōe cinctā teneret/p̄emerētqꝫ, quādiū in eius ditionē ueniret/Quod si

Att. Tŷrāni p̄fidiam/atqꝫ immanitatē.

Oto Scāderbegi ad socios/principes/& cōsideratos p̄ auxilio ab eis impetrando.

quo casu accideret (quod absit) nec de uobis (ut reor) nec de uestris cōiugibus/ & liberis/rebúsq; oibus bñ pfecto esset. Nā sēpius me dixisse memini, q; rabidus/ & truculētissimus hostis iste nihil aliud molitur, nihil aliud mēte agit, & expetit; q̄ nos seiuictos/ & abinuicē distinctos opprimere/atq; de medio tollere, regna/im/ periaq; nra arripe sibiq; uēdicare. Quare Princeps amātissimi nolite pati/ut p̄fidus tyrānus iste atq; cōis oium hostis subiugo nos infidelitatis/ac p̄fidia: suę subiciat, fidē & religionē nostrā opprimat/regna/ & impia pessundet/uxores liberósq; nros in seruitutē trahat. Proinde oēs admoneo/rogo/obtestorq; ut hosti sine mora occur rere pperetis/qui p̄q; foribus/ & in limite adest qui festinat/ & ad nos opprimēdos totis uiribus accelerat. Itaq; in auxiliū & tutelam fidei uestre/cui quicq; corporis/ uicę/ac sanguinis supēst deuouere debemus/Vos xp̄iani principes inuito/ inuoco atq; imploro, ut Ballabanū hūc cōem hostē nrm, quē uidetis ex urbe nra/ē regno/ ē p̄ria expellamus reiciamus, qui p̄fecto si me oppresserit, nec uos impunito re/ linquet (Epirotica. n. gens inimica turcaico nomini est), & ex mea iā iā futura est uestra publicāq; omniū fortuna. In belluas strinximus ferrū/hauriendus illaq; aut dandus noster est sanguis. Ceterę fidē meā uobis promitto/q; uestra ope/ & auxilio mihi p̄sto existētibus hūc Ballabanū homuncionē uilissimū & abiectissimū homi/ num. Cuius maiores uicā semp ruralē & paganā sub parēte meo traduxerunt. Qui & ipse sēpenumero (ut scitis) est à me antea multiplici clade sedatus/sufus/proffi gatus. Nūc eū uniuerso eius exercitu in fugā uersum uiuū/aut mortuū (ut fors de derit) uobis tradā/uictoriāmq; de eo insignē/atq; p̄clarissimā referā. Iam scitis. P. opti. me hucusq; nullū à uobis unq; auxiliū/opem uē implorasse, sed solus semp cū copiis/ & militibus meis propriis uiribus cōtra cōes hostes/uos/regna impiaq; ue/ stra p̄xissile atq; cōseruasse. Nūc uero iā tot bellis attritus/tot expeditionibus exi nantus tā lōgo tpe cū militibus meis cōtinue armis insilendo uiribus ferē exhau stus sum. Quorū maior pars & fortissimi bello ceciderunt. Alii acerrime dimicātes capti sunt/aut uulnēz multitudine corporibus mutilatis inuites bello facti sunt. Propterea opus est Socii/ut nūc ad uos cōfugiā, uestrūq; implorē auxiliū, quo ab hoc cōi hoste, quē in ianuis/ & oculis hēmus urbē meā/Vosq; pariter liberē atq; de fendā. Quare mature succurratis mihi, me me sequamini, & qd' ductu meo facere semp soletis uincite. In hūc turcaicū/ & hostilem exercitū irruamus/impetū facia/ mus, quē statim (ut spero) in fugam cōuertemus, facielq; de eo uictoriā cōseque/ mur, Arma/insignia/aurę/argētū/spolia opima nobiscū referemus, Milites nostros exuuiis ditabimus, Rem igitē tantā mecū capescite/uictores. n. (de oppitio) oino nos fore spero/Vosq; pleni fortunę/ac glorię simul publice/simul priuate trium/ phātes domū ad penates uestros redituros. Nunq; p̄fecto uos decepti/nunq; fefelli, nunc tēpus est ò socii quo nos/regnaq; nra/uxores/liberos/aras/foros & demū fidē catholicā à Tyrānide & iugo barbarę seruitutis atq; captiuitatis uindicemus libe/ remúsq; Victoriā cū ingenti gloria & triumpho de hoste reportemus. His dictis à Scāderbrgo duces illi & Principes oēs ea ofone erecti/ & gaudio exultātes fremē/ tesq; unanimes libera uoce exclamarūt, hostē etiā ad sanguinē usq; pro fide catho/

lica/pro patrię salute, pro Scanderbegi incolumitate omni ingenio/totifq; uiribus plequen dū, in turcaica castra fortiter & intrepide irruendū/Scāderbegū principē ducē auctorē parentē, & patrię omniūq; protectore unanimiter sequendū/eiq; in omnibus parendū. Itaq; cuncti sese cū omnibus copiis & exercitu suo in Scanderbegi fidē& arbitriū cōmiserūt/tradiderūtq;. Staturo igit' p̄fixoq; ordine/ut q̄maximus atq; ualidissimus exercitus undiq; cogeret. Scāderbeg interim dū hæc geruntur cōmunicata re cū paucis sine mora sagulo gregali/& uilissimo admodū habitū indatus ad urbē Romanā pro ope/& auxilio a sumo Principe patruūq; collegio implorādo p̄fectus est. Erat. n. eo tpe Paulus. ii. Pont. max. Qui cū Scāderbegū uidisset ob eius celebre nomen/uiriq; præsentia & auctoritatē hilari per benignoq; uultu illū suscepit/donifq; & honore maximo p̄sequutus est. Quē cū in Concistorio (sc. n. patrū collegiū uocant) adduxisset/Scāderbeg corā eis ita cōcionatus est.

QV I S unq; mortaliū Romane Præful maxime atq; sanctissime/Reuerēdissimi/Amplissimiq; Patres nō lingua dicā exprimere/sed ne animo qdē cōcipere posset loci huius & lēdis sacratissime, in qua statū celsitudinē/& sublimitatē/Cuius nulla pars est, nullus angulus, quin totus sanctitate/diuitate plenus undiq; resplēdeat atq; refulgeat. Vbi primū Petrus ille beatissimus/Sanctissimūq; xp̄i uicarius/ubi Paulus doctor egregius uas electōis/atq; totius orbis/& xp̄ianę religiōis buccinator, Vbi tot uiri Sanctissimi p̄sules & p̄res integerrimi diuinitus missi cęlibē, & diuinā uitā traduxerunt. Vbi tot Reges/ & Principes inuictissimi, gloriosissimiq; cōmorati sunt. Qui omni sanctitate/omni uirtute p̄diti/omni scientia referti mandū totū fidēq; catholicā crexerūt/decorarūt/illustrarūt/Quibus tu postmodū Romane Antistes sanctissime ad hoc dignitatis fastigiū natus magis/q̄ ullo mortaliū iudicio uel cōsensu electus diuino quidē nutu. hac etate tā aurea/tā felici successisti/qui totius fidei & religiōis nōstrę summū lumē es/summū decus sumus splendor/qui xp̄ianū nomē uel ad ultimas terras trāsterres/& ab omni barbarica rabie uēdicares. Magna p̄fecto fuit expectatio s̄p̄ridē Pater Beatissime/uel animi/uel ingenii tui/q̄ nō ut eques mō/sed longe quōq; supes oīa. Habes ex uoto innocentię uite/Sapiētę/atq; cōsiliū magnitudinē/naturę liberalitatē/Experientię res/ Quis in uniuersa natura/in qua qcqd est neruoz/qcqd admirādi/ita es undecūq; cōpolecus, habesq; in manu, ut liceat semp ex te tāq; ex thesauro aliquo depromere, fecicem me igit' /qui te hodie incueor /Alloquor admiror, quo nihil poterat incundius mihi/nil optabilius cōtingere in uniuersa uita. Sed feliciorē planē Romanā rem publicā, quę principē te, pastoreq; suū sentit/expit' /struit. Quo meliorē/digniorēq; alium optare nō potuisset/ut dū inuenire. Cuius an grauitatē magis admireris/an pietatē in oēs amplectaris, an maiestātē atq; eloquentiā obstupescas nescias penē/ Qui (ut uno uerbo oīa p̄stringā) nulla re alia magis eminet/q̄ uirtutū omniū excelentia/ Qui omniū maiorę suoz/& supioz principū gloriā nō equaturus solū, uerū uno oīam iudicio sic supaturus/longeq; à tergo relicturus. Gaudeat p̄inde/& exultet quicqd est usq; xp̄iani noīs/uel splendoris/Latent gētes/populi oēs. Iubilet Dei ecclesia penē afflictā, quę per te sic spiritū/& sanguinē receptura. Nihil iā timeat/

Oratio Ca/
strioti coram
Paulo Sumo
Pōtifice / uoi
uerfoq; cardi
natum colle
gio.

tuta quosq; pelagi estus/hilaris cuncta equoris discrimina cōtēnar. Petri nauicula
 te rectorē/te gubernatorē nacta/ Qui xp̄i fidē, & euāgeliū semp augere amplifica/
 rēq; studes, Qui unus & pastor optimus/ & Antistes sapiētissimus nō solum super
 oues/ & gregē tibi a deo cōmissum exactissime oēm curā ac sollicitudinē impertis/
 sed alienas quōsq; ouiculas errātes/uagas/disperfas in tuū ouile, & ecclesie gremiū
 reducere/ac cōgregare die/noctūq; inuigilas atq; insudas. Bone Deus cur mihi nō
 adest tm̄ eloquētē/ea dicēdi uis, qua possem uirtutes tuas omni laude maiores/nō
 pro merito dixerim recensere, sed saltē nō minores efficere/ Et si nō debitū persol/
 uere, huic tm̄ meq; tantē/tāq; suauissimē sibi potū aliqūē asferre. Sed & si possem Pa/
 ter Beatissime/nō est integrū hodie mihi p̄ hos rex; tumultus/p̄ tot maxima discri/
 mina, In quo nescio quo fato cū gētibus/ & populis meis sum unus omniū maxi/
 me cōiectus atq; imersus. Non p̄mittit nō pacif; Meumctes turca; Princeps ille
 truculentissimus me uobiscū diutius cōmorari Patres sanctissimi/uos cōtemplari/
 uos admirari Principes meos/ Deos terrariū/ac mūdi totius luminaria, qui maiore
 suoz uestigia sequutus, ac spurcissimē illius Macomethanę sectę nephādus p̄fessor/
 & p̄pagator/ Vestrū ouile quotidie inuadit/p̄sequit̄/dissipat, Et nō cōtēntus ma/
 lis/ Cēdibus & rapinis, qbus in Asia usus est, nō faciatu; xp̄iano sanguine/quē nup
 tm̄ in Europa fudit, ut totā infecerit/polluerit/cōtaminauerit, & xp̄i nomē p̄pha/
 nauerit/ sed nūc me, gentēq; meā tāq; hoc ultimū certamē relicū sibi euertere atq;
 de medio tollere conat̄. Cui nisi repēte (Quæ tua Sanctitas est/atq; elemētia) oc/
 curras/obstas/ Tu tu Principum xp̄ianoz Pater, Iubar atq; S̄ydu; radiantissimū
 actū est de re omni, Actū de impio meo, quippe populus Epiroticus tot bellis/tot
 cladibus exhaustus iā corruit/iā defecit. Huc igit̄ ego cōcessi Patres Sanctissimi,
 ad uos ipse cōfugi, domi incendiū maximū reliqui, hostē in ip̄is uestibulis/qui nō
 tm̄ gentē meā/ & regionē oēm assidue dissipat/euertit/depopulat̄/in seruitutē tra/
 hit, sed & ciuitatē ipsām meā Croiā provincie robur atq; caput iādū in numero mi
 lite obsidet. Neq; hāc obsidionē deferēdā p̄posuit sibi/añq; urbe ipsa aliquo modo
 potiat̄/ Et poties (ueor) ni sublimitas tua succurrat atq; subueniat. Ita oppida/
 nos in rex; omniū necessitatē, & ultimū discrimen adduxit. Cōsulti igit̄ Patres op
 timi atq; Sanctissimi (quēso) dū tēpus pacif;, Prospicite/atq; opportune puidete
 mihi. Cohibēdus est. n. impetus/ & ius nephādissimi T̄yāni/ Reprimēdus eius fu/
 rot/atq; uiolētia/ qui intantū excreuit/atq; inualuit/ ut iā iā extrema oia xp̄ianæ rei
 pub. ac Dei ecclesie/ & orthodoxe fidei audeat minitari. Sed qd̄ amplius (proh do
 lor) qd̄ peius/ qd̄ durius expectemus? Edidit iā in xp̄ianū populū, edidit in gregē
 tuū oia crudelitatis exēpla, prophanauit ita iā sēdauit, omniq; ludibrio habuit (pu
 deat deoz; hominūq;) fidē, religionēq; uestrā/ ut nō minus molestū mihi sit dicere
 q̄ uobis turpe audire. Videtis/ Ecce ingentis cuiusdā mali, nō suspicionē modo, sed
 apertā speciē obuersari ante oculos omniū. Videtis Patres amplissimi Asiam ferē
 oēm huic nephādo/spurcissimōq; hosti subiectā/ Gręcos quasi cunctos ab eo exter
 minatos. Rascianos Principes/ Triballos/ & Thraces euerfos. Illýricos p̄domitos/
 Pelopōnesum subactū. Magnā Macedonię/atq; Epiri partē direptam/ incensam/

deſtaſatâ/Vnus ego ſuſſum Pater Beatiffime cū puſillo, & tenui impio cū militi
 bus meis, ad eo tot præliis attritus/ tot certaminibus exhauſtus, ut nihil iam inre
 gri ſit in corpore ad noua uulnera accipiēda, Neq; qeꝫ ſuſſit ſanguinis quod dar
 amplius pro xp̄iana republica poſſit. Hoc eſt reliquiae ex tot principibus/ tor du
 cibus in feraci Macedonia illa regū altrice, quod nunc p̄fidus Barbarus iſte totis
 uiribus/ arte/ ingenio perdere/ atq; delere cōtendit. Iam memini ignorū, nemini du
 biū eſt. Audiſti Antilles ſanctiſſime/ Audiſtis p̄res religioſiſſimi/ Quot bella/ quot
 expediōes cū p̄ſā gente iſta maiores mei tot armis geſſerint, Quibus ego poſt/
 modū ordine naturæ, diuino tamē p̄ſeruatus auxilio in regno ſuccedēs nullū unq̄
 tēpus, nullam diē quieti, aut ocio mihi concedere potui, ſed cū p̄phana gente bella
 maxima ſemp̄ pertraſtavi, p̄ſertim cū rabidiſſimo/ & truculentiffimo Meumethe
 iſto, qui iā tot malis reip̄. m.ā/ tot cladiſus affecit/ ut nihil reliquū ſuſſit mihi, niſi
 (proh pudor) herbā uictori (ut aiūt) clare. Reſiti haculq; reſuetatus ſum, & di
 uina ope adiutus ſemp̄ ferē incolamis/ atq; uictor euasi. Sed nunc tot malis tā pre
 teritis q̄ in tantibus ſeſſus, tot certaminibus exhauſtus/ tot ducibus amiſſis/ tot po
 palis/ uiribus ad eo exinanitus ſum, ut nihil ferē præter animos feroces ex antiqua
 fortuna ſuſſit. Et Barbarus iſte (ſic forte petatis noſtris expoſcētibus) ſupraq; dici
 poſſit ſuas uires auxilii/ imperiumq; ſuū amplauit. Propterea mūdi totius iubar, ac
 xp̄ianæ religionis decus ſplendidiffimū ad tuæ Maiestatis pedes ſupplex, & qua
 decet ueneratione cōſugio, tuū numen inuoco/ opē/ & auxiliū imploro. Descendas
 iā. P. San. uideas/ quo his tot procellis, & belloꝝ turbinibus obſiſtere, Eaſq; nō ita
 certo periculo uitæ, ac reꝝ mearū diſpēdio p̄ferre queā, ſi idēq; ueſtrā ſanctiſſimā,
 Sanctiſſimi inq; patres cōtra uim/ & impetū huius inaniſſimi tyrāni protegā/ atq;
 defendā, pro qua & uſq; in præſentē diē omnia extrema ſum perpeſſus, Et impo
 ſterū/ me deuoui/ neq; ullum mortis/ uel periculi eſt genus, quod pro quocunq; ue
 ſtrum cōmodo/ & dignitate in aliquo nitæ meæ tempore ſubterfugiam.

P Oſtq; Scanderbeg orandi ſinē fecit/ tanto fauore ab omnibus eſt exceptus tā li
 beraliter/ & honoriſice habitus/ ut q̄ſe: iter expeditus quicq; à Sūmo Pontifice,
 patribuſq; petierat p̄facile impetrauerit, & ei q̄liberaliter ſit cōceſſum. Qui maxi
 mis eū inuencibus/ & p̄miis donatus, maximo auri/ argētiq; pondere/ grādiq; pe
 cunia cumulatus lætus alacerq; inde diſcedens in Epiꝝ ad ſuos reuerſus eſt. Ceteroꝝ
 aateq; ulterius p̄grediamur, Deſcribēdus mihi uidetur eſſe locus/ quo Ballabani ca
 ſtra poſita erant, quo res negociūq; noſtrū melius p̄cipi poſſit, & oculis legentium
 ſubiiciatur. Diximus. n. iā Croiā Epiꝝ urbē eſſe, in cāpis Aemathix poſitā, in alta
 ſaxi crepidine / & undiq; præcipiti, niſi tantū ab una parte, qua uix acceſſibilis/ &
 peruia eſt/ à monte Cruinio abſciſſa, qui ei adiacēs eum quali ſupeminere uidetur.
 Qui quidē in longū p̄tendit/ & ab ea parte qua utriſq; arx eſt in Cliau ſeſe exten
 dens paulatim deiſcendit / & plures tumulos/ ſiue coles facit/ Vbi Ballabanus caſtris
 ſuis loca occupauerat, ibiq; totā ſui exercitus molē redegerat, & urbem dura obſi
 dione p̄nebat/ Montēq; Cruinū occupauerat, ſup̄ quē præſidiū ſuū collocauerat.
 Verum omiſſo hic parumpet Ballabano ad principem Scanderbegum redeamus.

Reuerſio eꝝ:
 reſ. ex urbe.

Deſcriptio
 Croiæ.

Delect^o exer
 citus Scāder
 begi, & ui
 ctoria ei^o cō
 tra Ballaba
 num.

Deſperatio
 Ballabani.

Cōgreſſ^o ei^o
 cū Croiēſib^o
 Mors Balla
 bani.

Fuga ei^o ex
 exercitus.

Ingreſſ^o Scā
 derbegi i re
 giā urbē Cro
 iæ cū trium
 pho, & aduē
 tus nunciōꝝ
 barbari exer
 citus ad Scā
 derbegū.

LIBER

Qui postq̄ ex urbe reuersus est maximū undiq; exercitū/ingentēsq; copias atq; ua-
 lidas in unū cōtraxerat. Venerāt nāq; ad eū Reguli oēs cōfederati/ & circūuicini/
 cōfluxerāt, quottidieq; cōfluebāt oēs populi tā ex Epiro/ & Macedonia, q̄ ex Illý-
 rico/ & Dalmatia, Ita ut nunq̄ antea neq; maior exercitus, neq; ex ualidioribus/ pu-
 gnatoribúsq; ab eo coactus est, Quem Scāderbeg in duo diuiserat. Quoꝝ alteri
 Lechā Duchainū regulū p̄fecerat, uig; nō minus res; bellicaz; peritissimū q̄ fortu-
 natissimū. Alteri uero Nicolaū Monetā Nobilem Scodrensem uig; acerrimū, Qui
 ex Lýsso per campos Æmathios/ & sylvā Ionimoz; copias dūctitantes hostē ab eo
 latere aggredereñt. Ipse uero cū reliquo armatoꝝ robore tā equitū q̄ peditū mon-
 tem Cruinū uersus ex alio latere adoriret. Quo Ballabanus fortissimū/muniuissi-
 mūq; p̄sidiū (ut diximus) locauerat. Hoc cōstituto/ sicq; copiis dispositis in ho-
 stem primus progressus est/ Qui cū ad montē Cruinū cū exercitu puenisset, illico
 nunciatū est ei/ Ionimā fratrē Ballabani cū p̄clara turcaꝝ manu ad fratrē con-
 tendere/ ut se illi cōiungeret. Qui (ut fama erat) iam montē Bulgari superauerat.
 Quo audito Scanderbeg sine mora electo flore, & robore militū, relictōq; ibi reli-
 quo exercitu per totā noctē ad Ionimā summa celeritate perrexit, eūq; de impro-
 uiso aggressus fudit atq; dissipauit/ uiuūq; cū Heder filio suo cepit. Indēq; p̄ noctē
 eadem celeritate in castra sua uictor reuersus est. Mane uero Ionimā cū eius filio
 iunctū in cōspectu fratris adductū ostendit. De hinc monte Cruino deturbaro ho-
 stii p̄sidiū potitus in eius summitate uictor euasit. Quo cognito Ballabanus de-
 sperata iā uictoria de Scāderbego/ à quo toties fugatus susulq; fuerat/ Ira/ atq; fu-
 rore plenus/ stimulis martis agitatus similis furibūdo, & insanienti citato equo cū
 aliquibus militibus ad moenia usq; & portā urbis Croiē euectus est. Qui cū à Croien-
 sibus & oppidanis multis p̄missis/ & pollicitationibus urbē in deditōnē petere cō-
 tenderet. Erūpētes oppidani/ & Croienses maxima uig; & impetu eū adorti in fugā
 cōuerterūt/ Quē quidā etiā ex Croiensibus Georgius Alexius nominat/ Vir Epiro-
 ticus ictu selopi letaliter in gutture p̄cussus trāstixit. Qui in castra equo reuectus
 exanimis mortuūsq; ante tabernaculū suū pronus in terrā corruit. Quo mortuo p̄
 omnia castra tumultuatū est. Barbari uero priuati suo duce/ & p̄fecto nocte illa,
 quæ diē infecuta est destituta urbis Croiē obsidiōe mōsto admodū silentio discesse-
 runt. Qui ad locū/ qui tyrāna dicitur octo ferē milibus passuū ab urbe distantē ca-
 strametati sunt. Veꝝ Scāderbegus cū ad Barbaroz; castra exorto iam die ueniret/
 Ea uacua atq; deserta reperit/ ubi multa impedimēta/ sarcinulas/ & cōmeatū abunde
 relictū inuenit. Postq̄ uero obsidio dissoluta & urbs Croiæ liberata est, Scāderbeg
 uictor de hoste triūphās cū ingenti gaudio/ & gloria urbē ingressus est/ Qui oppi-
 danos oēs & Croienses publicē de fortitudine/ fide/ & cōstantia plurimū cōmēdās
 maximis muneribus, & p̄miis donauit. Interim uero duo equites ex castris Bar-
 baroz; qui in tyrāna castrametati erant ad Scāderbegū uenerūt. Qui à Ducibus/
 & castrōꝝ p̄fectis missi erant/ ut his relictis castris/ equis/ & impedimentis, uita
 tñmō sup̄sitate abire concederetur/ Timebant enim ne Scāderbegus eis transitus/
 & itinera/ qua transituri erant occludi faceret/ quo oēs trucidarent. Ex quo statim

Scanderbeg omnes principes/ & milites suos in concionē aduocauit/ ut quid super hoc faciendū esset, decernerēt/ & sua capita proferrent. Qui omnes pariter hostem aggrediendum, & cū eo acerrime dimicandum exclamauerunt. Verū Scanderbeg eos sic breuibus allocutus est.

NOVI Iam pridē uiri fortissimi/ & Cōmilitones mei uirtutē/ Noui satis fortitudinem/ & constantiā uestrā, qua semper barbarū acriter perteruistis/ debellastis/ in fugam cōuertistis/ Neq; uereor hodie uobis animū deesse hunc quoq; hostem, quē in conspectu habemus expugnatum à uobis profligatūq; iri, Sed animaduertendum est milites optimi animo sepius reuoluendū sapientis illud, In trāquillo tempestatē aduersam optare demētis esse/ Sanioris uero qua uis ratione ei occurrere cū tempus/ aut necessitas urget, Deus celsus nobis uictoriā sine ferro/ sine pugna/ sine cæde demisit. Urbs, ab obsidione liberata est. Ballabanus hostis noster, qui tot mala edidit, & indies minabatur nobis extrinectus est. Exercitus eius fugā arripuit. Sumus in pace/ Sumus in quiete/ omnia arriident. Cur bellū quæramus? Cur aduersam exoptemus tempestatem? Cur fortunā cæcam/ & incertam tentemus? Non stis enim Milites q̄nemēdabilis q̄ in corrigibilis sit maris error. Nā aliis in rebus siquidē erratū est quidpiā corripit tamen/ emendariq; potest, At uero post præliore delicta locus emendationi minime cōceditur, Ex quo ueteres illi Duces gloriosissimi nō tā numerosos exercitus/ q̄ armis eruditos esse uoluerūt. Dubius enim est pugnae euentus/ incerti belloꝝ exitus, qui nō in manu uestra, sed fortunæ magis repositus est. Hostis semp̄ timēdus est/ nūq; paruipendendus aduersarius, nūq; cōtemnendus, Quin et post consumatū bellum/ post consequatā uictoriā nō minori/ q̄ in principio diligentia utendū est. Neq; unq; cū hoste temere confligendū/ aut pugnandum. Quare si nos bellū cū hoste hoc, quē in oculis habemus experiri uouerimus/ si fortunā tentabimus, salutē, & rem nostrā, quæ iam in turo/ & in portu est, in summo (quod absit) discrimine, & periculo adducemus. Cohibete itaq; impetū istum/ Inhibete animi feruorē/ satis uictoriæ est adeptū/ Multū iā de hoste triūfauimus/ cōtenti esse debetis tot cædibus/ tot cladibus de hoste sumptis/ Tantisq; afflatibus fortunæ, qua semp̄ tam obsequenti uis estis. Videtis præterea has barbaroꝝ copias innumeras/ ac penē infinitas/ neq; est hominū certe colluuiēs/ sed eximius flos atq; robur uniuersi Meumethis exercitus/ Viri electissimū/ fortissimūq; bello accinctū atq; instructū/ Necessitate præterea armati, quæ ultimum telum, ac maximum est. Nihil præter pugnā cupientes, quo uindictam de morte Ballabani ductoris sui, & aliquid præclari facinoris ad Ottomanum principem perferrant/ atq; reportēt. Simulant enim Barbari (mihi credite) se nobis dedere uelle, fingūt timorē/ & pauorem/ Noui cōmenta/ & fallacias eorū/ Noui insidias, dolos/ & fraudes in quibus maxime huiusmodi hominū genus semper uersatur. Nihil profecto magis q̄ pugnandi copiā expetunt/ q̄ ex nobis ultionē sumere. Itaq; milites cauendum (si fieri potest) cū his bellum cōmittere/ fortunā tentare. Sed age nihil sit doli/ nihil fraudis. Rabidi ferē sunt omnes, Spe omni destituti. Ignominie cladisq; pleni/ Omnia timentes nihil timēt. Nihil periculosius/ q̄ cū eis manus cōferere/ quibus una tantū

Oratio Epi/ rēsis ad principes/ præte/ ctos/ & uniuersum exercitum.

Criminatio/ siue detractio eorū in Scāderbegum.

salus est, nullam sibi salutē sperare. Audaacter dimicat/qui nihil sibi reliquit / nihil in spem ponit. Quid & si omnes illos uel deleamus/uel in fugā conuertamus/& nō sit istud ipsum sine malo uestro / sine naufragio / sine cruore / sine uitæ dispendio. Omnis ea uictoria est mihi luctuosissima futura. Quas ob res Milites Amantissimi/ mi/Si me audieritis/si cōsilia mea capefferitis, profecto sine pugna/ sine ferro eos superabimus. Laborant enim Barbari reꝝ omnium penuria, & maxime re frumentaria/sine qua exercitus absq; ferro uincitur. Occludamus uias/& itinera, ne quicq; subsidii/cōmeatus sit quoquomodo ad eos perueniat. Nos interim urbem nostram Croiæ fortissimo milite, omniq; præsidio cōmuniemus. Hi uero sic occlusi / & obfessi fame teterrima omnino peribunt/& funditus sine ferro/ sine pugna euerrent. His à Scanderbego dictis militū animi oratione eius sedari minime potuerunt/ quin audatiores/ferocioresq; in hostem effecti/magisq; ia furorem uersi atq; magis elati/excitatiq; sunt. A quibus ingens postea tumultus/strepitus/& clamor undiq; exoritur, & per omnia castra exclamatum est, In hostem omnino fugientem, & iam iam profligatum intrepide eundum, & in eum acerrime irruendum. Nec Scanderbego principi, qui iam hostē timere ostendit in hoc parandū esse/ Quandoquidē ex acerrimo bellatore cunctator factus/ Arma iuris ad arma natis/& arma frumentibus uelit auferre, Et Imperator exercitui / non exercitus ipsi imperatori desit. Quorum uis & impetus uix à Ducibus/& castrorum præfectis inhiberi comprimiq; potuit/ Quibus permissum est/ut cū primū urbs Croiæ frumento/cōmeatūq; communita fuisset, hostem ex animi sententia insequeretur/eiusq; castra aggrediretur. Mandauerat autem Scanderbego/ut transitus/ uia/& itinera Barbaris occluderentur, ne pertransire possent / neq; ad eos cōmeatus/ aut subsidium aliquod comportaretur. Interea dum Scanderbegani milites triduo circa urbem cōmuniendam sedulo instarent, Scanderbego nunciatur Barbaros, qui in Tyrāna castrametati fuerant extrema fame compulsos inde castra nocte illa signo secundæ uigiliae, per quod tēpus mortales somno altissimo præmuntur clam amouisse, neq; tamen custodias fallere potuisse, sed maximā cū eis/atq; incolis pugnā cōmissam tandem sibi ferro iter aperuisse, Ingenti tamen suoz; clade/& egede/& maxima impeditentoz; amissione discessisse/ Quo audito Scāderbegani milites locis omnibus frēmentes agre tulerunt, & maxime de Scanderbego conquesti omnē in eum culpam reiecerunt/q; Barbarus impune euasisset/ Quibus tandem multis illecebris, & donis placatis Scanderbeg uniuersam obequitans prouinciā turcaica, & barbara præsidia, quæ illis aderant omnia aut cepit/aut trucidauit. Postq; uero uniuersa prouincia pacata/tranquillaq; reddita est. Scanderbeg focis multū collaudatis/munerib; illis q̄ pluribus exhibitis omnes à se sereno/hilariq; uultu dimisit/ Qui barbaroz; præda onusti, læti, alacresq; domū reuersi sunt. Ex quo insignis ille annus/& letus Scanderbeganis fuit.

MARINI BARLETII DE GESTIS SCANDERBEGI
LIBER TERTIVSDECIMVS ET VLTIMVS.

MISSA impresentiarꝝ Scänderbegana re, quæ satis flo-
rida/satis iucunda & tràquilla erat, Ad Meumethé principé me-
cõuertã, Qui recentè Ballabani pfecti sui ineritu, & feda suoz
fuga/ & strage uehementer indoluit, Afflictaus se/ & macerans
supramodú. Quod obsidio urbis Croix dissoluta esset, Et quo-
modo ipse de tanta ignominia aduersus Scänderbegú se ulcisci
posset assidue cogitabat, animoq; dies ac noctes uolebat. Statuit tandé, ut coacto
undiq; ingenti ualidoq; exercitu ipse itez; in Epiꝝ cõtra Scänderbegú rediret. Quo
audito Scänderbegus delectum accuratoré q̄ ad alia bella unq; haberi solitus esset
fieri iussit/ & omnia loca & urbes preueniit atq; firmauit. Peracto igit̄ anno expe-
ctato ueris tpe, quod expeditionibus est magis aptú, quo cuncta in campis germi-
nancia rident, ipse innumeris copiis/ uario tormentoz; genere artificibusq; in omni
arte pericissimis in Epiꝝ proficiscitur/ Qui ut primú uenit, in quadã lata & ampla
planicie, quã incolæ Saurã appellant propé Scombinú flumen castrametatus est.
Vbi Princeps Hyarantés cõminatus Scänderbegi focer præerat. Eaq; tempestate
Ottomanus quodã in angulo iuxta populos, qui lates/ Breatescolagoi/ Cherabi/ Bu-
fersechi, & Sopotani dicti sunt. Urbé Valmoz; iãdudú à Gallogreçis/ & Barbaris
funditus euersam, quã nũc nostri ciuitatē nominant, Instaurauit atq; regedificauit,
qua fortissimo milite/ omniq; p̄sidio munita si: matiq; castra sua inde ammoués ad
urbé Dýrrhachinã expugnãdã profectus est, putãs illã ex improuiso inunitã/ im-
paratãq; adoriri/ sed eũ sua fefellit opinio. Nã tũ Veneti ipsi/ tũ Scänderbegus Prin-
ceps tã terrestri/ q̄ maritimo milite omniq; p̄sidio eã munierant, A qua Ottomanus
princeps eũ multa cede suoz; turpiter repulsus atq; reiectus est. Ceterz; eo impfen-
tiãz; omisso pauca de laudibus huius urbis in mediũ afferre decreui, Dýrrhachiũ,
quod prius Epidamnũ dicebat, Urbs est Epiri/ Ab Epidãno quodã (ut nonnulli uo-
luere) iã primũ cõdita. A quo & nomē assumpsit. Huiꝝ ex filia nepos Dýrrhachus
noie portũ adiecit quod Dýrrhachiũ appellatũ ē. Vez; ut aliis placeat. Dýrrhachiũ
urbs Epiri maritima est caput Taulantiũ/ p̄reçoz; & pratinoz; inter Lýssum &
Apolloniã posita/ Quæ cũ prius Epidãnũ uocaret, pp̄ mauspicatũ nomē (ga uelut
in dãnũ ituris omen esse uidebat) A Romanis postmodũ Dýrrhachiũ est appel-
lata, A Cheroneſo in quo sita est sumpto uocabulo, A Coreyreis (ut quibusdã pla-
cet) Cõdita/ quã potius ab iis instauratã dixerim/ Nã hæc si antiquissimis Auctori-
bus, & famã credimus inter ceteras urbes uetustissimas cõnumerat. Cuius laudes
& præconia magna/ multaq; extãt/ Nã (ut inq; Lucanus) Dýrrhachiũ opus est nõ
manufactũ, sed natura munitũ, in rupibus ad eõ altissimis positũ, ut qui nauigãt
suspiciẽtes mœniũ altitudinẽ, nõ solũ admiraçiõẽ quadã/ sed piculi timore attoniti
siant. Ea n. mari circũdãta præruptis rupibus ab una parte qua collis est cõtinenti

Dolor & cõ-
flicatio Or-
romani prin-
cipis ex mor-
te Ballabani
& dissolutio-
ne obsidiõis
Croix.
Delectus eiꝝ
in Scander-
begum.
Prouisio Ca-
striotiꝝ loca.
Aductus tũ-
rãni ad expu-
gnationem
Dýrrhachii
cũ descriptio-
ne eiusede ur-
bis illiusq; sũ-
datõis/ & cau-
sẽ uominis.

LIBER

terre cōiungitur. Hinc portū habet tutissimū cōmodissimūq̄, Illinc campos latissimos amonissimosq̄/ Agrū fertilē. & omnibus rebus copiosum. In ea sunt ædes sacre/ Tempia augusta atq; magnifica/ Ibiq; cōspiciuntur imagines Regū & Imperatorū. Ibi uisuntur antiquissima Principū monumēta. Ibi statua Adriani Cæsaris/ seu, potius Colloisus ingēs ex metallo cōflatus/ in editum locū erectus est ad portā Caballina seprētrionē uersus. Arena præterea/ siue Amphitheatrum mira arte ingenioq; cōstructum. Murū urbis munitissimi, Turribus/ aliisq; insignibus opibus ornati/ decoratiq; Spectanda quōq; ea ciuitas est maxime in maritimæ specic/ salinæ/ ac mercii cōmoditate. Hæc est Dýrrhachina ut ibi illa/ quæ Romanum uidit Senatum/ ac perbenigne suscepit ciuili sanguine/ atq; intestinis bellis non insignis minus/ q̄ infœlix. Quæ demum qualis/ quantaq; fuerit, Ipsa ruina docet.

Abscessus Meumethis ab urbe Dýrrhachina re/ ifecta a Iob/ sidionē Cro/ iæ.

Eruptio Cro/ iensium.

Inuasio Ca/ strioti in ca/ stra hostiū.

Discessus ty/ rāni ex urbe Croiæ & Ep/ iro. Euerisio Chiurili.

Aduēt⁹ Ali/ & Aias p̄fe/ ctōrū Meu/ methis ad si/ ncs.

P. Osi⁹ igitur Meumethes à Dýrrhachinis tā male habitus est/ & ois eius conatus in irritū ceciderunt, Credidit Scāderbegū urbis præsidio adesse, propterea q; milites eius plerosq; ibi esse nouerāt. Quare retrocedens ad urbem Croiæ ire cōtendit, eamq; in modū coronæ undiq; ciuitatē, Et primū petiit ab oppidanis ut urbē/ scq; in eius potestate traderēt. Quibus ēr multa dona/ & munera p̄misit/ cui cū Croienses uariis tormētōz/ ac teloz; generibus respōsum dedissent/ postea errūpētes ex urbe acerrime cū eo decertarūt/ Victoresq; cū gaudio & multis hostiū caeloz; capitibus in urbē redierūt. Veg; Scāderbeg, qui & ipse in campo cū suis aderat. Qui nec latere/ quiescere nouerant/ Barbarz; impune ire nō p̄misit. Nā eius castra aggres/ sus die noctūq; eū infestabat, uarias cedes/ & dāna ei inferēs, Ad eo quod Meumethes animaduertēs nihil se aduersus Scāderbegū p̄ficere posse, inde discessit, & locū quen tā ad littus Adriatici maris nō longe à Dýrrhachio positū petiit/ qui nunc ab incolis caput redoni dicitur. Vbi Princeps Scāderbegus nuperrime urbē, quā Chiurilū appellauit, ponere cepit. Quā quū Otomanus nondū habitatā nec p̄fectam reperisset, funditus euertit. Dehinc ad expugnationē quorūdā populoz; Scāderbegeo subditoz; accessit. Scāderbeg autē assidue illum infestādo sequebat, Qui montana etiā, & aspera loca incolebāt/ eum die/ noctūq; assidue laceflebāt/ à quibus cede/ & ignominia maxima affectus inde discessit. Ad extremū uero desperata de Scāderbegeo uictoria (Qui prius oia munierat atq; firmauerat) relicta Albania/ & Epiro moestus/ ac tristis turpiter discedēs Bizantiū unde uenerat, petiit. Post cuius discessum illico Duo ex suis p̄fectis Ali, & Aias uenere missi ab ipso ad tutandos dūtaxat/ saluādōsq; fines suos, ne à Scāderbeganis infestarent. Quos nullatenus ad bellū prouocaret / Qui cū primū uenere Barbara arte usi/ quo Scāderbegū in suā atraherēt amicitia/ sibiq; conciliarēt, Multa Xenia/ dona & munera ad illū clam admodū ab Ottomano facere fingēdo miserūt. Quibus Scāderbeg, quo animi sui magnificentia cognoscerēt/ & ne à Barbaris gratitudine atq; bñficiis superaretur, pulcherrima uicissim munera dedit. Interea uero Scāderbeg iussit undiq; delectum fieri/ ut maximo coacto exercitu ad urbē Valmosy expugnādā, quā nup Meumethes fundauerat, proficisceret. Morbo tñ graui implicitū (proh dura fati potētia) ab ea expeditione cū fortuna subtraxit/ Nā quū uniuersam prouinciā ad

recensenda capita obequitasset/ & Lyssum tandē puenisset (Ea enim urbs Veneto imperio parens Scāderbergo peculiaris, & percara erat) ut ibi socios/ & cōfederatos ad conciliū congregaret, In grauem incidit febrem/ Vnde morbo indies inualescēte magis timens sibi & iam extremū uitę tempus aduentasse ratus omnes socios/ & principes, qui ad eū uenerant/ cōuocari iussit. Pręterea Venetos; ēt legatos/ quibus cū maxima erat necessitudine/ atq; beniuolentia deuinctus/ Ad hæc duces suos/ & castrorū præfectos, Omnesq; sic benigne alloquutus est.

S Vmmā uerāq; uirtutē atq; religionē, P. optimi uosq;. Cōmi. amantiss. esse arbitror deū summū/ optimūq; imprimis iuste/ sancte/ pieq; uenerati colere/ obseruare/ Dehinc patriā/ remq; pub. in qua natus quisq; educatusq; est/ nō amare solū/ tutari/ semperq; præ oculis hēre/ sed ēt ad sanguinē usq; protegere/ atq; cōseruare. His. n. oibus/ qui hoc faciūt/ propriū in cęlo locū diuiniuere sapiētes/ Quę quidē oīa quę semp mihi cordi fuerint, ad eaq; omni ingenio/ totisq; uiribus cōtenderim Deū imprimis/ uosq; optimos mihi testes adduco. Iam trigēsimus pactus est annus/ Cōmi. mei quod impias/ atq; nepharias Amurathis turcæ; p̄cipis manus euasi, & in regnū meū auitū/ ac paternis cōfugi. Ex quo bella assidua/ cū pro rei totius nostrę tutela/ Tum xp̄ianę reipub. dignitate aduersus p̄fidā gentē/ & Ottomanā rabie gessi semp/ atq; sustinui, Omniaq; propitio deo faulste feliciter/ & ex animi snia cesserūt nobis, nec uictū unq; iusta acie/ aut p̄ligatū me. Principē/ & cōmilitonē uestrū/ sed uictorē semp de hoste (liceat hoc & mihi dicere) excepistis/ neq; meminī unq; me p̄terq; semel sagitta in pede dextero à barbaro quoddā ictū fuisse. Quē illico in totius exercitus cōspectu obruncuui, caputq; eius cruentū ante pedes uestros pieci/ Aliās qdē nūq; (ut nos) mēbra hæc/ corpūsq; meū tot bellis/ tot piculis expositū uel ferrū hostile sensit, uel ualnerē aliquo indoluit, Nūc uero (sic res; humana; ordine p̄cedēte) reuoluto tertio & sexagesimo etatis meę anno iā in seniu uergens/ Ecce o socii/ ecce cōmilitones chariss. morbo graui correptus & totus naturali uirtute/ & robore destitutus iā iā deficio/ Sentio iā Cōm. mei/ sentio inq; diuina sic iu bēte puidētia/ qua cuncta cōstare/ regiq; nō imerito fatemur, depōsita fragili hac/ mortalīq; sarcina ad alia loca cōcedendū, uitæq; huius breuitatē/ atq; erūnas cū iis quę uera sunt cōmutandum esse mihi/ neq; cogitatio me hæc/ aut necessitas potius (deū reter) aliquo mō p̄turbat/ Non inuitus iugū hoc subeo/ quod nascētibus nobis fata dedere/ Nihil dolendū est/ nihil ingemiscendū quod p̄ter legē nō patimur/ At ea sumus lege nati/ ut oēs in hac mortalitatis necessitate positi simus, Scio aut, quod oibus necesse est/ id ne miserē esse unī pōt. Reddenda est tandem terra terrę/ Obtēperādū naturę/ Restituēda ęterna hæc/ immortalīq; anima/ cęlestīsq; spūs illi/ qui tradidit/ cōmodauitq; nobis/ Neq; tñ hęc moriēdi sortem idcirco ita ęquo nūc animo subeo/ amplector o socii/ & Cōmilitones dulcissimi/ quo picula illa fugiā/ labores euitē/ erūnis me abstrahā, in qbushucusq; pro xp̄ianę reipu. dignitate/ & fide annos oēs exposui/ & uitā peregi, Quippe quū & plura/ & maiora semp/ pro ea uibire paratus sim, Sed uideo/ uideo iā hęc esse diuini numinis uolūtate/ Sentio deū/ claręq; p̄spicio/ Cui oīno est parendum/ ut ex hac terrena fece/ ac infelici ergastulo

Testm/ & uerba qbus Scāderberg ad suos Duces/ & præfectos castrorū; usus ē.

eandem recedam / Satis præterea naturæ indulſi / uixi iam ſatis / & quæ dederat cur
 ſum fortuna peregi. Verum anteq̃ & ſpiritus me / & uos ipſe deſerã / atq; relinquã,
 illud occurrit imprimis / de quo uos alloquendos / ac cõmonendos putauit / ut ſolitus
 ſum ſemper / dũ per melioris ætatis annos integrũ mihi / ut chriſtianæ rei pub.
 ac catholicæ fidei / ſalutẽ / atq; dignitatẽ / ſicut pro ea huc uſq; uiuẽte me tanto omnĩũ
 chriſtianorũ principum fauore / & admiratione ad extremũ uſq; ſpiritu elaboraſtis,
 inſudetis / Ita impoſite mortuo quocũq; unam ſemper in animis / unã præ oculis ha-
 beat. Habebitis autẽ (mihi credite) facillima ſemp̃ omnia uobis / feliciffimãq; ſi
 primũ mutuã inter uos pacẽ / & concordia / Qua uel minima quæq; maxima ſunt,
 fidemq; atq; beniuolentiam inuicẽ ſeruetis, Omniaq; ſemper infra cõmune bonũ /
 & utilitatẽ publicã ducetis / Nullũ enim tã potens / ualidumq; imperiũ / quod nõ
 corruat quãdõq; atq; dilabatur / ubi mutuis odiis / atq; diſſidiis præbeas locũ / Vbi
 priuatã utilitatẽ / propriumq; cõmodum publico bono anteponas. At uero ſi cõcor-
 des inuicẽ / & coniuncti eritis / neq; hoſtis ullus / neq; aduerſarii impetus obefſe po-
 terit uobis / Regna / Imperiaq; ueſtra durabunt ſemp̃ p̃manebunt / Populos / gentes /
 uxores / liberos / fortunãſq; ueſtras / in quiete / & felicitate p̃petua collocabit. Non
 Otomani rabiẽ / non barbarum furorẽ timere poteritis / Non doli eius artes / uel
 inſidiã aduerſus uos quicũq; proficiẽt / Qui ut uos / uirẽſq; ueſtras ſeparat atq; ſeiun-
 gat / dies / nocteſq; molitur / atq; laborat / Quo ueſtrum unũquẽq; ita ſeorſum / ſigilla-
 rimq; oppreſſum / ex animi ſui uoto deleat / atq; euertat. Præter hæc ſocii / & milites
 fortiſſimi / Ioãnem filiũ meũ quo maiore poſſum ſtudio / diligentia / cura comendo
 uobis / ſicẽq; atq; uirtuti ueſtrẽ / dedo atq; trado. Qui propter ætatẽ inſirmus / & bal-
 butiens ferẽ adhuc / neq; ad præuidendã / neq; ad propulſandã calamitatẽ eſt ſatis
 idoneus / Ne ferẽ / & rabidẽ tigrides eũ deuorẽt / atq; dilaniẽt. Ne Meumethes per-
 fidus / & cõmunis hoſtis illum / regnũq; eius opprimat / (ad quod ſemp̃ anxius eſt)
 & ei rabido atq; cruento ore omni tempore inſidiatur / Et obtinebit (proh dolor)
 obtinebit / opprimet miſellũ ni uirtus ueſtra / armãq; eũ protexerint / atq; conſerua-
 uerint. Quod primũ eni ſentiet truculentiffimus Tyrãnus me ab humanis adẽptũ
 nõ ſtabit uel tẽporis momẽto / aduolabit q̃ occiſſime rãq; rabida bellua / ut tot mala /
 tot clades / tot iniurias à patre acceptas in paruulo / inſeliciq; filio ulciſcatur / atq; re-
 ſarciat / edãtq; in eo (heu me miſere) oĩa efferaciſſimi animi / atq; crudelitatis exẽ-
 pla / Amplectimini igitur Socii / & Cõſilitones amantiffimi rem / & imperiũ eius
 ea fide / ea diligentia / qua ipſe cuncta cõmoda / & ornãmẽta ueſtra (Si uera fateri
 uelit) omni uitæ meæ tempore ſum amplexus / Qui nõ mihi uixi ſolũ / ſed uobis
 omnibus / liberĩſq; ueſtris. Itãq; laboraui / inſudaui / ut neq; dies / neq; noctes à labo-
 ribus / & uigiliis ceſſarẽ / Non ocio / non quieti ſuperfuit mihi tẽpus aliquod in uni-
 uerſa uita. Non locus certus / nõ tẽpus cibi / ſomniũe ſumendi fuit unq̃. Noctes pa-
 res diebus inſomnes ducebã / cura / & incolumitas regni / & imperiũ ueſtri nõ minus
 cordi mihi / q̃ propria erat. In quos (deũ teſtor) ut nũc ſalẽ / poſtq̃ in hũc incidi ſer-
 monẽ animũ meũ aperiã uobis / nihil unq̃ fraudis / nihil doli aut feci / aut machina-
 tus ſum. Volq̃ nõ ut milites / ſatelites / aut miniſtros / ſed ut ſocios / & fratres ſemp̃ ha

bui/ & dilexi. Nemo uestrum à me unq̄ (quod meminero) nō modo manu uiolatus/ sed ne uerbo quidē inclemētiori appellatur. In castrensi cura/ & labore/ in militari o ficio/ in excubiis/ in uigiliis nanq̄ uobis inferior eram/ sed tāq̄ unus ex cōmilitonibus me habebam/ & facta mea non dicta sequi uolebā/ nec disciplinā modo/ sed exemplū à me peti. Nullum unq̄ laborē/ nullam discrimē/ aut periculū recusa/ bam/ siue aliqua similitatione/ aut tergiversatione fugiebam. In hoste aggrediendo (Absit inuidia uerbo) inter primos uersabar/ E praelio/ & pugna cū ultimis redibam/ Exuuias/ & hostium spolia/ praedāsq̄ barbarorū uobis imprimis impertiebar/ diuidebamq̄/ Nihil mihi de his retinebam/ Regnū/ imperiū/ fortunas/ mea deniq̄ omnia cōmunia faciebam uobis/ Nihil propriū erat mihi/ aut certū/ nihil diuisum à uobis/ nihil separatū/ Nunc Comi. chariss. Ecce morior/ Ecce uos desero/ Quare rogo omnes/ obsecrōq̄/ ut hanc fidem beniuolentiā/ charitatem/ quā in me uos uel nullo temporis momento desiderare potuistis/ Eam in Ioannē filium/ regnū & imperiū eius ultro exhibeatis/ atq̄ impendatis/ quē ego effigiem/ atq̄ imaginē meā/ uicarium pro me uobis do/ dicōq̄. His dictis continuo ad se filium suū aduocans sic blandis uerbis cōmonendo eum alloquitur/ Fili mi Ioānes fili mi/ ecce iam morior/ & te infantulum/ ac tenellum relinquo. Equidē tibi ego regnū/ & imperiū tra do firmū/ & stabile/ si bonus eris/ si uero malus debile/ & imbecille. Stude igitur fili mi. Ionitere/ Ut bonitatem/ & uirtutem solam rebus caeteris omnibus anteponas/ His enim & te ipsum cōseruabis/ & regnū/ atq̄ imperiū tuū/ nō tranquillum solū/ & quietum efficies/ sed augebis quotidie in maius prouehes/ atq̄ illustrabis. Verge quā nunc per aetate impotēs es fili/ neq̄ idoneus satis ad habenas imperiū tui suscipiendas/ Praeterea sunt hostes undiq̄ tibi sunt ferē pessimē/ quae te continue deuorant/ atq̄ dilaniare studēt. Est. n. Meumelthes ille tyrānus cōmunis omnīū christia/ norū hostis. Qui/ si modo fili mi ita paruulus/ & infirmus paterni regni tui curā suscipias te omnino opprimit/ atq̄ euetet. Ideo anime mi q̄primū oculos paternos cōtexteris atq̄ cōpresseris/ & corpus meū tumulto tradideris/ cōfestim cū matre tua in Dauniā traicito/ & ad urbes/ ciuitatesq̄ tuos q̄ mature properato/ Ibiq̄ usq̄ ad puberes annos morā trahito/ Quoad impii tui regendi/ gubernādīq̄ idoneus efficieris. Postq̄ uero adoleueris/ Venetū adeas imperiū/ ut tibi regni tui auiti/ & paterni sepeptū reddat/ atq̄ restituat/ Sub cuius nūc tutela/ atq̄ regimine/ illud relinquo/ fideiq̄ cōmitto/ ut curā illius gerat/ ab hoste p̄tegat/ tibiq̄ seruet. Manēt. n. sic inter me/ & Venetos fēdera/ sic leges pacta/ & conditiones inite sunt/ ut regnū tuū ab hostibus/ & inimicis tueantur/ tibiq̄ seruent/ atq̄ in eo te cū aptus ad id muneris fueris reponant. De quoq̄ fide/ & diligētia in rebus tuis nihil dubito/ Cum soli sint Veneti inter ceteros christianos principes (pace omnīū dixerim) Qui cū grauitate/ prudentia/ & res gestarū magnitudine nemini cedant/ Tum fidei maxime/ & bonitatis praestantia imprimis amandi/ obseruandīq̄ sunt/ Quod ego toto imperii mei/ & uitae tēpore/ in omni actionū genere/ tantis res experimentis unus melius/ q̄ alius quispiā cognoui cōprobaui/ & expertus sum. Qui & Socii mihi/ ac cōfēderati/ locōq̄ charorū parentū semper fuisse/ Eosdē tibi igitur fili/ parentes/ eosdē

principes/cosdem tutores relinquo/Ab eoz monitis/consiliis/præceptis/nunq̄ di-
 scedas/Soli sunt Veneti Patres Iustissimi/Sanctissimi/Catholicę fidei/& religiois
 tutores/affidui pupilloz/uiduaz/& omniū imbecilliū/ ac miseraz personaz pro-
 teçtores/Adeo præterea charissimi mihi, ut res eoz, & imperiū/curę mihi/cordiq̄
 perinde atq̄ meū semp extiterit, Tanta nostra in eos fides/& beniuolentia/Vt ur-
 bium/ciuitatūq̄ suaz ius/atq̄ arbitriū in manu mea omni tēpore reliquerint, cō-
 miserintq̄, Ealq̄ ita (propitio deo) dum licuit mihi maxima semp felicità tuta-
 tus sum, & ex animi eoz sententia cōseruaui. Itaq̄ fili mi tutus esto, & sub eorum
 umbra/atq̄ tutela securus uiuito, Ad eozq̄/quū ætas tua patietur/hilaris, & intre-
 pidus accede, quia in sedem te uel cupide reponent, Vrbes, ciuitatēq̄, regnum, &
 imperiū perbenigne reddent tibi, atq̄ restituent, In quo/ si bonus/& fidus eris, ab
 omni hostiū ui/& impetu ab armis & telis aduersarioz protegēt te semper, illudq̄
 tibi incolume seruabunt, Vtpote qui principes potentissimi/ sapientiss. terra/ma-
 riq̄ inuictiss. nullum sociū sibi fidum/nullum amicū deserunt/ aut destituunt/Ne-
 minē fraudant/aut circūueniunt unq̄. Quū uero fili mi in regnum tuū pacatum,
 & tranquillam reuersus sederis, Illiūq̄ curā, & regimē susceperis, Iusticiā impri-
 mis cole/quæ omniū uirtutū apprime est clarissima. Equitatem serua, Fidei pau-
 peris, Diuitis & potentis nullo habito discrimine, patruū uti magnū equalance/ac
 examine perpende, In omnibus modestia, & temperantia utare, Regnū tuū ami-
 citia uallato, (stabilitōq̄, Nam neq̄ thesauri, neq̄ exercitus sunt præsidia regni, ueq̄
 amici, quos neq̄ armis/ neq̄ auro habere queas, officio, & fide seruantur / Quare
 extat diuina illa Philippi patris in Alexandrū regem obiurgatio, Quę te fili ratio
 in hanc tam uanam spem induxit, ut eos fideles tibi futuros existimares, quos pe-
 cunia ad amorem tui pellexisti/ à charitate istud præstatur / Veluti enim terra ista
 hunc solem/quē uidemus, maxime desiderat, Ita uita humana amicitia plurimum
 indiget/Comparabis igitur fili cuncta hæc cōparabis (mihi crede) Deuinces tibi
 obligabis omne hominū genus si præcepta mea seruaueris/ Quū sola quippe hu-
 manitas/sola beneficētia sit/Quæ deo gratæ/hominibus acceptę/tuę ubiq̄/& ex-
 tra periculū positæ mirabiles in omniū animis sui amores generant, & ceteras fa-
 cile superant uirtutes, ac longo post se interuallo relinquūt. Solę uel singulari sa-
 pientum testimonio, atq̄ cōsensu cū omni hominū genere/Tum principibus ma-
 xime necessarię, habent enim omniū ingenia in sua manu/possident omniū ani-
 mos in sua potestate. In arduis demū/& aduersis fortis esto/fili. In secundis uero/
 & prosperis ferentem fortunā uirtute moderaberis/ atq̄ domabis mollis, Quietis/
 atq̄ extirpationis oicii impatiens quantum fieri possit, Inde enim mala omnia prouē-
 niunt/ & omne omniū maloz oicium est. Milites tuos ignauia/ uel desidia tabescere
 non permittas, Sed laboribus/ uigiliis/sudoribus assiduis exerce, eos tamen nō ut
 ministros/ sed ut socios/ & cōmilitones tractes, In Castrensiq̄ labore/& cura mili-
 tari/nō imperatorē te tū/ Verū etiam militē exhibeas/Delicias maxime abhorre/
 Luxuriam fugæ/quibus fortissimi etiam/ & robustissimi uiri moles/ efformatūq̄
 fiunt/Seueritatē quoq̄ nimia/& crudelitātē/ quæ proprie feraz est, euitato/ In la-

boribus patiens/ & periculis intrepidus esto, Rex uicissitudinem/ & uarietatē/ fortitudine/ atq; prudentia moderare/ Molestiorē fortunā ita feras/ ut celato/ dissimulatoq; uulnere, Nihil habeat hostis/ quod de te gloriatur/ nihil q; calamitati tue infulcet. Quid enim minus est cōstantis/ & recti impatoris, q̄ cuius animi motū uolens detegit. Barbaroz; insidias præter cætera, in quibus maxime huiusmodi hominū genus uersatur, ut fugias semper præ oculis habe/ Fuge perfidiā/ fuge dolos perfidę genitū/ Cōtemne amicitia/ abhominare societate/ & beniuolentiā nefandissimū tyrānū/ Sperne munera/ blandicias/ & promissa eius/ ne dum allicere cupit/ & incautū te opprimat/ & in æterna mala detrudat, Ideo consiliarios tibi notos/ si dos charos omni tempore adhibeas, Hæc sunt lux mea fili mi præcepta / & iustituta/ quæ ipse à parēte meo haud penitendo magistro accepi/ & didici, quibus delectatus sum semper/ his me instruxi/ his edocui/ his ætatē/ & uitam oēm formaui. Ex his deniq; fructus maximos cepi/ Igitur ut ea nunc tu quoq; te ipsum doceas/ amplectaris/ imbibas/ obserues te maxime hortor/ admonco, & (si pateris) parēs/ parens in quā rogo/ oro/ obsecroq;. Dum hæc Scāderbegus dixisset, Interea rumor ingens per uniuersam urbē excitatur/ Tumultusq; repens ex agris allatus pronuncio fuit/ Turcas iam adesse/ agros uicinos percussisse incendiisq;. Quo audito Scāderbegus/ & si in lecto graui laboraret morbo/ Tamē animū illum pristinū & inuictum/ spiritus illos uiuaces & martiales. Cōprimere/ aut cohibere nequiuit/ Quū ē lecto assurgens membris iam uacillantibus/ & tremebūdis arma/ Clýpeumq; suū peteret/ & equū sibi sterni iuberet/ ira uegetum ingeniuū in uiuido pectore uigebat. Sed quū membra eius iam uiribus/ & uigore suo destituta debilitatq; fluitarent. (Heu bone deus quis est tā excelsus & sublimis/ Quis tā strenuus etiā & fortis/ nō dicam humilis/ & debilis ac imbecillis/ qui mortē effugere possit?) Prociens in lectam/ ad milites cōuersus/ hæc uerba inquit/ Egredimini/ egredimini/ milites in hostes/ & barbaros/ præite/ præite/ me, Quia uos statim sequar/ Quoz; nonnulli equites urbē egressi ad castra barbaroz; puenerūt, Qui Scodriem agrū depredati/ iuxta torrentē q̄ Clirus dē prope urbē Scodrię castrametati fuerant, Venerat. n. Ahama/ chius p̄fectus cū. XV. milibus ad agrū Scodriem depopulādū/ Quos/ ut barbari uiderūt/ Scāderbegū adesse arbitrati, Cōtinuo undiq; castris tumultuātibus trepidatibūsq; relicta maxima parte prædę per aspera/ & ferē in uia nocturno tempore aufugerunt. Erat enim mensis ianuarii/ Niuēsq; totā tellurē cooperuerāt, Qui quū per ardua/ & montiū cacumina transirent à regulis & incolis qui ea loca inhabitabant oppressi sunt/ qui funestam eis populationē/ & cruentā prædā fecerunt/ Nam plures fuere capti/ multi casti/ prædam ferē omnem amiserūt. Scanderbegus uero/ eadem nocte qua Turcaicus & barbarus exercitus aufugit post sacrā confessionis pœnitentiā/ cæteraq; ecclesiastica sacramenta qua decet ueneratione percepta cōtinue se animūq; suū Deo Maximo tradens decimo sexto Klen. Februarias Anno Dñi. M. CCCCLXVI. extremū diem suū obiit/ fertur Igitur Scanderbegus tres & LX. annos natus. XXIII. sui imperii Anno/ ē uita migrasse/ Auguratus est aut Scanderbegus prima auspicia imperii sui Quarto Klen. Decembris Anno eiusdē

Irruptō Ahamathi Turcarū p̄fecti cū .XV. milib⁹ eqtū in agrū Scodriē, & repētina ei⁹ fuga ad nomen/ famāq; aduētus Scāderbegi contra eum.

De morte Scāderbegi. De duratiōe imperii. De tate sua. De loco sepulcrę eius, ac de his que in obitu suo cōtingere.

Dñi. CCCC. XLIII. Quem Lechas Duchaginus regulus Epirota de quo superius mentio facta est. Cū mortuū conclamari audisset/in publicū se proripuit, moestoq; uultu/ & uoce cōfusa barbara sibi euellens & capillos/ Concurrite/cōcurrite inquit Reguli omnes & principes Albani/ Hodie claustra Epiri & Macedonia perfracta sunt. Hodie praefidia & moenia nostra corruerunt/ Hodie robur omne/ & uires nostrae defecerunt/ Hodie sedes & imperia nostra collapsa sunt/ Hodie omnis spes nostra cū hoc homine penitus extincta est. In eius quocq; obitu Equus quē ipse equitabat cū pugnaturus esset/ ferus/ rabi- dus/ & indomitus factus est/ ita ut nullū amplius dorso suo perpeti uellet qui paulopost extinctus est. Sepultus autē est Scanderbegus in urbe Lysi in ecclesia maiori diui Nicolai/ Caius exequiē/ & feriē more maiōr; ingenti pompa/ luctuq; militū suos/ & omniū principum/ & ducum dolore maximo/ patrio ritu/ deductę sunt/ Eoq; loco ossa eius reposita in pace quiescunt/ Quoad Meumethes Turcae; princeps in Albania/ & Epirum ad oppugnandam urbē Scodrae uenit/ De qua oppugnatione siue expeditione iam in alio libello quē edidimus/ diffusus scripsimus/ Quo tēpore Turcę & barbari potiti urbe Lysi corpus Scanderbegi summo desiderio repertū de tumulo extraxerunt/ & quē tan- toperē uiuū reformidabant & ad eius rñ auditum nomen fugiebant, Mortuum/ & iam dissolutum/ nescio an id diuina dispensatione factum sit uidere/ Summo- pere cupierunt/ ne dicam uenerari/ & adorare ostenderunt. Nam omnes quidē ita ad eius cineres ossaq; certatim confluebant/ ut felix/ & perbeatus is fore existima- retur/ qui ea uidere/ & tangere/ feliciorq; rāmen / qui minimam ex illis particulam uendicare sibi posset/ quā alii argento/ auro alii recondere atq; exornare faciebant/ & ad collum appendebant sibi/ tanq; rem diuinam sanctam & fatalem, & summa ueneratione/ ac religione obseruabant/ existimantes illos omnes qui eas secū uel- liquias ferent/ Cōsimili quocq; fortuna/ & felicitate in uita uisuros esse/ qua ipse Scā- derbegus à Diis immortalibus impetrata solus ex omni hominum memoria dum uiueret semper usus est.

REGISTRVM.

AA. abcdefghiklmnopqrstuxyz & ꝑꝑ.

ABCDEF GHIKLMNO.

Omnes sunt Duerni.

C Impressum Romę per B. V.